

II CRÓNICAS

Tzet xhajnitoy nab'ale

2 Crónicas ti' xhlahni tzet xichekoj 1 Crónicas, haxkam hune'nhe humal yeh skab'il. Ya' David b'oj yatut Komam Dios ha' q'a' xhb'ina yinh; ha' ya' David ti' q'a' k'ultu xol sunil yaq'b'ilxa heb' ya' x'ek'le sreyaloj Israel b'oj Judá. 2 Crónicas ti' ch'alni tzet chuh skawxi sk'ul anma yinh Komam Dios, tzet chuh syijyen anma tzet chal Komam, tzet chuh stxahli tet Komam b'oj tzet chuh yalaxkoj smay YA'. Q'a' xhto b'ina heb' ya' sreyal Judá k'ul xuh yehik'oj yul sat Komam Dios yinh 2 Crónicas ti'. Chalpax tzet xuh yek' ya' Salomón reyal, tzet xuh spohnitoy sb'ah Israel, tzet xuh yetnhelaxkanoy Jerusalén yuh yenemigo, x'ilaxkantoj heb' ya' ah Judá chejab'lomal b'et Babilonia b'oj tzet xuh schalaxtij heb' ya' yuh ya' rey Ciro.

Kab' majan yeyoj 2 Crónicas ti': capítulo 1 ch'apni yinh 9, ya' David b'oj yatut Komam Dios q'a' xhb'ina yinh; capítulo 10 ch'apni yinh 36, hat chal yib'anhiloy heb' ya' rey elnajtoj yinh yik'al ya' David.

Xq'an ya' Salomón stz'ajanil sk'ul tet Komam Yahveh

(1 R. 3:3-15)

1 ¹ Xkawxikankoj sreino ya' Salomón sk'ahol ya' David yul sq'ab', haxkam aykoj Komam Yahveh sDiosal ya' yetb'ihoy; kaw nimej hitzan xutekaniloj Komam ya'.

²Xyamb'akoj ya' Salomón tu' sunil heb' ya' aykoj swi'aloj yinh Israel: heb' ya' aykoj swi'aloj yinh smilal heb' naj soldado, heb' ya' aykoj swi'aloj yinh cienhal heb' naj soldado, heb' ya' juez, heb' ya' aykoj swi'aloj yinh Israel b'oj sunil heb' ya' ijb'alom yinh hej sfamilia smam smi'. ³Lawitu' xtoh ya' b'oj sunil anma tu' b'et Gabaón, b'ay xhaq'elax Komam, haxkam b'et tu' aykanh te' Pat xikiltaj yeyi, te' xakanh ya' Moisés, schejab'lom Komam Yahveh yul desierto. ⁴Yaja' xaxtik'a yitij ya' David te' Kaxhah yet Komam Dios tu' b'et Quiriat-jearim, xinitoj ya' te' yul te' pat watx'eb'il yuh b'et Jerusalén. ⁵Yinh sat te' pat yet Komam Yahveh, hat aykanh hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al nab'a' bronce watx'eb'il yuh ya' Bezaleel sk'ahol ya' Uri, yihtxikin ya' Hur. Yuxin b'et tu' xb'eyk'oj ya' Salomón b'oj sunil anma tu' sq'amb'e' tet Komam Yahveh. ⁶Haktu' xuh yahtoj ya' Salomón tu' b'ay ch'ahtoj xahanb'al watx'eb'il yinh bronce aykoj yinh sat Komam Yahveh, yinh sat te' Pat xikiltaj yeyi; xanikoj ya' mil xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil.

⁷Yinhtik'a hune' aq'b'al tu' xyekanh sb'ah Komam Dios tet ya' Salomón, xalni Komam tet ya':

—«Q'an tzet-tik'a chawoche haq'ana' wet han, xhwaha' tawet han», xhi Komam.

⁸Xta'wi ya' Salomón tu' tet Komam Dios:

—Mamin, kaw k'ulch'an xawute hak'ul yinh ya' David hinmam han, xin hawanikoj reyal shelb'aloj ya' han. ⁹Ti'nanh xin Dios Mamin Yahveh, uh tzet xata'wekoj hawib'anh tet ya' David hinmam han, haxkam xin hawakoj sreyaloj hune' konhob' kaw nimejalkanoj han, lahan b'oj haka' yekantoj pojok sat

tx'otx' tx'otx'. ¹⁰ A' stz'ajanil hink'ul b'oj hin-nab'al han, yuh wotajnhen han tzet chuh wi'noj b'elwoj hune' konhob' ti' han, haxkam, mach hunuj mak chuh yok yahawoj hune' konhob' kaw nimejal ti', xhi ya'.

¹¹ Xta'wi Komam Dios tet ya' Salomón, xalni Komam:

—Yuh ha' hune' ti' choche hawanma, mach q'alomaloj, mataj tzet ayach, mataj yuh nimej yelapnojal chawukuj; mataj skamikal maktaj aykoj showal tawinh b'oj mataj haq'inal; to stz'ajanil hak'ul b'oj hanab'al xaq'an wet han, yuh hawohtajnheni tzet chuh hawokoj yahawoj hinkonhob' b'ay xach wakoj reyal han. ¹² Yuxin xhwa' stz'ajanil hak'ul b'oj hanab'al yinh hawohtajnhen tzetet han; xhwaha'pax q'alomal tawet b'oj tzet ayach han, kaw ay yelapnojal chach elojkankoj sataj sunil heb' ya' rey xax x'ek'le reyal b'oj pax heb' ya' xhto okoj reyal yinh yahtoj tu'», xhi Komam tet ya' Salomón.

¹³ Haktu' xuh spaxaytij ya' Salomón tu' b'et Gabaón b'ay xhaq'elax Komam, yinh sat te' Pat xikiltaj yeyi, xtokanoj ya' Jerusalén, x'ok-kanoj ya' sreyaloj Israel tu'.

Xloq' ya' Salomón hej no' cheh b'oj ch'en carro yet howal kat stxonhnipaxtoj ya'

(1 R. 10.26-29; 2 Cr. 9.25-28)

¹⁴ Xtenb'akanoj ya' Salomón tu' hej tx'ihal scarro yet howal b'oj hej no' cheh chik'oj heb' naj xhtoh yinh howal. Mil 400 scarro ya' yet howal, yok 12 mil no' cheh tu'. Xanitoj ya' sunil hunq'ahan tu' yul hej konhob' b'ay yetwanoj ay yeh carro yet

howal, ay xkanpaxkanoj skawilal ya' b'et Jerusalén.
¹⁵ Haka'xanhe yetoj ch'en ch'en, hakxanhetu'
 yekantoj ch'en plata b'et Jerusalén yuh ya' Salomón
 tu'. Haka'xanhe yetoj te' xol-telajil higo yinh sk'ul
 hej witz b'et Sefela, hakxanhetu' yekantoj te' aq'in
 nab'a' tzis b'et Jerusalén. ¹⁶ Hat xhloq'laxtij sheh
 ya' rey Salomón tu' b'et Egipto^a b'oj b'et Cilicia^b yuh
 heb' naj smunlawom. ¹⁷ Yinh hunq'ahan tz'ayik tu',
 wajeb' ciento ch'en melyuh plata ch'a'lax stoholoj
 hune' carro yet howal ch'ilaxtij b'et Egipto, yok
 150 ch'en melyuh ch'a'lax stoholoj hune' no' cheh.
 Lawitu' kat stxonhnipaxtoj heb' naj smunlawom ya'
 rey tu' no' tet heb' ya' sreyal heb' naj heteo b'oj tet
 heb' ya' sreyal Siria.

Slahk'ulal ya' Salomón b'oj ya' Hiram

(1 R. 5.1-18; 7.13-14)

2 ¹ Xakoj ya' Salomón yinh sk'ul yanikanh spalacio
 b'oj yatut Komam Yahveh. ² Haktu' xuh yanikoj
 ya' Salomón tu' 70 mil heb' naj ijom ijatz, 80 mil
 heb' naj pohom ch'en xol q'eb'tajlaj, yok 3 mil 600
 heb' naj ijb'alom yinh munil yinh heb' naj tu'.

³ Lawitu' xanitoj ya' Salomón tu' hune' ab'ix tet ya'
 Hiram sreyal Tiro:

«Atij te' aq'in nab'a' tzis wet haka' xuh hawanitij
 te' tet ya' David hinmam han, yet xanikanh
 ya' spalacio b'ay x'ehi. ⁴ Hayin xhwaha'kanh
 hune' yatut Komam Yahveh hinDiosal han, kat
 hinpohnojiloj tet Komam han. Hat xhnhuslaxoj

^a1:16 *Egipto* Tita ha' Musri skawilal Cilicia.

^b1:16 *Cilicia* Coa yeyoj hune' tzoti' ti' yinh hebreo, tita hunxa
 sb'ih ha' Cilicia.

incienco kaw xuq' sam yinh sat Komam, ixim pan pohb'ililoj tet YA'; xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil yinh hunun sab'sahk'alil b'oj yinh sk'ejb'alil, xahanb'al ch'alaxkoj yinh sábadó xewb'al tz'ayik, xahanb'al ch'alaxkoj yinh q'inh x'ahaw b'oj xahanb'al ch'alaxkoj yinh yaq'b'ilxa hej q'inh xikiltaj yeh tet Komam Yahveh koDiosal; hunq'ahan yilal yek'tzelax b'et Israel yinh stohb'al q'inal.

⁵»Kaw nimejal xhwute'kanh hune' yatut Komam tu' han, haxkam q'a' nimej yelapnojalto yeh Komam Dios sataj sunil hej komon dios. ⁶Yaja', yinh kaw yeli, mach hunuj mak xhk'oji yanikanh yatut Komam. Mach xhk'oji niman satkanh yi'nikanh skanhil smay Komam, hak'anab' hayin han, ¿tzet yelapnojál weh han? Waxamkami hanhe hunuj nhah b'ay chuh snhuslax incienco tet Komam xhwakanh han.

⁷»Ti'nanh xin, atij hunuj naj winaj kaw helan swatx'en hej tzetet yinh ch'en oro wet han, yinh ch'en plata, ch'en bronce, ch'en hierro, q'ap q'ape kaj morado, q'ap q'ape kaj b'oj q'ap azul. Helan hojab' naj yanikoj yelaw hej tzetet, yunhe skolwahoj naj yinh heb' ya' kaw helan yuni hunq'ahan tu', tohlab'il yuh hinmam b'et Judá b'oj Jerusalén han.

⁸»Chawaha'paxtij te' aq'in nab'a' tziš ay b'et Líbano wet han, te' tz'isis b'oj te' sándalo, haxkam wohtaj han ta kaw helan heb' naj hachejab'lom sk'upni te' aq'in b'et Líbano tu'. Xhwaha'paxtoj heb' naj hinchejab'lom kolwal yinh heb' naj hachejab'lom tu' han, ⁹yunhe tx'ihal te' aq'in

swatx'e'ltoj heb' naj wet han, haxkam kaw nimej b'oj kaw k'ulch'an jilni hune' nhah xhwaha'kanh tu' han. ¹⁰ Xhwaha' 20 mil ijatz nab'a' trigo stoholoj heb' naj hachejab'lom xhk'upnuj te' aq'in tu' han, 20 mil ijatz nab'a' cebada, 440 mil litro vino yok 440 mil litro te' aceite», xhitoj ya' Salomón tu'.

¹¹ Haktu' xuh spajtzentij ya' Hiram sreyal Tiro tzet xal ya' Salomón tu' yib'anh hune' te' hum, chalni yinh hakti':

«Kaw chochekanoj Komam Yahveh skonhob', yuxin xach yakoj Komam sreyaloj Israel tu'.

¹² Okojab' smay Komam Yahveh sDiosal Israel, YA' xwatx'en satkanh b'oj tx'otx' tx'otx', xa'ni YA' hune' sk'ahol ya' rey David kaw tz'ajan sk'ul, ay yohtajb'al, ay yitz'atil swi' b'oj ay stxumb'al, haxkam ha' ya' ch'anojkanh spalacio b'oj yatut Komam Yahveh.

¹³ »Yuxin xhwatoj ya' Hiram-abi hak'atanh han; kaw tz'ajan sk'ul ya' b'oj kaw ay stxumb'al ya'.

¹⁴ Yunin hune' ya' ix titnaj yinh yik'al ya' Dan ay b'et Israel yeh ya', ah Tiro smam ya'. Kaw helan ya' swatx'en hej tzetet yinh ch'en oro, yinh ch'en plata, yinh ch'en bronze, yinh ch'en hierro, yinh ch'en ch'en b'oj yinh te' aq'in. Helanpax ya' swatx'en hej tzetet yinh q'ap q'ape kaj morado, q'ap q'ape azul, yinh lino b'oj yinh q'ap q'ape kaj. Helan ya' yanikoj yelaw hej tzetet b'oj swatx'eniltoj tzantik'a tzetetal xhtaql'elax tet. Hun xhmunlahoj ya' Hiram-abi tu' b'oj heb' ya' hamunlawom kaw helan swatx'en hej tzetet tu' b'oj pax heb' ya' xtohla ya' David hamam, ya' rey wahaw han.

¹⁵»Ti'nanh xin mamim, atij ixim trigo, ixim cebada, te' aceite b'oj vino xawal wet tu' han ta chawaha' tet heb' naj hinchejab'lom han.

¹⁶Xhkwatx'e'ltoj sunil te' aq'in ch'oknojkoj hawuh tu' b'ay q'eb'tajlaj Líbano han, kat janojkoj te' yib'anh ha' mar tawet han masanta b'et Jope; hachxa chachab'iloj te' b'et tu', kat hawinojtoj te' b'et Jerusalén», xhitoj ya' Hiram tu' tet ya' Salomón.

¹⁷Lawitu' xinikanh ya' Salomón tu' sb'isil sunil anma nan konhob'al ay b'et Israel, nantik'a yepax hune' xaxtik'a yikanh ya' David smam ya'. 153 mil 600 heb' ya' yinh sunil. ¹⁸Xakoj ya' 70 mil heb' ya' ch'ijnik'oj ijatz, 80 mil heb' ya' pohom ch'en xol q'eb'tajlaj, yok 3 mil 600 heb' ya' ijb'alom yinh munil.

Xakanh ya' Salomón yatut Komam Dios

(1 R. 6.1-38)

3¹ X'ichikoj ya' Salomón yanikanh yatut Komam Yahveh b'et Jerusalén, b'ay witz Moriah; b'ay xyekanh sb'ah Komam Yahveh tet ya' David smam ya' Salomón tu'. Hat xakanh ya' yatut Komam b'ay ch'ilaxiloj sq'al ixim trigo b'ay stx'otx' ya' Ornán jebuseo, b'ay alb'ilxatik'akanøj yuh ya' David. ² Yet kanheb'xa hab'il yoktoj ya' Salomón tu' reyal, yinh skab' tz'ayik yet skab' x'ahaw yet hab'il, ha' tu' xichenkoj ya' munil yinh yatut Komam.

³Hakti' smalil xute ya' Salomón tu' sxe'al yatut Komam Dios: 27 metro yek'oj, yok b'alunheb' metro satb'al. ⁴B'alunheb' metro satb'al hune' stinhahil

aykoj yinh sat yatut Komam, yuxin kaw lahankanoj satb'al b'oj yatut Komam tu'; yok b'alunheb' metro^c yekanh stel. Xmajchekantoj ya' Salomón tu' sb'itz'ab'il yul hune' stinhahil tu' yinh ch'en oro. ⁵Yinh te' aq'in nab'a' tz'isis xpichtoj ya' sb'itz'ab'il yul yatut Komam tu', lawitu' xpichnipaxkantoj ya' te' yinh ch'en oro, xanikoj ya' yechel te' palmera yinh b'oj yechel ch'en cadena. ⁶Xanikoj ya' ch'en nixhtej ch'en kaw k'ulch'an jilni yelawoj b'itz'ab' tu' b'oj ch'en oro titnaj b'et Parvaim. ⁷Xpichkantoj ya' sb'itz'ab'il yul yatut Komam tu', xpichkantoj ya' hej te' patzab' yinh ch'en oro, hej te' umbral b'oj hej spultahil yatut Komam tu'; xanikankoj ya' yechel hej querubín yinh sb'itz'ab'il.

⁸Xwax'epax ya' Salomón tu' lugar q'a' xikiltajto yeyi. Lahan xute ya' smalil b'oj satb'al yatut Komam: b'alunheb' metro yek'oj, yok b'alunheb' metro satb'al. Xmajchetoj ya' sb'itz'ab'il yatut Komam tu' yinh ch'en k'ul-la oro; 460 quintal ch'en oro x'oknikoj yuh ya'. ⁹20 onza yalil ch'en oro x'oknikoj yuh ya' yuh spichnitoj sunil ch'en lawuxh, xanipaxkoj ya' ch'en oro tu' yinh sb'itz'ab'il hej cuarto ayatoj yib'anh. ¹⁰Xwax'enpax ya' ka'itan yechel querubín, xpichnitoj ya' yinh ch'en oro, xanihaktoj ya' yul lugar q'a' xikiltajto yeyi. ¹¹B'alunheb' metro yek'oj sxik' querubín tu'. Kab' metro yok 25 centímetro hunun sxik' hune' b'ab'el querubín tu'. Hune' sxik' ch'apni chipna yinh sb'itz'ab'il yul yatut Komam; wal hunxa sxik', ch'apni chipna yinh sxik' hunxa querubín. ¹²Kab'tik'apax metro yok 25 centímetro slehitoj hunun sxik' hunxa querubín tu'. Ch'apnipax

^c3:4 *b'alunheb' metro* 20 codo yeyoj yinh griego, ha' 9 metro.

chipna hune' sxik' yinh b'itz'ab'; wal hunxa sxik' xin; ch'apnipaxkanoj chipna yinh stxik' hune' b'ab'el querubín. ¹³ Lahunheb' metro slehitoj sxik' querubín tu'. Linhan yekanh, yilnihaltij b'ay lugar xikiltaj yeh aykoj yinh sat yatut Komam. ¹⁴ Xa'pax ya' Salomón tu' watx'e' q'ap cortina yinh lino. Xtoh kaj morado xol q'ap, azul b'oj kaj. X'ok yechel querubín yinh q'ap.

Xwatx'i ka'itan pilal

(1 R. 7.15-22)

¹⁵ Hat xakanh ya' ka'itan pilal tu' b'ay stinhahil aykoj yinh sat yatut Komam, 8 metro^d xukanh stel hunun, xanikoj ya' yelaw swi' ka'itan pilal tu'; ek'b'al kab' metro xuh hunq'ahan yelaw swi' pilal tu'. ¹⁶ Xwatx'e ya' ch'en cadena halb'il^e haka' txim, xanikoj ya' ch'en yelawoj swi' pilal tu'. Xwatx'enpax ya' hune' cien yechel te' granada, xanitoj ya' xol ch'en cadena tu'. ¹⁷ Hat xakanh ya' ska'itanil pilal tu' b'ay stinhahil aykoj yinh sat yatut Komam. Hune' xakanh ya' yetk'ulal sur, yok hune'xa yetk'ulal norte; Jaquín xakoj ya' sb'ihoj hune' b'ab'el, wal hunxa, Boaz.

Munlab'al x'oknikoj yul yatut Komam Dios

(1 R. 7.23-51)

4 ¹ Xwatx'epax ya' Salomón tu' hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al nab'a' bronce, b'alunheb' metro yek'oj,

^d3:15 8 metro Mach kaw stxumlaxi tzet choche' yala'iloj hebreo b'et ti'.

^e3:16 *cadena halb'il* Mach kaw stxumlaxi tzet choche' yala'iloj hebreo b'et ti'.

b'alunheb' metro yeh satb'al, yok kanheb' metro yok yiktaj yekanh stel. ²Xwatz'epax ya' hune' niman pila yet ha' ha' nab'a' bronce, setsel yeyi. Kanheb' metro yok yiktaj yekoj sti', kab' metro yok 25 centímetro yekanh, yok 13 metro yok yiktaj setanil hune' pila tu'. ³Xapaxkoj ya' kab' txol yechel no' buey^f yalanhaytij sti' pila tu', lahunhk'onhtaj xukuj yechel no' yinh yiktajtaj metro; hune'nhe yekantoj yechel no' b'oj pila tu'. ⁴Yib'anh 12 yechel no' buey x'ahtoj hune' pila tu', yilnihaltij no'. Oxk'onh no' yilnitoj yetk'ulal norte, oxk'onh no' yilnitoj yetk'ulal sur, oxk'onh no' yilnitoj b'ay ch'ahiloj tz'ayik yok oxk'onh no' yilnitoj yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik. ⁵Waxajeb' centímetro spimal hune' pila tu', lahan yeh swatz'eb'anil sti' b'oj haka' hunuj copa, lahan yeh sti' tu' b'oj stutumal te' haq'b'al azucena; chim aytoj hunuj 66 mil litrohoj ha' ha' yul.

⁶Xwatz'epax ya' Salomón tu' lahunheb'xa nixhtej pila q'a' tz'ulikto, yunhe hat stx'ahlax hej munlab'al ch'oknikoj yinh xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil. Howeb' xayoj ya' yetk'ulal sur yok howeb'xa xayoj ya' yetk'ulal norte; wal yul niman pila, hat xtx'ah sb'ah heb' ya' sacerdote.

⁷Xwatz'epax ya' lahunheb' ch'en xhb'atxni hej candil nab'a' oro, haka'tik'a yekanoj smalil tet ya', xanihaktoj ya' yul yatut Komam; howeb' xayoj ya' yetk'ulal sur yok howeb' xayoj ya' yetk'ulal norte.

⁸Xwatz'enpax ya' Salomón tu' lahunheb' te' mexhah, xanihaktoj ya' te' yul yatut Komam; howeb' te'

^f4:3 *yechel no' buey* Mach kaw stxumlaxi tzet choche' yala'iloj hebreo b'et ti', yuxin ay versión ch'utenkoj yinh: yechel te' k'um.

xayoj ya' yetk'ulal sur yok howeb'xa te' yetk'ulal norte. Xwatx'epax ya' hune' cien ch'en sek' hokan yeh nab'a' oro. ⁹Xwatx'epax ya' hune' amaq' b'ay ch'oktoj heb' ya' sacerdote, yok hune' niman amaq' yinhtaj, xanikoj ya' spultahil; lawitu' xpichnitoj ya' yinh ch'en bronce. ¹⁰Hat xayoj ya' niman pila tu' yinh swatx' sq'axepal yatut Komam Dios, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik b'oj yetk'ulal sur.

¹¹Xwatx'epax ya' Hiram tu' hej ch'en b'ay ch'aytoj tanh, hej ch'en pala b'oj hej ch'en sek' hokan yeyi. Haktu' xuh stanhk'okanoj ya' swatx'en sunil tzet xsq'an ya' rey Salomón tu' yinh yatut Komam Dios. ¹²Ha' hunq'ahan munil ti' xuh ya': xwatx'e ya' kab' pilal, xwatx'e ya' yelaw swi' pilal setsel yeyi, ka'itan ch'en cadena halb'il haka' txim aykoj yelawoj swi' pilal tu', ¹³kanheb' ciento yechel te' granada x'ok yelawoj yinh skab'il ch'en cadena tu'; kab' txolal xukuj yechel te' yinh hunun ch'en, yunhe smajchentoj skab'il yelaw swi' pilal setsel yeh tu'. ¹⁴Xwatx'epax ya' hej carreta b'ay x'ahtoj nixhtej tz'ulik pila, ¹⁵niman pila yet ha' ha', 12 yechel no' buey b'ay x'ahtoj tz'onhnoj hune' niman pila tu', ¹⁶hej netb'al yet tanh, hej pala b'oj ch'en tenedor.

Sunil hunq'ahan munlab'al ti' xwatx'e ya' Hiram-abi tet ya' rey Salomón yuh yoknikoj yul yatut Komam Yahveh, nab'a' yinh ch'en k'ul-la bronce swatx'e ya' sunil. ¹⁷Hat xchej ya' rey Salomón tu' watx'elaxojayoj smoldehal sunil hej tzetet tu' b'ay tx'otx' lak'ab' tx'otx', b'ay yak'alil sti' ha' Jordán, xolb'al Sucot b'oj Seredata.⁸ ¹⁸Kaw tx'ihal ch'en

⁸4:17 *Seredata* Saretán yeyoj hune' b'ihe ti' yinh 1 R. 7:46

bronze x'oknikoj yuh ya' Salomón tu', yuxin matxa chuh sb'islaXkanoj hantaj ch'en x'oknikoj.

¹⁹Xwatx'epax ya' Salomón tu' sunil hunq'ahan tzet ch'oknikoj yul yatut Komam Dios:

Xwatx'e ya' hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al nab'a' oro, hej te' mexhah b'ay ch'ahtoj ixim pan pohb'ilililoj tet Komam Yahveh, ²⁰ch'en xhb'atxni hej candil nab'a' oro b'oj scandilal, yunhe stzujb'alax yinh sat lugar q'a' xikiltajto yeyi, haka' yetwanoj ay yulaxi; ²¹hej yechel te' haq'b'al x'ok yelawoj, hej candil b'oj ch'en tenaza; k'ul-la oro b'ay xwatx'elax hunq'ahan ti', ²²ch'en xhk'upniltoj swi' smeXhahil candil, ch'en sek' hokan yeyi, ch'en nimejtaj cuchara b'oj ch'en b'ay ch'aytoj incienso; yinh k'ul-la oro xwatx'elax sunil hunq'ahan tzetet ti'. Yinh oro xwatx'elax hej pultah aykoj sti' yatut Komam, hej spultahil lugar q'a' xikiltajto yeyi b'oj hej spultahil yatut Komam Dios.

5 ¹Haktu' xuh stanhk'okanoj ya' Salomón tu' swatx'en sunil hej tzetet yinh yatut Komam Yahveh. Lawitu' xinitoj ya' sunil hej sab'ehal pohb'ilxahiloloj tet Komam Yahveh yuh ya' David smam: ch'en plata, ch'en oro b'oj yaq'b'ilxa hej tzetet, xk'ub'ankantoj ya' b'ay xhk'ub'alax hej sq'alomal yatut Komam Dios.

Xitoj ya' Salomón te' Kaxhah yet lahk'ulal yul yatut Komam Dios

(1 R. 8.1-11)

²Xawtetij ya' Salomón heb' ya' icham winaj yet Israel, heb' ya' aykoj swi'aloj yinh hej ik'ale b'oj heb' ya' ijb'alom yinh hunun familia xol heb' ya' israelita;

yunhe syamb'ankoj sb'ah heb' ya' b'et Jerusalén. Ha' heb' ya' yetwanoj ay yinihaltij te' Kaxhah yet lahk'ulal yet Komam Yahveh yul Skonhob' ya' David, ha'tik'apax konhob' Sión. ³Yinh shuj x'ahaw yet hab'il, yet aykoj q'inh xikiltaj yeyi,^h ha' tu' xyamb'ankoj sb'ah sunil heb' ya' winaj israelita tu' sk'atanh ya' rey. ⁴Yet yamanxakoj sunil heb' ya' icham winaj tu', xinikanh heb' ya' yik'al ya' Leví te' Kaxhah yet lahk'ulal. ⁵Heb' ya' sacerdoteⁱ b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví x'initoj te' Kaxhah yet lahk'ulal yet Komam Yahveh tu', te' Pat xikiltaj yeyi b'oj sunil hej stzetetal te' pat tu' xikiltaj yeyi. ⁶Matxa xhb'ischakanoj no' kaneluh b'oj no' buey xakankoj ya' Salomón tu' xahanb'alil b'oj sunil heb' ya' israelita yamankoj sk'atanh ya' tu' yinh sat te' Kaxhah yet lahk'ulal. ⁷Lawitu' xanihaktoj heb' ya' sacerdote te' Kaxhah yet lahk'ulal yet Komam Yahveh tu' yul yatut Komam, hat x'oktoj te' yul lugar q'a' xikiltajto yeyi, hat xaktoj heb' ya' te' yalanh sxik' hej querubín ayiktoj b'et tu'. ⁸Lehantoj sxik' querubín tu' yib'anh te' Kaxhah yet lahk'ulal, yunhe yenhlentoj te' b'oj nixhtej te' q'atanik'toj yuh sb'atxlaxk'oj te'. ⁹Nimejal yoj te' nixhtej te' q'atanik'toj yuh sb'atxlaxk'oj te' Kaxhah tu', yuxin xhto il-laxiktoj te' b'ay lugar xikiltaj yeyi, hune' aykoj yinh sat lugar q'a' xikiltajto yeyi; yaja' mach ch'il-laxiktoj te' yinhtaj; haktotu' yekanoj ti'nanh. ¹⁰Hanhk'anhe ch'en ka'itan ch'en b'ay tz'ib'nheb'ilkoj chejb'anile, hanhk'anhe ch'en ayaytoj yul te' Kaxhah tu' yuh ya' Moisés b'et Horeb, ha'

^h5:3 *q'inh xikiltaj yeyi* Ha' q'inh yet nixhtej pat.

ⁱ5:5 *sacerdote* Yik'al ya' Leví yeh heb' ya' sacerdote ti'.

ch'en xhyeni slahk'ulal Komam Yahveh b'oj heb' ya' israelita, yet x'eltij heb' ya' b'et Egipto.

¹¹ Sunil heb' ya' sacerdote tu' xtx'ahtx'en sb'ah yinh hune' tz'ayik tu' waxamkami machkoj heb' ya' yinh smunil. Yet x'eltij heb' ya' sacerdote tu' yul lugar xikiltaj yeyi, ¹² sunil heb' ya' b'itnom yik'al ya' Leví aykoj xilq'ape lino yinh; ya' Asaf, ya' Hemán, ya' Jedutún, hej sk'ahol heb' ya' b'oj hej sfamilia heb' ya', linhankanojkanh heb' ya' sq'axepal b'ay ch'ahtoj xahanb'al, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, chanikoj heb' ya' hej címbalo, hej arpa b'oj hej lira. Aypaxkanh 120 heb' ya' sacerdote ch'oq'tzen ch'en trompeta sk'atanh heb' ya' tu'.

¹³ Haktu' xuh syamb'ankoj sb'ah heb' ya' b'itnom tu' b'oj heb' ya' ch'oq'tzen ch'en trompeta, yuh ya'ni heb' ya' yuch'antiyoxh tet Komam Dios b'oj yuh yanikoj heb' ya' smay Komam Yahveh. Choq'tzekanoj heb' ya' ch'en trompeta tu', chanikoj heb' ya' hej címbalo b'oj yaq'b'ilxa hej tzetet b'ay chuh yilaxiltoj b'it. Xhb'itni heb' ya' tet Komam Yahveh, chalni heb' ya' yinh hakti':

«Kaw k'ulch'an sk'ul Komam, chonh yoche YA' yinh stohb'al q'inal», xhi heb' ya'. Ha'tik'a tu', xnohnakaniktoj hune' tatla moyan yul yatut Komam Yahveh. ¹⁴ Matxa xuh yek'tzen heb' ya' sacerdote hune' q'inh tu', haxkam xnohkaniktoj sq'aq'al smay Komam Yahveh yul yatut.

Xakoj ya' Salomón smay Komam Yahveh

(1 R. 8:12-66)

6 ¹ Haktu' xuh yalni ya' rey Salomón:
«Xawala Mamin Yahveh,

ta xol hune' moyan k'ejxanhe topto chach ehayoj;
²yaja' xax wakanh hawatut b'ay chach eh han,
 b'ay chach ehoy yinh stohb'al q'inal», xhi ya'.

³Lawitu' xt'anhxitoj ya' rey tu' yinh sunil heb' ya' israelita linhankanh yinh sat ya', ⁴xalni ya': «Okobjab' smay Komam Yahveh sDiosal Israel, haxkam xij sb'ah tzet xta'wekoj Komam yib'anh tet ya' David hinmam han, yet xalni Komam: ⁵“Yet-taxtik'a xwinihaltij hinkonhob' Israel b'et Egipto han, maxhtotik'a hunuj konhob' xax hinsik'le xol sunil yik'al Israel ti' han, yuh yanikanh hunuj watut b'ay chin ehok'oj han b'oj maxhtotik'a hunuj mak xax hinsik'le han yuh yok yahawoj yinh hinkonhob' Israel ti' han. ⁶Yaja' xin sik'le Jerusalén han yunhe wehok'oj b'et tu' han; xin sik'lenpax ya' David han, yunhe ha' ya' ch'ok-kanoj sreyaloj hinkonhob' Israel han”, xhi Komam.

⁷»Kaw xoche ya' David hinmam yaha'kanh hunuj yatut Komam Yahveh sDiosal Israel b'ay ch'ehok'oj han, ⁸yaja' xal Komam Yahveh tet ya': Kaw k'ul hanab'al yinh hawochen hawanojkanh hunuj watut b'ay chin ehok'oj han, ⁹yaja' mataj hach chawaha'kanh. Hune' hak'ahol, ha' ch'anojkanh watut b'ay chin ehok'oj han, xhi Komam tet ya'.

¹⁰»Ti'nanh xin, xax yij sb'ah tzet xta'wekoj Komam Yahveh yib'anh, haxkam hayin xin ok-kanoj reyal yinh Israel shelb'aloj hinmam han, haka' xute Komam Yahveh yalni. Xax wakanh yatut Komam han, yunhe yehok'oj sDiosal Israel b'et tu'. ¹¹B'et tu' xwaktoj te' Kaxhah b'ay ayaytoj tzet xhyeni slahk'ulal Komam Yahveh xwatx'e b'oj heb' ya' israelita han», xhi ya' Salomón tu'.

Xtxahli ya' Salomón

(2 Cr. 6:12-40; 1 R. 8:22-53)

(2 Cr. 6:41-42; Sal. 132:8-10)

¹²Lawitu' x'ah linhnoj ya' Salomón tu' yinh sat sunil heb' ya' israelita, hat x'ah linhnoj ya' yinh sat b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet Komam Yahveh, xleb'ankanh ya' sq'ab'. ¹³B'et tu' watx'enaj ya' Salomón tu' hune' b'ay chuh yahtoj linhnoj ya' nab'a' bronze, kab' metro yok 25 centímetro yek'oj, haktik'apaxtu' yeh satb'al; hune' metro yok 35 centímetro yekanh stel; hat xayoj ya' yiktajb'al hune' amaq' ayiltij yinhtaj yinh yatut Komam Dios. Yib'anh hune' tu' x'ahtoj linhnoj ya' Salomón tu', x'ay jahnoj ya' yinh sat sunil heb' ya' israelita, xleb'ankanh ya' sq'ab' satkanh, ¹⁴xalni ya':

«Mamin Yahveh sDiosal Israel, mach hunujxa Dios haka' hach ay satkanh b'oj sat tx'otx' tx'otx' ti'. Chayijye hawuni halahk'ulal chata'wekoj hawib'anh, kat hayeni sk'ulch'anil hak'ul tet maktaj xhyijyenk'oj hachejb'anil yinh sunil yanma. ¹⁵Xax yij sb'ah tzet xata'wekoj hawib'anh tet ya' David hinmam hachejab'lom han. Kaw yul hati' x'ahiloj Mamin, xata'wenkoj hawib'anh; ti'nanh xin, kaw haq'ab' x'uni tzet xata'wekoj hawib'anh tu'.

¹⁶»Ti'nanh xin Mamin Yahveh sDiosal Israel, yijab'pax sb'ah hune'xa tzet ta'web'ilkoj hawib'anh tet ya' David hinmam hachejab'lom han, yet xawalni: «Ta k'ul chuh yehojk'oj hawik'al, kat yokoj tzujnuj winh yinh

sunil yanma haka' xuh hawehik'oj han, kat syijyen'oj hinkuyb'anil han; hawik'alnhetik'a ch'okoj sreyaloj Israel yinh stohb'al q'inal", kachi Mamin. ¹⁷ Ti'nanh xin Mamim Yahveh sDiosal Israel, yijab'pax sb'ah tzet xata'wekoj hawib'anh tu' tet ya' David hinmam han, ya' hachejab'lom.

¹⁸ »Yaja', ¿Tom chuh hawehik'oj sat tx'otx' tx'otx' ti' xin Mamin Yahveh? Ta mach xhk'uxan-ni satkanh yi'ni skanhil hamay, hak'anab' ni'an nhah xwakanh tawet ti' han.

¹⁹ Yaja' ab'etoj tzet chin q'an tawet ti'nanh han Mamin Yahveh. Ab'etoj yet ch'ah waw tawet han, yet chin txahli tawet hayin hin hachejab'lom ti' han. ²⁰ Tz'ayik aq'b'al hojab' chatanhe' hune' hawatut ti' Mamin, ha' hune' hawatut ti' b'ay hawalnaj ta chach ehok'oj yul. Ab'etoj tzet chin q'an tawet b'ay hune' lugar ti' han Mamin, hin hachejab'lom han. ²¹ Ab'etoj tzet chin q'an tawet b'oj hakonhob' Israel ti' han Mamin. Yet stxahloj heb' ya' tawet b'ay hune' lugar ti', chawab'e'paxtoj tzet chala' heb' ya' b'ay ayach yul satkanh, kat hawa'noj nimank'ulal yinh heb' ya'.

²² »Ta ay hunuj mak ch'alni ta ay smul hunuj yet anmahil tet, kat yal-lax tet yet anmahil tu', ta yilal yul sta'wenojkoj yul sti' yinh sat b'ay ch'ahtoj xahanb'al ayiktij yul hawatut ti',

²³ hat-ta yul satkanh chawab'e'toj tzet chala', kat hawatx'enoj stzitet hej hachejab'lom yinh st'inhani; hach chawaha'ayoj sya'tajil yib'anh mak ay smul, chawaha'kantoj smul tu' yib'anh;

yaja' hach chakolo' mak mach smul, kat hawatx'enoj stzetet yinh st'inhanil.

²⁴ »Ta xhk'aywahoj hakonhob' Israel ti' yuh yenemigo, haxkam chaha'koj smul tawet; lawitu' kat yulujpax tawet hunekxa, yuh yanojkoj hamay, stxahloj, kat sq'an-noj tawet yul hawatut ti'; ²⁵ chawab'e'paxtoj tzet chala' yul satkanh Mamin, kat hawa'noj nimank'ulal yinh smul hakonhob', kat hawa'noj meltzohojtij sat tx'otx' tx'otx' ab'il tet yichmam hawuh.

²⁶ »Ta xhajlohojkantoj satkanh, kat matxa ch'ayojkanoj ha' nhab', haxkam xakoj hakonhob' ti' smul tawet Mamin; lawitu' kat stxahlojpax yetk'ulal hawatut ti', yanojpaxkoj hamay kat sb'ejnojkanoj smul tu', haxkam xawayoj sya'tajil yib'anh; ²⁷ chawab'e'paxtoj tzet chala' yul satkanh Mamin, kat hawa'noj nimank'ulal yinh smul hej hachejab'lom b'oj hakonhob' Israel ti'. Chakuyu'tuj heb' ya' tzet chuh yehojk'oj heb' ya' yinh k'ul, kat hawanojajoj ha' nhab' yib'anh tx'otx' tx'otx' xawa' yerenciahoj heb' ya'.

²⁸ »Ta ch'ayoj nhohchalal sat tx'otx' tx'otx' ti', mato hej yab'il kaw tx'oj, mato ch'etaxojtoj hej tz'unub' yuh yab'il, mato xhtajojiloj tz'unub' yuh q'a', yuh smajanil no' tziltzil, mato no' tz'ulik tziltzil; mato ta shoyo'ayoj heb' naj enemigo hej kokonhob' han, yuh yanojkoj heb' naj howal jinh han. Tzantik'a tzet yab'ilal mato sya'tajil ch'ek'ojtoj; ²⁹ yaja' ta ay hunuj anma maka sunil hakonhob' Israel ti' tx'ojxa yab'en sb'ah yuh tzet chuh kat sleb'anojkanh sq'ab'

tawet kat yokoj txahloj yetk'ulal hawatut ti', ³⁰ chawab'e'paxtoj tzet chala' b'ay ayach yul satkanh, kat hawa'noj nimank'ulal yinh smul. Chawub' tzet yetwanoj ay hawunuj yinh hakonhob', haxkam hachnhe hawohtaj tzet ch'ek'aytoj yinh yanma hunun anma. ³¹ Haktu' chuh yehojk'oj heb' ya' yinh hab'eyb'al, kat xiwoj heb' ya' tawet, yet ch'ehojk'oj heb' ya' sat tx'otx' tx'otx' ab'il tet yichmam heb' ya' hawuh.

³² »Yet chach yohtajnhenojiloj anma nan konhob'al, anma mach israelitahoj, kaw nahat-ta xhtij. Chab'e'iloj skanhil hamay b'oj skanhil haweyi, kat yuluj txahloj yetk'ulal hawatut ti' Mamin. ³³ Chawab'e'paxtoj tzet sq'ana' tawet yul satkanh b'ay ayach, haximwal sunil konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' ti' chach ohtajnhenojiloj, kat yanojkoj hamay haka' yanikoj hakonhob' ti' hamay. Sunil mak stxumnujiloj ta ch'alaxkoj hamay yul hawatut xwakanh ti' han.

³⁴ »Tzantik'a b'ay chawaha'toj hakonhob' yaha'koj howal yinh yenemigo, ta xhtxahloj tawet yetk'ulal hune' konhob' xasik'le ti' b'oj yetk'ulal hawatut xwakanh ti' han yuh hawehayoj; ³⁵ chawab'e'paxtoj yul satkanh tzet sq'ana' tawet, kat hawatx'enoj stzetet yinh st'inhanil.

³⁶ »Ta chaha'koj heb' ya' smul tawet, haxkam suniltik'a mak ch'anikoj smul, kat stitoj lemna chawil yinh heb' ya', kat hawanojkoj heb' ya' yul sq'ab' heb' naj yenemigo, kat yilaxojkantoj

heb' ya' chejab'lomal sat stx'otx' heb' naj, tom kawil mato nahat. ³⁷ Yaja' ta yet hat-xa ay heb' ya' sat stx'otx' heb' naj tu', kat stxumnuloj heb' ya', kat sq'an-noj heb' ya' nimank'ulal yinh tawet, kat yalnoj heb' ya': “Xjako komul han, niman stx'ojal tzet xjuh han”, ta xhinahoj heb' ya', ³⁸ kat smeltzonojkoj heb' ya' snab'al tawinh yinh sunil yanma b'oj yinh sunil sk'ul, kat stxahloj heb' ya' yetk'ulal tx'otx' tx'otx' xawa' tet yichmam, yetk'ulal hune' konhob' xasik'le b'oj yetk'ulal hune' hawatut xwakanh yuh hawehayoj han; ³⁹ chawab'e'paxtoj tzet sq'ana' heb' ya' tawet yul satkanh b'ay ayach tu' Mamin, kat hawatx'enoj hej tzetet yinh st'inhanil. Chawaha' nimank'ulal yinh sunil stx'ojal hakonhob' ti' b'oj yinh sunil smul chaha'koj tawet.

⁴⁰ »Chin q'an tawet han Mamin, ta chawab'e tzet xhjal han, kat hawab'enojtoj tzet xhq'anlaxoj tawet b'et ti' Mamin.

⁴¹ »Ikanh hab'ah ti'nanh Dios Mamin Yahveh, kat hawul xewoj yul hawatut b'oj te' Kaxhah yet lahk'ulal b'ay ch'elwan skanhil hamay. Yahab' tzalahoj sk'ul mak hawet-xa yinh sk'ulch'anil hak'ul, kat yinitoj heb' ya' hasacerdote kolb'anile.

⁴² Dios Mamin Yahveh, mach chawa' stel hawinh wet hayin xin hasik'le reyal ti' han, natij hej sk'ulch'anil hak'ul yinh ya' David hachejab'lom», xhi ya' Salomón tu'.

X'ok-kanoj yatut Komam Dios yinh smunilal

(2 Cr. 7.1-10; 1 R. 8.62-66)

7¹ Lawi stanhk'okanoj ya' Salomón stxahli, x'ayiloj q'a' q'a' satkanh, xnhusnikantoj q'a' hej xahanb'al xnhuslaxkantoj sunil b'oj yaq'b'ilxa hej xahanb'al; xnohkaniktojq sq'aq'al smay Komam yul yatut. ² Matxa xuh yok-kantoj heb' ya' sacerdote yul yatut Komam tu', haxkam xnohkaniktojq sq'aq'al smay Komam yul yatut. ³ Yet xilni heb' ya' israelita yayiloj q'a' q'a' tu' b'oj yet xnohkaniktojq sq'aq'al smay Komam yul yatut tu', x'ay jahnoj heb' ya', x'aykanoj spalanh heb' ya' sat tx'otx', xa'ni heb' ya' yuch'antiyoxh tet Komam Yahveh, chalni heb' ya' yinh hakti': «Kaw k'ulch'an sk'ul Komam, chonh yoche YA' yinh stohb'al q'inal», xhi heb' ya'.

⁴ Lawitu' xanikoj ya' rey tu' b'oj sunil konhob' xahanb'al tet Komam Yahveh. ⁵ 22 mil no' buey, yok 120 mil no' kaneluh xakoj ya' Salomón tu' xahanb'alil tet Komam. Haktu' xuh yanikankoj ya' Salomón b'oj sunil heb' ya' israelita tu' yatut Komam Dios yinh smunil.

⁶ Aykoj heb' ya' sacerdote yinh smunil. Chiniltojq heb' ya' yik'al Leví b'it yinh hej tzetet watx'eb'il yuh ya' rey David, yuh ya'ni heb' ya' yuch'antiyoxh tet Komam Yahveh, chalni heb' ya' yinh b'it watx'eb'il yuh ya' David: «Chonh yoche Komam yinh stohb'al q'inal», xhi heb' ya'. Linhankanojkanh sunil konhob' Israel yet choq'tzen heb' ya' sacerdote ch'en trompeta yinh sat heb' ya' yik'al ya' Leví tu'.

⁷ Xpohpaxiloj ya' Salomón tu' yiktajb'al hune' amaq' aykoj yinh sat yatut Komam Yahveh. Xanikoj

ya' xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil b'oj sxhepuhal xahanb'al yet aq'ank'ulal b'et tu', haxkam mach xk'uxan-nihatoj sunil tu' yib'anh hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al nab'a' bronce, mach xk'uxan-nihatoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil, sxhepuhal hej xahanb'al b'oj tajinh ofrenda.

⁸ Hujeb' tz'ayik xek'tze ya' Salomón q'inh tu' b'oj sunil heb' ya' israelita, tx'ihalk'a anma xyamikankoj, ay anma speto b'ay ch'oktoj sb'elal Hamat masanta b'ay snuq' ha' ha' yet Egipto. ⁹ Yinhxa swaxajeb' tz'ayik xek'tze heb' ya' hune' q'inh xikiltaj yeyi, haxkam hujeb' tz'ayik xek'tze heb' ya' yuh yok-kanoj b'ay ch'ahtoj xahanb'al yinh smunilal, yok hujeb'pax tz'ayik xek'tze heb' ya' sq'inh te' nixhtej Pat. ¹⁰ Yinh tz'ayik 23 yet shuj x'ahaw, ha' tu' xalni ya' Salomón ta xhpaxtoj sunil konhob' yatut; kaw tzalalal yekanoj, stzalakanoj sk'ul, yuh sk'ulch'anil sk'ul Komam Yahveh xyeh yinh ya' David, yinh ya' Salomón b'oj yinh sunil konhob' Israel.

Slahk'ulal Komam Dios b'oj ya' Salomón

(1 R. 9.1-9)

¹¹ Yet xax tanhk'o ya' Salomón yanikanh yatut Komam Yahveh, yet xax watx'ikanoj spalacio ya', yet xax swatx'e ya' sunil tzet xoche yub' yinh yatut Komam b'oj yinh spalacio; kaw k'ul x'elikankoj sunil, ¹² xyenikanh sb'ah Komam Yahveh tet ya' hune' aq'b'alil, xalni Komam: «Xax wab'etoj tzet xaq'an han, xax hinsik'le hune' lugar ti' han, yunhe yalaxojkoj xahanb'al wet b'et ti' han. ¹³ Chuhi ta matxa xhwaha'ayoj ha' nhab' han, kat wanajtij sunil smajanil no' tziltzil sat tx'otx' tx'otx' han, yunhe

yetanojtoj no' tx'otx', kat wanojayoj hunuj yab'il kaw
 tx'oj yib'anh hinkonhob' ti' han; ¹⁴yaja' ta chiha'ayoj
 sb'ah hinkonhob' sik'leb'il wuh ti' han, kat stxahloj
 wet han, kat hinsaynoj yinh sunil yanma han, kat
 yanojkanoj hej stx'ojal chuh; xhwab'e'toj tzet chala'
 hat-ta yul satkanh han, kat wa'noj nimank'ulal yinh
 smul han, kat hinwatx'enojpxiloy stx'otx' hunekxa
 han. ¹⁵Ti'nanh xin, kaw k'ul chuh wab'enojtoj tzet
 xhq'anlaxoj wet b'ay hune' lugar ti' han, ¹⁶haxkam
 xax hinsik'le hune' nhah ti' han yuh yok wetoj han.
 Xax hinpohiloj han yunhe hat chin ehok'oj yinh
 stohb'al q'inal han; tonhetik'a chin tanhe' han,
 haxkam kaw aykoj wanma yinh han. ¹⁷Wal hach
 xin, ta k'ul chuh hawehok'oj yinh hinsat haka' ya'
 David hamam han, ta chawub' sunil tzet xin chej
 hawub' han, kat hawab'enojtoj hinchejb'anil yilal
 syijyelax han b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi, ¹⁸chin
 kawxe'kankoj reino ti' yul haq'ab' yinh stohb'al
 q'inal haka' xuh walni tet ya' David hamam han,
 yet xwalni han: “Hawik'alnhetik'a ch'okoj reyal
 yinh Israel”, kinchi han. ¹⁹Yaja' ta chepoho'iltoj
 heb'ah winh han, kat hemanhk'onoj hej hinchejb'anil
 han, hej tzetet yilal syijyelaxi, kat hewab'anojtoj
 heb'ah yinh hehaq'en hej komon dios, ²⁰chex
 wiha'iloj sat hune' tx'otx' tx'otx' xwa' teyet ti' han.
 Hune' nhah xin pohiloj yuh wehik'oj ti' han, chin
 tinhcha'kanoj han. Toxanhe chex stzeyelaxoj yuh
 hej konhob', chiha'kaniloj hepixan. ²¹Waxamkami
 kaw ay yelapnojal yeh hune' nhah ti' ti'nanh, yaja'
 ch'apnoj tz'ayikalil b'ay ch'ek'ojtoj anma yinh sat,
 kat sk'ayojiloj sk'ul, kat sq'amb'enoj tet: “¿Tzet yuh
 hakti' xutekantoj YA' Yahveh hune' konhob' ti'

b'oj hune' nhah ti'?"^j xhinahoj. ²² Kat yal-laxoj tet: "Hakti' xutekantoj YA', yuh xtinhchakanoj heb' naj YA' Yahveh sDiosal, YA' x'inihaltij yichmam heb' naj b'et Egipto; xwab'antoj sb'ah heb' naj yinh shaq'en hej komon dios, xa'ni q'ana' sb'ah heb' naj tet. Yuxin xatij YA' Yahveh niman sya'tajil ti' yib'anh heb' naj», xhinahoj anma tu'; xhi Komam tet ya' Salomón.

Yaq'b'ilxa hej tzetet xuh ya' Salomón

(1 R. 9.10-28)

8 ¹ 20 hab'il xi'toj yanikanh ya' Salomón tu' yatut Komam Yahveh b'oj spalacio. Lawi yek'toj hunq'ahan hab'il tu', ² xwatx'enpaxkanh ya' Salomón tu' hej konhob' ya'naj paxoj ya' Hiram tet ya', xanikoj ya' heb' ya' israelita sat tx'otx'.

³ Lawitu' xtoh ya' Salomón tu' yanojkoj howal yinh Hamat yet Soba, xetnhenkanoj ya'.

⁴ Xwatx'enpaxkanh ya' Salomón tu' Tadmor ay yul desierto, b'oj sunil hej konhob' b'ay xhk'ub'alax tzet xhlolaxi, hunq'ahan xaxtik'a yakanh ya' b'et Hamat.

⁵ Xwatx'epaxkanh ya' Bet-horón nahat yekanh b'oj Bet-horón nahat yeyoj, xanikoj ya' speyab'il, spultahil b'oj ch'en hierro ch'ek'toj q'atnoj yinh pultah tu' yuh skawxenkoj. ⁶ Haktik'apaxtu' xuh swatx'enkanh ya' Salomón tu' Baalat b'oj sunil hej konhob' b'ay xhk'ub'alax tzet xhlolaxi: hej cuartel b'ay xhk'ub'alax hej carro yet howal b'oj b'ay ch'eh no' cheh ch'inik'oj carro tu'. Xwatx'e ya' sunil tzet xoche swatx'e' b'et Jerusalén, b'et Líbano b'oj yul sunil konhob' b'ay aykoj ya' reyal.

^j7:21 hune' nhah ti' Chuh stxumlaxpax hebreo yinh hakti': ch'apnoj stz'ayikalil b'ay sq'alxanhe hune' nhah ti' xhkanoj.

⁷ Sunil mak mach xkamtoj yinh heb' naj heteo, heb' naj amorreo, heb' naj ferezeo, heb' naj heveo b'oj heb' naj jebuseo, heb' naj mach israelitahoj; ⁸ heb' naj yik'alxa heb' naj tu', heb' naj xto kan sat tx'otx' tx'otx' yet xtanhtzenkaniloj heb' ya' israelita hej anma; ha' heb' naj tu' xakankoj ya' Salomón yunuj hej sik'leb'il munil. ⁹ Mach hunuj heb' ya' israelita xakoj ya' Salomón tu' yinh sik'leb'il munil. Ay heb' ya' xakoj ya' schejab'lomoj, soldadohoj, smunlawomoj, ijb'alomal, yahawoj yinh heb' naj soldado ch'inik'oj hej carro yet howal b'oj hej no' cheh. ¹⁰ 250 heb' ya' tu' xakoj ya' Salomón yahawoj yinh heb' naj ch'ijb'ali yinh munil, ha' heb' ya' ch'ilni sunil hej munil chuh heb' naj tu'.

¹¹ X'el ix skutz'in ya' faraón yixal ya' Salomón yul skonhob' ya' David, xtoh ix ehoj yul yatut xakanh ya' Salomón tu'; haxkam xal ya': «Mach chuh yehoj wixal ti' yul Skonhob' ya' David sreyal Israel han, haxkam xikiltaj yeh hej lugar b'aytaj xax ek'le te' Kaxhah yet Komam Yahveh», xhi ya'.

¹² Yib'anh hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet Komam Yahveh, hune' xakanh ya' Salomón yinh sat amaq', b'et tu' chakoj ya' Salomón sxahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil tet Komam Yahveh.

¹³ Haka'tik'a yalni schejb'anil ya' Moisés yib'anhiloj hej stz'ayikal b'ay ch'alaxkoj xahanb'al, haktu' xuh yanikoj ya' Salomón tu' sxahanb'al: yinh hej sábadó xewb'al tz'ayik, hej q'inh yet q'inh x'ahaw, syoxeb'al q'inh ch'ek'tzelax yulb'al hab'il, ha'tik'apax q'inh yet

ixim pan machkoj sipk'ab'anil, q'inh yet hej semana b'oj q'inh yet te' nixhtej Pat.^k

¹⁴Xapaxkoj ya' Salomón tu' heb' ya' sacerdote yinh smunil haka' xute ya' David smam, yunhe ya'ni q'ana' sb'ah heb' ya'; xanipaxkoj ya' heb' ya' yik'al ya' Leví yinh smunil, yunhe yijb'an heb' ya' konhob' yinh sb'itni tet Komam b'oj yuh skolwa heb' ya' yinh heb' ya' sacerdote yinh smunil hunun tz'ayik. Xapaxkoj ya' heb' ya' xhtanhen pultah yinh smunil, stxol sb'ah heb' ya' yinh smunil, haka' xutekanoj ya' David schejab'lom Komam Dios yalnikanoj.

¹⁵Xyijye ya' Salomón tu' yuni sunil tzet xchej ya' David tu' yub' ya', yinh heb' ya' sacerdote, yinh heb' ya' yik'al ya' Leví b'oj yinh heb' ya' xhk'ub'an ch'en melyuh. ¹⁶Xijkanoj sb'ah sunil smunil ya' Salomón tu', hataxtik'a yet x'ichitij yay sxe' yatut Komam Yahveh, masantotik'a x'ahkanoj. Kaw k'ul xuh swatx'ikanojkanh yatut Komam Yahveh tu'.

¹⁷Lawitu' xtoh ya' Salomón tu' b'et Ezión-geber b'oj Elot, hat aykoj sti' ha' mar b'ay stx'otx'al Edom, ¹⁸haxkam xatij ya' Hiram hej te' barco b'oj heb' naj schejab'lom kaw helan yek' yib'anh ha' mar yetb'ihoj heb' naj schejab'lom ya' Salomón tu'. X'apni heb' naj b'et Ofir, ek'b'al oxeb' cien quintal^l ch'en oro xitij heb' naj tet ya' rey Salomón tu'.

^k8:13 *q'inh yet te' nixhtej Pat* Ilwejk'anab' yinh Lv. 23 hat ayayoj hej smajanil hej q'inh.

^l8:18 *oxeb' cien quintal* 450 talento yeyoj yinh hebreo.

Xb'eyk'oj ix reina yet Sabá yila' ya' rey Salomón

(1 R. 10.1-13)

9¹ Yet xab'eniloj ix reina yet Sabá ta kaw ayxakanojkanh smay ya' Salomón, xtoh ix yilwenoj ya', yunhe sq'amb'en ix hej tzetet kaw ya'taj tet ya'. X'apni ix Jerusalén b'oj hun tenan heb' naj yetb'i ix tzujan yinh, x'apni hun tenan no' camello kaw al yet yuh perfume, hun tenan ch'en oro b'oj hej ch'en ch'en kaw k'ulch'an. Yet x'apni ix yinh sat ya' rey Salomón tu', xq'amb'en ix sunil tzet xoche sq'amb'e' tet ya'. ²Xspajtze ya' sunil sq'amb'eb'al ix; mach hunuj sq'amb'eb'al ix mach xuh spajtzen ya'. ³Yet xilni ix reina yet Sabá tu' stz'ajanil sk'ul ya' Salomón b'oj niman spalacio ya' xakanh, ⁴xk'aykaniloj sk'ul ix. Hakpaxtu' yet xilni ix itah xhlolax yinh smexhah ya', scuarto heb' naj xhmunlahiktoj sk'atanh ya', xilq'ape kaw ay stohol chakoj heb' naj yinh, heb' naj schejab'lom ya', xil sq'ap heb' naj ch'initoj svino ya' b'oj escalera ch'ahtoj kutx'kun^m yul yatut Komam Yahveh. ⁵Haktu' xuh yalni ix tet ya' rey: «Yel sunil tzet xwab'e yul hinkonhob' han, sunil hej tzetet xax hawuh b'oj stz'ajanil hak'ul. ⁶Maxhtik'a xwa' yuluj hink'ul han yet x'al-laxna wet han; yaja' ti'nanh, kaw sb'aq' hinsat ch'ilni han. Mach slahb'akoj sb'ah stz'ajanil hak'ul ti' b'oj haka' xuh yal-lax wet han. Xhpalk'onkanoj stz'ajanil hak'ul. ⁷¡Tzet saq'al tet heb' naj hamunlawom b'oj heb' naj hachejab'lom

^m9:4 *escalera ch'ahtoj kutx'kun* Mach kaw stxumlaxi tzet choche' yala'iloj hebreo b'et ti'. Ay mak ch'alni ta ha': xahanb'al ch'alaxkoj tet Komam Dios yul yatut.

aynhetik'akoj hak'atanh yab'en stz'ajanil hak'ul ti'! ⁸ Okojab' smay YA' Yahveh haDiosal, haxkam kaw stzalah sk'ul YA' tawinh, xach yanikoj YA' sreyaloj Israel ti', yuh yok smay YA' tawinh. Kaw ocheb'il konhob' Israel ti' yuh YA', yuxin choche YA' skawxe'kanoj konhob' ti' yinh stohb'al q'inal. Xach yakoj YA', yunhe hawehik'oj yinh k'ul, kat hawuni tzet st'inhanil», xhi ix tet ya' Salomón tu'.

⁹ Lawitu' xa'ni ix 90 quintal ch'en oro tet ya', kaw tx'ihal perfume b'oj ch'en ch'en kaw k'ulch'an. Maxhto hunuj mak ch'initoj perfume kaw tx'ihal tet ya' Salomón tu' haka' stx'ihalil xitoj ix reina yet Sabá tu' tet ya'.

¹⁰ Tx'ihalpax te' aq'in ch'eltoj yinh te' sándalo b'oj ch'en ch'en kaw k'ulch'an xitij heb' naj schejab'lom ya' Hiram b'oj heb' naj schejab'lom ya' Salomón yet xinitij heb' naj oro b'et Ofir. ¹¹ Yinh te' aq'in sándalo tu' xwatx'e ya' Salomón hej escalera x'ok yinh yatut Komam Yahveh b'oj yinh spalacio; yinh te' xwatx'epax ya' hej te' arpa b'oj hej te' lira tet heb' naj b'itnom. Maxhtotik'a hunekoj ch'il-laxkoj hune' tzetet haka' hune' ti' b'ay stx'otx'al Judá.

¹² Xa' ya' rey Salomón tu' sunil tzet xsq'an ix reina yet Sabá tu'; q'a' tx'ihalto tzet xa' ya' tet ix, sataj hunq'ahan tzet xitij ix tet ya'. Lawitu' xpaxtoj ix yul skonhob' b'oj sunil heb' naj schejab'lom tzujan yinh.

Sq'alomal b'oj smay ya' Salomón

(1 R. 10.14-29; 2 Cr. 1.14-17)

¹³ Hunun hab'il schani ya' Salomón tu' howeb' cien quintal ch'en oro, ¹⁴ nantik'a yepax tzet cha' heb' naj txonhom tet ya', heb' naj loq'om; sunil heb' ya'

sreyal Arabia b'oj sunil hej oro b'oj plata cha' heb' ya' aykoj yahawoj hej konhob' yet Israel.

¹⁵ Xwatx'epax ya' rey Salomón tu' kab' ciento ch'en pahb'al lanza kaw nimejal, nab'a' oro xute ya' ch'en, chak'b'il xuh ch'en yinh ch'en martillo; 15 libra yalil hunun ch'en. ¹⁶ Xwatx'epax ya' oxeb'xa ciento ch'en pahb'al lanza q'a' tz'ulik, nab'a' oro xutepax ya' ch'en. Chak'b'il xuh ch'en yinh ch'en martillo; hujeb'taj libra yok yiktaj yalil hunun ch'en, xanihaktoj ya' ch'en yul spalacio: “Q'eb'tajlaj Líbano”.

¹⁷ Xwatx'epax ya' Salomón tu' hune' niman stz'onhob'al yinh marfil, xpichnitoj ya' yinh nab'a' oro. ¹⁸ Wajeb' sgradahil stz'onhob'al ya' Salomón tu' aykoj, nab'a' oro yeh b'ay ch'ay yoj ya'; aykoj sb'atxob'al sq'ab' ya' yinh sq'axq'epal stz'onhob'al; aypaxkoj hunun yechel no' b'alam sq'axq'epal tu'. ¹⁹ Aypaxkoj 12 yechel no' b'alam yinh stxam swajeb'al sgradahil stz'onhob'al ya' tu', hunun yechel no' aykoj yinh hunun stxam. ¡Mach hunuj tz'onhob'al slahb'akoj sb'ah yinh stz'onhob'al ya' Salomón tu'!

²⁰ Nab'a' oro sunil scopa ya' rey Salomón tu', nab'a' oro sunil tzetet ch'oknikoj yul spalacio ya' “Q'eb'tajlaj Líbano”. Mach yelapnojal yeh ch'en plata yulb'al x'ehik'oj ya' Salomón tu'. ²¹ Aypax sbarco ya' rey Salomón tu' xhb'eyk'oj b'et Tarsis sk'atanh heb' naj schejab'lom ya' Hiram. Oxeb'taj hab'il yapni heb' naj b'oj ch'en oro, ch'en plata, marfil, hej no' max b'oj no' pavo real.

²² Haktu' xuh spalk'onkanoj sq'alomal ya' Salomón tu' b'oj stz'ajanil sk'ul sataj sunil heb' ya' rey ay sat tx'otx' tx'otx'. ²³ Sunil heb' ya' rey ay sat tx'otx'

tx'otx' ti' ch'ochenkanoj ilnoj ya' Salomón, yunhe yilni heb' ya' stz'ajanil sk'ul ya' xa' Komam Dios. ²⁴ Hunun hab'il yinitoj heb' ya' rey tu' ch'en oro, ch'en plata, hej xilq'ape, hej ch'en ch'en yet howal, hej perfume, hej no' cheh b'oj hej no' mula tet ya'.

²⁵ Kanheb' mil b'ay ch'eh no' cheh b'oj b'ay ch'eh carro yet howal watx'eb'il yuh ya' Salomón tu', yok 12 mil heb' naj soldado ch'inik'oj hej carro yet howal. Hat xakanoj ya' yul hej konhob' b'ay xhk'ub'alax carro yet howal, ay xapaxkanoj ya' Jerusalén b'oj skawilal ya'.

²⁶ Yahaw yekankoj ya' rey Salomón tu' yinh sunil heb' ya' rey, ch'ichikantij b'ay ha' niman Éufrates masanta b'ay stx'otx' heb' naj filisteo b'oj b'ay snajachil Egipto. ²⁷ Haka'xanhe yetoj ch'en ch'en, hakxanhetu' yekantoj ch'en plata b'et Jerusalén yuh ya' Salomón tu'. Haka'xanhe yetoj te' higo yinh sk'ul hej witz b'et Sefela, hakxanhetu' yekantoj te' aq'in nab'a' tziš b'et Jerusalén. ²⁸ Hat ch'ilaxtij scheh ya' rey Salomón tu' b'et Egipto b'oj yul yaq'b'ilxa hej konhob'.

Skamikal ya' Salomón

(1 R. 11.41-43)

²⁹ Sunil yaq'b'ilxa hej tzetet xuh ya' Salomón tu', hej tzetet xuh ya' yalanhto b'oj yet stzujanilxa, hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul hej te' hum b'ay ayayoj stzoti' Komam ya'naj tet ya' Natán profeta, b'ay ayayoj stzoti' Komam ya'naj tet ya' Ahías ah Silo, b'oj b'ay tz'ib'nheb'ilayoj stzoti' Komam ab'il tet ya' Iddo vidente yib'anhiloj ya' Jeroboam sk'ahol ya' Nabat. ³⁰ 40 hab'il x'ok ya' Salomón tu' sreyaloj

sunil Israel, hat x'oktoj ya' reyal b'et Jerusalén.

³¹ Yet xkam ya' Salomón tu', hat xmujlaxaytoj ya' yul Skonhob' ya' David smam. Ya' Roboam sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

Xpohtoj sb'ah reino yul sq'ab' ya' Roboam

(1 R. 12.1-24)

10 ¹ Xtoh ya' Roboam b'et Siquem, b'ay xyamb'akoj sb'ah sunil heb' ya' israelita yuh yalaxkoj ya' reyal. ² Yet xohtajnheniloj ya' Jeroboam sk'ahol ya' Nabat hune' tu', xpaxtij ya' b'et Egipto b'ay xb'ey ya' yeb'a'toj sb'ah tet ya' Salomón, ³ haxkam x'a'lax tij ya'; haktu' xuh stoh ya' Jeroboam tu' b'oj sunil Israel tzoteloj b'oj ya' Roboam, xalni heb' ya' tet ya':

⁴ —Kaw xonh ek' ya' komunla yuh hamam han; yuxin iytij smalil munil xa' hamam tu' jub' han, kat hawinipaxiytij smalil ch'en tohlab'al, haximwal xhjaha'ktoj kob'ah yalanh hachejb'anil han, xhi heb' ya'.

⁵ Xta'wi ya' Roboam tu' tet heb' ya', xalni ya':

—Paxanhwejtoj, yinhto oxeb' tz'ayik chex huluj hin heyila' han, xhi ya'.

Haktu' xuh spaxtoj sunil anma tu'.

⁶ Lawitu' xq'amb'en ya' rey Roboam tu' tet heb' ya' icham winaj xmunlahiktoj sk'atanh ya' Salomón smam yet aytok'oj ya', yuh yohtajnhen ya' tzet wal yuten sb'ah ya', xalni ya':

—¿Tzet-taxka spaj stzoti' konhob' Israel ti' xhwa' heyalni han?, xhi ya'.

⁷ Xta'wi heb' ya' tu' tet ya':

—Ta k'ul spaj stzoti' hune' konhob' ti' chawaha', kat hawa'ni tzet sq'an heb' ya' tawet, ch'okojtoj heb' ya' yalanh hachejb'anil yinh stohb'al q'inal, xhi heb' ya'.

⁸Yaja' mach xab'etoj ya' Roboam tu' tzet xal heb' ya' icham winaj tu', haxa tet heb' naj hun xuh yek' ya' yinh stzahal b'oj xhmunlahiktoj sk'atanh ya', tet xah heb' naj xq'amb'e ya' tzet wal yuten sb'ah ya'.

⁹Xq'amb'en ya' tet heb' naj:

—¿Tzet-taxka chuh wa'ni spaj stzoti' hune' konhob' ti' heyalni han, haxkam xsq'an wet han, ta xhwiytij smalil munil yib'anh han, haxkam xa' ek'oj hinmam ya' yanma heb' ya' yinh munil han?, xhi ya'.

¹⁰Haktu' xuh sta'wi heb' naj hun xuh yek' ya' yinh stzahal tu' b'oj, xalni heb' naj:

—Anma xhq'an-ni tu' ta ch'ilaxaytij smalil munil yib'anh haxkam chala ta x'ek' ya' yanma yuh hamam, hakti' chawute' hawalnoj tet: “Matzet chaliloj ni'an tzet xuh yek' ya' heyanna tu' yuh hinmam han. ¹¹Ta x'ek' ya' heyanna hemunla yuh hinmam tu' han, ek'b'alto chuh wa'noj ek'oj ya' heyanna han. Ta komon tz'umnhe xex haten yuh hinmam tu' han, wal hin han, no' tz'um aykoj ch'en hierro yinh swi', ha' no' chex hatennoj wuh han”, kachinahoj tet anma tu', xhi heb' naj tet ya'.

¹²Lawitu' x'apni ya' Jeroboam b'oj sunil konhob' tu' yila' ya' Roboam tu' hunekxa, haxkam ha'tik'a ya' x'alni tet heb' ya' ta yinh syox tz'ayik xhmeltzo heb' ya'. ¹³Yaja' mach xab'etoj ya' Roboam tu' tzet xal heb' ya' icham winaj, maq'ilnhe xtzotel ya' tet konhob' tu'. ¹⁴Ha' tzet xal heb' naj hun xuh yek' ya'

yinh stzahal b'oj, ha' xab'etoj ya'. Haktu' xuh yalni ya' tet konhob':

—Ta x'ek' ya' heyanma hemunla yuh hinmam tu' han, ek'b'alto chuh wa'noj ek'oj ya' heyanma han. Ta komon tz'umnhe xex haten yuh hinmam tu' han, wal hin han, no' tz'um aykoj ch'en hierro yinh swi', ha' no' chex hatennoj wuh han», xhi ya' tet konhob' tu'.

¹⁵ Mach xab'etoj ya' rey tu' tzet xsq'an konhob', haxkam hakti' x'el yinh sk'ul Komam Yahveh, yunhe yijni sb'ah tzet xal Komam yinh ya' Jeroboam sk'ahol ya' Nabat, yet xul stzoti' Komam tet ya' Ahías profeta ah Silo. ¹⁶ Yet xilni konhob' Israel ta mach xab'etoj ya' rey tzet xsq'ana, xalni heb' ya' tet ya' rey tu':

¡Mach ninnoj tzet jok yinh yik'al ya' David ti' han!

¡Mach ninnoj jerencia xhkomaj yinh sk'ahol ya' Isai han!

¡Paxojonhwejtoj jatut hayonh israelita honh ti'!

¡Stanhehab' ya' David ti' yik'al!», xhi heb' ya'.

Haktu' xuh spaxkantoj heb' ya' israelita tu' yatut.

¹⁷ Wal heb' ya' israelita ay yul skonhob'al Judá xin, ya' Roboam tu' x'ok reyal yinh heb' ya'. ¹⁸ Yet xanitoj ya' Roboam tu' ya' Adoram yila' tzet yekoj sik'leb'il munil, xk'ojlaxkanojkamoj ya' yuh heb' ya' israelita. Yuxin, yinhxanhe anhe x'ahtoj ya' rey Roboam tu' yul scarro yet howal, xtoh ya' yeb'anojtoj sb'ah b'et Jerusalén. ¹⁹ Haktu' xuh yinikaniltij sb'ah hej yik'al Israel yalanh schejb'anil yik'al ya' David, haktokantu' yeh ti'nanh.

11 ¹ Yet x'apni ya' Roboam b'et Jerusalén, xyamb'ankoj ya' 180 mil heb' naj soldado kaw

k'ul yinh howal xol yik'al ya' Judá b'oj xol yik'al ya' Benjamín, yunhe yanikoj ya' howal yinh heb' ya' israelita, kat yok ya' reyal yinh sunil Israel hunekxa yalni. ²Yaja' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Semaías, ya' winaj schejab'lom Komam Dios, xalni Komam tet ya': ³«Al tet ya' Roboam sreyal Judá, ya' sk'ahol ya' Salomón b'oj tet sunil yik'al ya' Judá b'oj ya' Benjamín, tet sunil mak ay yul konhob' tu', ⁴ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: “Mach chex ahtoj heyaha'koj howal yinh heb' ya' heyuxhtaj tu'; paxanhwejtoj heyatut, haxkam hayin lanhan wuni hune' ti' han”», xhi Komam. Xab'etoj heb' ya' tzet xal Komam Yahveh, xmeltzokantoj heb' ya', matxa xakoj heb' ya' howal yinh ya' Jeroboam.

Xkawxekanh ya' Roboam Judá

⁵Hat x'ehayoj ya' Roboam tu' b'et Jerusalén, xkawxekanh ya' hunq'ahan hej skonhob'al Judá, ⁶xwatx'ekanh ya': Belén, Etam, Tecoa, ⁷Bet-sur, Soco, Adulam, ⁸Gat, Maresa, Zif, ⁹Adoraim, Laquis, Azeca, ¹⁰Zora, Ajalón b'oj Hebrón; skonhob'al Judá b'oj Benjamín yeh hunq'ahan konhob' aykoj speyab'il ti'. ¹¹Xkawxekanh ya' speyab'il hunq'ahan konhob' tu', xanitoj ya' heb' ya' swi'al yinh heb' naj soldado yul hej konhob' tu', xk'ub'antoj ya' tzet xhlolax b'et tu', te' aceite b'oj vino. ¹²Xinipaxtoj ya' ch'en pahb'al lanza b'oj ch'en espada yul hej konhob' tu'. Haktu' xuh skawxenkanojkanh ya', haxanhe Judá b'oj Benjamín xkankanoj yalanh schejb'anil ya'.

¹³Sunil heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví nanan-nhe b'ay ch'ehayoj yul sunil Israel, xyamb'akoj sb'ah heb' ya', x'ok heb' ya' yetb'ihoj

ya' Roboam. ¹⁴Xakanoj heb' ya' yik'al ya' Leví tu' stx'otx' b'ay chuh slow no' noq' b'oj tzet ay heb' ya', xtoh heb' ya' b'et Judá b'oj Jerusalén, haxkam mach xsjeh ya' Jeroboam b'oj yaq'b'ilxa heb' ya' sreyal tx'otx' aykoj yetk'ulal norte, ta xhmunla heb' ya' yinh sacerdotehoj Komam Yahveh. ¹⁵Xsay ya' Jeroboam tu' sacerdote, xanikoj ya' heb' naj munil yinh b'ay xhaq'elax hej komon dios, b'ay xhaq'elax heb' naj matzwalil watx'eb'ilayoj yinh yechel no' winaj kaplaxh b'oj yechel no' tzeh wakax xa' watx'e' ya'. ¹⁶Mak x'ochen anojkoj smay Komam Yahveh, sDiosal Israel yinh sunil yanma, xol yik'al Israel, x'ok tzujnuj yinh heb' ya' yik'al ya' Leví, xtoh heb' ya' Jerusalén, yuh yanikoj heb' ya' sxahanb'al tet Komam Yahveh sDiosal yichmam. ¹⁷Haktu' xuh yi'nikanh ya' Roboam, sk'ahol ya' Salomón tu' yip yinh yekoj reyal; oxeb' hab'il x'ok heb' ya' tu' yetb'ihoj ya', x'ehik'oj heb' ya' yinh k'ul haka' xuh yehik'oj ya' David b'oj ya' Salomón.

Hej yixal b'oj sk'ahol ya' Roboam

¹⁸Xi' ya' Roboam tu' ya' Mahalat skutz'in ya' Jerimot yixaloj; yuninal ya' David b'oj ya' Abihail yeh ya' Jerimot tu'. Skutz'in ya' Eliab sk'ahol ya' David yeh ya' Abihail. ¹⁹Oxwanh yunin ya' Mahalat tu' xil yinh: ya' Jesús, ya' Semarías b'oj ya' Zaham. ²⁰Lawitu' x'inipax ya' Roboam tu' ya' Maaca skutz'in ya' Absalón yixaloj. Yunin ya' Maaca tu' yeh ya' Abías, ya' Atai, ya' Ziza b'oj ya' Selomit. ²¹Q'a' xto yoche ya' Roboam tu' ya' Maaca sataj yaq'b'ilxa yixal b'oj sconcupina; 18 yixal ya' xi'a yok 60 sconcupina ya'. 28 sk'ahol ya' Roboam tu' yok 60

skutz'in ya'. ²²Xakoj ya' Roboam tu' ya' Abías yunin ya' Maaca, swi'aloj yaq'b'ilxa sk'ahol, haxkam xoche ya' Roboam tu' yaha'koj ya' reyal. ²³Kaw k'ul xuh spujb'ankantoj ya' Roboam tu' sunil yuninal b'ay sunil stx'otx'al Judá b'oj Benjamín; xatoj ya' heb' naj yul sunil hej konhob' kaw k'ul yekoj speyab'il, xa' ya' hun tenan tzet sloh heb' naj, xsayni ya' tx'ihal yixal heb' naj.

Xikanh sb'ah ya' Sisac yinh Judá

(1 R. 14.21-31)

12 ¹Yet xax kawxikankoj sreino ya' Roboam tu' yul sq'ab', xmanhk'on ya' skuyb'anil Komam Yahveh, b'oj sunil Israel. ²Yuh xpohiltoj sb'ah heb' ya' yinh Komam Yahveh, yuxin yet howeb'xa hab'il yektoj ya' Roboam tu' reyal, xb'eyk'oj ya' Sisac sreyal Egipto yaha'koj howal yinh Jerusalén. ³Xitoj ya' Sisac tu' mil 200 hej carro yet howal, 60 mil heb' naj soldado ch'ek' yib'anh cheh yok hun tenan heb' naj soldado ch'ek' yuh yoj ah Libia, heb' naj suquieno b'oj heb' naj ah Etiopía; matxa xhb'ischakanoj heb' naj. ⁴Xetnhekanoj ya' Sisac tu' hej skonhob'al Judá k'ul yekoj speyab'il, x'apnikanoj ya' Jerusalén.

⁵Haktu' xuh yapni ya' Semaías profeta yinh sat ya' Roboam tu' b'oj yinh sat heb' ya' aykoj swi'aloj Judá, heb' ya' xyamb'akoj sb'ah b'et Jerusalén yuh xiw heb' ya' tet ya' Sisac, xalni ya' tet heb' ya':

—Hakti' yalni Komam Yahveh: “Yuh xin heyakanoj han, yuxin chex waha'koj yul sq'ab' naj Sisac han”, xhi Komam, xhi ya'.

⁶Haktu' xuh yinihayoj sb'ah ya' rey b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj heb' ya' israelita tu', xalni heb' ya':

—jSt'inhanil tzet lanhan yuni Komam Yahveh jinh han!, xhi heb' ya'.

⁷Ha' yet xilni Komam Yahveh ta xiyoj sb'ah heb' ya' tet Komam; xulpax stzoti' Komam tet ya' Semaías hunekxa, xalni Komam: «Yuh xiyoj sb'ah heb' ya' wet han, matxa chin tanhtze'iloj heb' ya' han; lemb'il chin kolo' heb' ya' han. Mach ch'oknojkoj naj Sisac wuh han, yuh winojiloj hin-howal yinh Jerusalén han. ⁸Yaja' ch'okojkantoj heb' ya' yalanh schejb'anil naj, yunhe yohtajnhenojiloj heb' ya' ta mach lahanoj ya'ni q'ana' sb'ah heb' ya' wet, b'oj ya'ni q'ana' sb'ah heb' ya' tet yaq'b'ilxa heb' ya' sreyal hej konhob' han», xhi Komam.

⁹Haktu' xuh yahtoj ya' Sisac, sreyal Egipto tu' yanojkoj howal yinh Jerusalén, xinikantoj ya' sq'alomal yatut Komam Yahveh, b'oj sq'alomal spalacio ya' rey. Xikantoj ya' sunil, xikantoj ya' hej ch'en pahb'al lanza nab'a' oro watx'eb'il yuh ya' Salomón. ¹⁰Yinhxa ch'en bronze xwatx'e ya' rey Roboam tu' shelel hej ch'en pahb'al lanza tu', xa'ni ya' ch'en tet heb' naj soldado aykoj swi'aloj xhtanhen sti' spalacio. ¹¹Yet xhb'eyk'oj ya' rey yul yatut Komam Yahveh, masan chitoj heb' naj soldado ch'en pahb'al lanza tu' yinh, yet xhb'eyk'oj heb' naj yinh ya', lawitu' kat ya'ni paxoj heb' naj ch'en b'ay scuartohal b'ay xhtanhewi heb' naj soldado. ¹²Yuh xiyoj sb'ah ya' Roboam tet Komam, yuxin xchewb'ihayoj showal Komam Yahveh, matxa xtanhtzeloj Komam heb' ya'; aytotik'a hununxa tzetet k'ul b'et Judá tu'.

¹³Xkawxipaxkoj sreino ya' Roboam tu' yul sq'ab' b'et Jerusalén; 41 hab'il ya' yet x'oktoj ya' reyal, 17

hab'il x'ek ya' reyal b'et Jerusalén, hune' konhob' xpohiloj Komam Yahveh xol sunil yik'al Israel yunhe yehayoj Komam b'et tu'. Naama sb'ih smi' ya' Roboam tu', ah Amón ya'. ¹⁴Tx'oj xuh yehik'oj ya' Roboam tu', haxkam mach x'ok tzujnuj ya' yinh Komam Yahveh yinh sunil yanma.

¹⁵Sunil hej tzetet xuh ya' Roboam tu' yichob'anil b'oj stanhb'al, hat xtz'ib'nhelaxkanayoj sat te' hum tz'ib'nheb'il yuh ya' Semaías profeta b'oj ya' Iddo vidente, hunq'ahan aykoj stz'ajoj te' hum b'ay ayayoj sb'ih hej familia. Masan x'ok howal xol ya' Roboam tu' b'oj ya' Jeroboam. ¹⁶Yet xkam ya' Roboam tu', hat xmujlaxaytoj ya' yul Skonhob' ya' David. Haxa ya' Abías sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

X'oktoj ya' Abías sreyaloj Judá

(1 R. 15.1-8)

13 ¹18 hab'ilxa yektoj ya' Jeroboam reyal, yet x'oktoj ya' Abías sreyaloj Judá. ²Oxeb' hab'il x'ek ya' reyal b'et Jerusalén. Micaías sb'ih smi' ya', skutz'in ya' Uriel ah Gabaa yeh ya'.

X'ok howal xol ya' Abías b'oj ya' Jeroboam. ³400 mil heb' naj soldado kaw ay yip k'ul yinh howal xsik'le ya' Abías tu', yuh stoh heb' naj yinh howal; wal ya' Jeroboam, 800 mil heb' naj kaw ay yip k'ul yinh howal tu' xsik'le ya', xchejni ya' swatx'enojkoj sb'ah heb' naj yinh stxol.

⁴X'ahtoj ya' Abías tu' swi' witz Zemaraim, b'ay q'eb'tajlaj yet ya' Efraín, xalni ya': «Ab'ewej tzet xhwal han Jeroboam b'oj sunil Israel. ⁵¿Tox mach heyohtajoj hex ti' ta ha' Komam Yahveh, sDiosal Israel, x'anikoj ya' David b'oj yik'al sreyaloj Israel

yinh stohb'al q'inal, yet xanikoj Komam hune' lahk'ulalⁿ mach chuh yetalaxtoj xol b'oj ya'? ⁶ Yaja' ya' Jeroboam sk'ahol ya' Nabat, schejab'lom ya' Salomón b'oj ya' David, xikanh sb'ah ya' yinh yahaw. ⁷ Yet tzehto ya' Roboam sk'ahol ya' Salomón, yet maxhto snab'al ya' skolni sb'ah, ha' tu' x'ok hunq'ahan heb' naj winaj kaw isah telan stx'ojal yetb'ihoj ya' Jeroboam tu', xinikanh sb'ah heb' naj yinh ya' Roboam; mach xuh skolni sb'ah ya' tet heb' naj. ⁸ Ti'nanh xin, ¿tom ayiktoj yul henab'al, ta chuh heyinikanh heb'ah yinh sreino Komam Yahveh aykoj yul sq'ab' yik'al ya' David? Yeli kaw tx'ihal hesoldado b'oj aypax yechel no' tzeh wakax nab'a' oro watx'eb'il teyet yuh ya' Jeroboam, yunhe yok hediosalaj. ⁹ Yaja' xetzumb'ekaniltij heb' ya' sacerdote Komam Yahveh titnaj yinh yik'al ya' Aarón, b'oj yaq'b'ilxa heb' ya' yik'al ya' Leví, xesayni hesacerdote. ¡Tzanxanhetik'a mak cheyakojsacerdotahal! Maktik'a ch'initij hunuj no' tzeh wakax yok hujk'onhoj no' winaj kaneluh, chetx'ahtx'enakanoj, kat heyaninakankoj sacerdotehoj hej komon dios, haka' chute hej konhob' mach Dios sat. ¹⁰ Yaja' wal honh han, maxhto xhjakanoj Komam Yahveh han, ha' Komam koDiosal han. Hanhk'anhe heb' ya' yik'al ya' Aarón xhmunla yinh sacerdotahal tet Komam Yahveh, hanhk'anhe heb' ya' yik'al ya' Leví xhkolwa yinh smunil heb' ya'. ¹¹ Hunun sab'sahk'alil b'oj hunun sk'ejb'alil yanikoj heb' ya' xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil tet Komam

ⁿ13:5 *hune' lahk'ulal* Lahk'ulal yet atz'am atz'am, haktu' yeyoj hune' tzoti' ti' yinh hebreo. Mach chuh shel-laxtoj, mach b'aq'inh chuh stanhayoj.

Yahveh b'oj incienso kaw xuq' sam. Chahtoj heb' ya' ixim pan pohb'ililoj tet Komam Yahveh yib'anh te' mexhah nab'a' oro, kat yanikoj heb' ya' q'a' yinh hej candil nab'a' oro hunun aq'b'alil. Xhkoyijye schejb'anil Komam Yahveh koDiosal hayonh ti' han, wal hex xax heyakanoj Komam. ¹² Aykoj Komam Dios jetb'ihoj hayonh ti' han; ha' Komam chonh ijb'an han. Heb' ya' sacerdote Komam ch'oq'tzen ch'en trompeta, ha' heb' ya' b'ab'el kosataj han kat kotoh yinh howal teyinh han. Konhob' Israel, mach cheya' howal b'oj Komam Yahveh sDiosal heyichmam, haxkam mach chex i'wahoj», xhi ya'.

¹³ Yaja' ewantajne xatoj ya' Jeroboam tu' hune' majan soldado shoyo'ayoj yinhtaj heb' ya' ah Judá tu', yunhe yokoj lemna heb' naj yinh howal yinh heb' ya' sataj b'oj yinhtaj. ¹⁴ Yet xilni heb' ya' ah Judá, ta aykoj howal yinh heb' ya' yinhtaj b'oj sataj, x'ah yaw heb' ya' tet Komam Yahveh yunhe skolni Komam heb' ya'. Haktu' xuh yoq'tzen heb' ya' sacerdote ch'en trompeta, ¹⁵ x'ichikoj heb' ya' ah Judá tu' awoj. Yet x'ah yaw heb' ya' yet aykoj howal tu', xk'aywakanoj ya' Jeroboam b'oj heb' ya' israelita yuh Komam Dios; xa'ni i'wahoj Komam ya' Abías b'oj heb' ya' ah Judá. ¹⁶ Xoché heb' ya' israelita tu' elojkanh, yaja' xakoj Komam Dios heb' ya' yul sq'ab' heb' ya' ah Judá. ¹⁷ Tx'ihalk'a anma xpotx'kantoj ya' Abías tu' b'oj soldado, 500 mil heb' naj soldado yet Israel kaw sik'leb'il xkamkantoj. ¹⁸ Haktu' xuh yilaxkaniloj spixan heb' ya' israelita yinh hunq'ahan tz'ayik tu', wal heb' ya' ah Judá, x'i'wa heb' ya', haxkam xakoj heb' ya' skawxob'al sk'ul yinh Komam Yahveh sDiosal yichmam.

¹⁹ X'ok surnuj ya' Abías tu' yinh howal yinh ya' Jeroboam, haktu' xuh yinikaniloj ya' hayeb' konhob' tet ya'; xiloj ya' Bet-el b'oj swayanhb'alil, Jesana b'oj swayanhb'alil, Efraín b'oj swayanhb'alil.

²⁰ Matxatik'a xuh yinikanh sb'ah ya' Jeroboam tu' yulb'al x'ehik'oj ya' Abías; lawitu' xiniloj Komam Yahveh sq'in al ya' Jeroboam tu'. ²¹ Wal ya' Abías xin, q'a' x'ahkanojkanh smay ya' yinh yekoj reyal. 14 yixal ya' xi'a, 22 sk'ahol ya', yok 16 skutz'in ya'. ²² Wal sunil yaq'b'ilxa hej tzetet x'ek'toj yinh sq'in al ya' Abías tu', sunil tzet xuh ya' b'oj tzet xuh yehik'oj ya', hat tz'ib'nheb'ilayoj yul te' hum tz'ib'nheb'ilayoj yuh ya' Iddo profeta.

14 ¹ Yet xkam ya' Abías tu', hat xmujlaxaytoj yul Skonhob' ya' David; haxa ya' Asa sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj. Mach ninoj howal x'ok b'et Judá yulb'al lahunheb' hab'il.

X'oktoj ya' Asa sreyaloj Judá

(1 R. 15.11-12)

² Kaw k'ul xuh yehik'oj^o ya' Asa tu' yul sat Komam Yahveh sDiosal, xuh ya' hej st'inhani. ³ Xikaniloj ya' hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet komon dios, b'ay xhaq'elax hej komon dios; xmaq'kan tixhchahoj ya' hej ch'en ch'en xikiltaj yeh b'ay aykoj yechel tiyoxh, xetankantoj ya' hej yechel ich ix tiyoxh Asera.

⁴ Xchejni ya' konhob' Judá saynoj Komam Yahveh, sDiosal yichmam, kat syijyenk'oj heb' ya' skuyb'anil b'oj schejb'anil Komam. ⁵ Xipaxiloj ya' Asa tu' sunil b'ay xhaq'elax hej komon dios yul sunil skonhob'al

^o14:2 *k'ul xuh yehik'oj* Syijyelaxk'oj slahk'ulal Komam Dios, ha' choche yala'iloj hune' tzoti' ti'.

Judá b'oj xahanb'al b'ay xnhuslax incienso. Mach ninoj howal x'oki yet ayiktoj ya' Asa tu' reyal.

⁶ Yet aykoj aq'ank'ulal sat tx'otx' tx'otx', xanikanh ya' Asa tu' hej konhob' yul sunil Judá, k'ul xukuj speyab'il; mach hunuj mak x'anikoj howal yinh ya' yinh hunq'ahan tz'ayik tu', haxkam Komam Yahveh x'a'ni aq'ank'ulal tet ya'. ⁷ Yuxin xal ya' tet heb' ya' ah Judá: «Kowatx'e'wejkanh hunq'ahan konhob' ti', kat janiwejkoy speyab'il, hej storrehal, spultahil b'oj ch'en hierro ch'ek'toj q'atnoj yinh pultah yuh skawxenkej. Jet-to hej konhob' ti', haxkam xkosay Komam Yahveh koDiosal yinh sunil janma, yuxin xa' Komam aq'ank'ulal jet sat sunil tx'otx' tx'otx'», xhi ya'. Haktu' xuh yanikanh heb' ya' hej konhob' tu', kaw k'ul xukanojkanh.

⁸ 300 mil heb' naj soldado ya' Asa tu' xol yik'al Judá, lapan ib'il nimejtaj spahb'al lanza heb' naj yuh b'oj slanza. 280 mil heb' naj xol yik'al ya' Benjamín, ib'ilpax nixhtej tz'ulik spahb'al lanza heb' naj yuh b'oj sflecha. Kaw k'ul sunil heb' naj tu' yinh howal.

⁹ Yet hunek, xb'eyk'oj hune' naj etíope Zera sb'ih, yaha'koj howal yinh Judá, tzujan hune' millón soldado naj yinh, yok oxeb' ciento hej carro yet howal, x'apni naj hat-ta b'et Maresa, ¹⁰ Yuxin x'eltoj ya' Asa tu' yaha'koj howal yinh naj, txxolb'ankoj sb'ah heb' ya' yinh howal b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet Sefata, skawilal Maresa. ¹¹ Haktu' xuh stxahli ya' Asa tu' tet Komam Yahveh, sDiosal, xalni ya': «Mamin Yahveh, hachnhe chuh hakolni mak mach yip b'oj mak ay yip. Kol honh han Mamin Yahveh, hach koDiosal han, haxkam tawinh-nhe aykoj skawxob'al kok'ul han, yinh hab'ih xonh eltij jaha'koj howal

yinh hun tenan heb' naj soldado ti' han. Hach koDiosal han Mamin Yahveh; mach tonhehoj chawila ch'i'wa anma tawinh», xhi ya'.

¹² Haktu' xuh ya'ni k'aywahoj Komam Yahveh heb' naj etíope tu' yul sq'ab' ya' Asa b'oj yul sq'ab' heb' naj soldado ah Judá. X'elkanojkanh heb' naj etíope tu', ¹³ yaja' x'ok surnuj ya' Asa tu' b'oj soldado yinh heb' naj masanta b'et Gerar; b'et tu' xtanhtzekaniloj ya' heb' naj etíope tu' sunil, matxa hunuj heb' naj xakanoj ya', haxkam ha' Komam Yahveh b'oj soldado xtanhtzenkaniloj heb' naj. Kaw tx'ihal tzetet xiloj heb' ya' tet heb' naj tu' yinh howal. ¹⁴ Xanipaxkoj heb' ya' howal yinh sunil hej konhob' aykoj shoyanil Gerar tu', haxkam xakoj Komam Yahveh hune' niman xiwkilal yinh anma ay b'et tu'. Xikantoj heb' ya' tx'ihal hej tzetet ay yul konhob'. ¹⁵ Xapaxkoj heb' ya' howal yinh b'ay ch'ehayoj heb' naj tanhehom kaneluh, xinikantoj heb' ya' hun tenan no' kaneluh, hej no' kaplaxh b'oj hej no' camello yet xpaxkantoj heb' ya' b'et Jerusalén.

Hej tzetet xwatx'ekoj ya' Asa

(1 R. 15.13-15)

15 ¹ Xul Yespíritu Komam Dios yinh ya' Azarías sk'ahol ya' Obed, ² x'eltoj ya' schanoj ya' Asa, xalni ya' tet ya': «Ab'ewej tzet xhwal han Asa, sunil Judá b'oj Benjamín. Ha' Komam Yahveh ch'okoj heyetb'ihoj ta mach cheyaha'kanoj Komam; ta chesay YA', xhchalohoj YA' heyuh; yaja' ta cheyaha'kanoj YA', chex yaha'paxkanoj Komam. ³ Nahatil mataj ha' Komam Dios shaq'e konhob' Israel ti', mach Kuyb'anile, haxkam mach heb' ya' sacerdote

xhkuywahi. ⁴Yaja' yet aykoj heb' ya' yinh sya'tajil, kat smeltzopaxkoj heb' ya' yul sq'ab' Komam Yahveh sDiosal Israel, kat sayni heb' ya' Komam, xhchalo Komam yuh heb' ya'. ⁵Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', mach mak chuh yek' yinh aq'ank'ulal; aynhetik'a sya'tajil chil sunil anma ay yul hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' ti'. ⁶Spotx'pekantoj sb'ah anma yet tu', chanikoj konhob' howal yinh hunxa konhob', haxkam nanantajnhe hej sya'tajil xayoj Komam Dios yib'anh heb' ya'. ⁷Wal hex ti' xin, ay yip cheyute heb'ah, iwejtij heyanna teyinh, haxkam chaha' Komam spaj hemunil ti'», xhi ya'.

⁸Yet xab'en ya' Asa tzet xal ya' Azarías profeta, sk'ahol ya' Obed tu', xinitij ya' yanma yinh, xiniloj ya' sunil ichamta tiyoxh kistal yekoj tet Komam Dios sat tx'otx' Judá b'oj sat tx'otx' Benjamín b'oj yul sunil hej konhob' xax yetnhe ya' b'ay q'eb'tajlaj yet ya' Efraín. Xwatx'enkanh ya' hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet Komam Yahveh aykoj yamaq'il yatut Komam Yahveh. ⁹Lawitu' xyamb'ankoj ya' Asa tu' sunil heb' ya' ah Judá b'oj heb' ya' yik'al ya' Benjamín sk'atanh; xyamb'apaxkoj ya' heb' ya' yik'al ya' Efraín, ya' Manasés b'oj ya' Simeón, heb' ya' ch'ehayoj xol heb' ya'. Kaw tx'ihal heb' ya' israelita x'apni ehoy b'et Judá yulb'al ayiktoj ya' Asa tu' reyal, haxkam xil heb' ya' ta aykoj Komam Yahveh yetb'ihoy ya' Asa tu'.

¹⁰Yet 15 hab'ilxa yoktoj ya' Asa tu' reyal, yinh syox x'ahaw yet hab'il, ha' tu' xyamb'ankoj sb'ah anma tu' b'et Jerusalén. ¹¹Yinhtik'a hune' tz'ayik tu' xakoj heb' ya' hujeb' ciento no' buey yok hujeb' mil no' kaneluh xahanb'alil tet Komam Yahveh, yinh hej no'

xitij heb' ya' yinh howal. ¹²Lawitu' xanikoj heb' ya' hune' lahk'ulal xol, xta'wenkankoj heb' ya' yib'anh yinh saynoj Komam Yahveh sDiosal yichmam yinh sunil yanma b'oj yinh sunil sk'ul. ¹³Xalnikanoj heb' ya' ta xhtanhtzelaxojiloj maktaj mach saynoj Komam Yahveh sDiosal Israel; yala'tik'a ta ix mato winaj, ta tzeh mato icham. ¹⁴Kaw ip xta'wekankoj heb' ya' yul sti' tet Komam Yahveh; xayaxanhekanoj heb' ya' tzalalal, ch'oq'tzelaxkanoj ch'en trompeta b'oj yuk'a' no' winaj kaneluh. ¹⁵Sunil heb' ya' ah Judá tu' stzalakanoj, haxkam xta'wekankoj heb' ya' hune' tu' yul sti' yinh sunil yanma. Yinh yanma heb' ya' xpitzk'atij, xsayni heb' ya' Komam Dios; yuxin xchalo Komam Yahveh yuh heb' ya', xa'ni Komam aq'ank'ulal xol heb' ya' b'oj hej konhob' ch'ehayoj skawilal.

¹⁶Xipaxiloj ya' Asa tu' ya' Maaca smi' reinahil, haxkam xa' watx'e' ya' hune' yechel ich ix tiyoxh Asera. Xetakantoj ya' Asa tu' hune' yechel tiyoxh tu', xkok'silnhenkantoj ya', xnhusnikantoj ya' b'ay snuq' ha' Cedrón. ¹⁷Waxamkami mach xiloj ya' Asa tu' sunil b'ay xhaq'elax hej komon dios b'et Israel, yaja' kaw k'ul xuh yehik'oj ya' sunilb'al sq'inal yul sat Komam Yahveh. ¹⁸Xitoj ya' ch'en plata, ch'en oro b'oj hej munlab'al yul yatut Komam Dios, ha' hunq'ahan tzetet ti' xpohiloj ya' b'oj smam tet Komam. ¹⁹Yulb'al 35 hab'il ayiktoj ya' Asa tu' reyal, mach ninnoj howal x'oki.

Xwatx'e ya' Asa hune' lahk'ulal b'oj ya' Ben-adad

(1 R. 15.16-22)

16 ¹ Yet 36 hab'ilxa yektoj ya' Asa reyal, ha' tu' xb'eyk'oj ya' Baasa sreyal Israel yanojkoj howal yinh Judá, xetnhen ya' Ramá. Xanikoj ya' yaq'b'ilxa soldado stanhenoj, yunhe matxa mak chuh yoktoj, kat yeltij yul skonhob' ya' Asa sreyal Judá.

² Haktu' xuh yinihaltij ya' Asa tu' sunil ch'en plata b'oj ch'en oro k'ub'ab'iltoj yul yatut Komam Yahveh b'oj yul spalacio, xchejnitoj ya' heb' naj schejab'lom yanojkanoj ch'en tet ya' Ben-adad sreyal Siria ay b'et Damasco, xalnitoy ya': ³ «Jaha'koj lahk'ulal koxol, haka' xute hamam b'oj hinmam han. Chin satoj ch'en oro b'oj ch'en plata ti' tawet han; yaja' etatoj halahk'ulal b'oj ya' Baasa sreyal Israel, yunhe hinyanikanoj ya' yinh aq'ank'ulal han», xhitoj ya' Asa tu'. ⁴ Haktu' xuh yab'entoy ya' Ben-adad tu', tzet xaltij ya' rey Asa, xanitoj ya' heb' ya' aykoj swi'aloj yinh heb' naj soldado yanojkoj howal yinh skonhob'al Israel. Xetnhenkanoj ya' konhob' Ijón, Dan, Abel-maim b'oj sunil b'ay xhk'ub'alax tzet xhlolax yul hej skonhob' yik'al ya' Neftalí.

⁵ Yet xab'eniloj ya' Baasa hune' tu', xb'ejnikanoj ya' skawxenkanh Ramá, xtinhchankanoj ya' smunil. ⁶ Lawitu' xyamb'ankoj ya' rey Asa tu' sunil konhob' Judá, yunhe stoh heb' ya' yinojtij ch'en ch'en b'oj te' aq'in x'oknikoj yuh ya' Baasa yet xkawxenkanh ya' Ramá. Ha' hunq'ahan tu' x'oknikoj yuh ya' Asa tu' yet xwatx'enkanh ya' konhob' Geba b'oj Mizpa.

⁷ Yinh hunq'ahan tz'ayik tu' x'apni ya' Hanani vidente, yinh sat ya' Asa sreyal Judá, xalni ya' tet ya':

«Haxkam yinh ya' sreyal Siria xawakoj skawxob'al hak'ul, mataj yinh Komam Yahveh haDiosal, yuxin matxa xhk'aywahoj heb' naj soldado ya' sreyal Siria tu' hawuh. ⁸ ¿Tom mach hun tenanoj soldado heb' naj etíope b'oj heb' naj libio xin? Tx'ihalkanoj scarro heb' naj yet howal b'oj heb' naj ayatoj yib'anh cheh. Yet tu', yinh Komam Yahveh xawakoj skawxob'al hak'ul, yuxin xakoj Komam heb' naj yul haq'ab'. ⁹ Stanhe Komam sat yib'anh q'inal ti', kat syeni Komam skanhil smay tet mak aykoj skawxob'al sk'ul yinh YA'. Ti'nanh xin, yuh xawi'enhe hab'ah, mach tanhk'ohoj yalaxojkoj howal tawinh», xhi ya'.

¹⁰ Haktu' xuh stit lemna chil ya' Asa tu' yinh ya' vidente, xanihaktoj ya' Asa tu' ya' yul preso. Yet tu', ay anma yul konhob' tu' xa'kanoj ek'oj ya' yanma.

Skamikal ya' Asa

(1 R. 15.23-24)

¹¹ Sunil hej tzetet xuh ya' Asa tu', yet-tax x'oktoj ya' reyal masantotik'a x'elkanoj ya', hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul te' hum b'ay ch'alaxayoj sunil tzet ch'ek'toj yinh sq'inal heb' ya' sreyal Judá b'oj Israel. ¹² Yet ayxakoj 39 hab'il yoktoj ya' Asa tu' reyal, x'ok hune' yab'il kaw tx'oj yinh yoj ya'; waxamkami kaw tx'oj hune' yab'il x'ok yinh ya' tu', mach xsay ya' yila' Komam Yahveh, tet heb' naj doctor xb'eyk'oj ya'. ¹³ 41 hab'ilxa yektoj ya' Asa tu' reyal yet xkam ya'. ¹⁴ Hat xmujlaxaytoj ya' Asa tu' yul hune' spanteón ya'naj k'aja' yul Skonhob' ya' David; x'alaxatoj ya' yib'anh hune' b'atxb'al, x'ok hej perfume kaw xuq' sam sk'atanh ya' b'oj hej te' te'

kaw xuq' sam watx'eb'il yuh heb' naj helan swatx'en perfume; x'alaxkoj hune' niman q'a' yinh sb'ih ya'.

X'oktoj ya' Josafat sreyaloj Judá

17 ¹Haxa ya' Josafat sk'ahol ya' Asa x'ok-kanoj reyal shelb'aloj; ay yip xute sb'ah ya' b'et Israel. ²Xakoj ya' heb' naj soldado yul sunil hej skonhob'al Judá kawxeb'ilkoj speyab'il, xanipaxkoj ya' hej scuartel heb' naj soldado yul sunil tx'otx' Judá b'oj yul hej konhob' yet ya' Efraín xetnhekanoj ya' Asa, smam ya' Josafat tu'.

³Ha' Komam Yahveh x'ok yetb'ihoj ya' Josafat tu', haxkam x'ok tzujnuj ya' yinh sb'eyb'al smam, hej tzetet xuh ya' yet yalanhto tu'; mach xshaq'e ya' hej yechel ich dios Baal, ⁴hanhk'anhe Komam Dios xsay ya', Komam sDiosal smam ya'. Xyijye ya' hej schejb'anil Komam, mach lahanoj xuh yehik'oj ya' b'oj heb' ya' israelita. ⁵Yuxin xkawxekankoj Komam Yahveh sreino ya' Josafat tu' yul sq'ab'. Sunil heb' ya' ah Judá ch'initoj hej sab'ehal tet ya', yuxin kaw xq'alomb'ikanh ya' b'oj x'alaxkankoj smay ya'. ⁶X'ehik'oj ya' yinh sb'eyb'al Komam Yahveh yinh sunil yanma, xetantoj ya' hej b'ay xhaq'elax hej komon dios b'et Judá, xetanpaxtoj ya' hej yechel ich ix tiyoxh Asera.

⁷Yet oxeb'xa hab'il yoktoj ya' Josafat tu' reyal, xanitoj ya' hunq'ahan heb' naj smunlawom skuynuj anma ay yul hej skonhob'al Judá. Xatoj ya', ya' Ben-hail, ya' Abdías, ya' Zacarías, ya' Natanael b'oj ya' Micaías. ⁸Xapaxtoj ya' heb' ya' yik'al ya' Leví yinh heb' ya' tu'. Xatoj ya', ya' Semaías, ya' Netanías, ya' Zebadías, ya' Asael, ya' Semiramot, ya' Jonatán,

ya' Adonías, ya' Tobías b'oj ya' Tobadonías. Xapaxtoj ya' rey tu' ya' Elisama b'oj ya' Joram sacerdote yinh heb' ya'. ⁹Xitoj heb' ya' ti' yechel te' hum b'ay ayayoj skuyb'anil Komam Yahveh, x'ek'kanoj heb' ya' skuynuj anma yul sunil skonhob'al Judá.

¹⁰Mach hunuj konhob' aykoj shoyanil Judá tu' x'anikoj howal yinh ya' Josafat, haxkam xiw sunil anma tu' tet Komam Yahveh. ¹¹Aypax haywanh heb' naj filisteo ch'initij sab'ehal b'oj tohlab'al nab'a' plata tet ya' Josafat tu'; hakpaxtu' heb' naj árabe, xipaxtij heb' naj 7 mil 700 no' winaj kaneluh tet ya', yok 7 mil 700 no' winaj kaplaxh.

¹²Aynhetik'akoj yahkanokjanh smay ya' Josafat tu'. Xwatx'e ya' hej konhob' kawxeb'ilkoj speyab'il b'et Judá b'oj hej konhob' b'ay xk'ub'alax tzet xhlolaxi.

¹³Kaw tx'ihal tzet xhlolax xsk'ub'atoj ya' yul sunil hej skonhob'al Judá. Aypax heb' naj soldado ya' kaw ay yip, k'ul yinh howal b'et Jerusalén. ¹⁴Ha' ti' sb'isil heb' ya' sfamilia sb'ah yinh yik'al smam smi':

Heb' ya' aykoj swi'aloj yinh smilal heb' naj soldado b'et Judá:

Ya' Adnas aykoj swi'aloj yinh 300 mil heb' naj soldado. ¹⁵Ya' Johanán aykoj swi'aloj yinh 280 mil heb' naj soldado.

¹⁶Ya' Amasías sk'ahol ya' Zicri, aykoj swi'aloj yinh 280 mil heb' naj soldado; yinh yanma ya' Amasías tu' xpitzk'atij ya'ni oknojkoj sb'ah tet Komam Yahveh.

¹⁷Yinh yik'al ya' Benjamín, 200 mil heb' naj soldado lapan ib'il sflecha yuh b'oj spahb'al lanza. Ya' Eliada kaw k'ul yinh howal aykoj swi'aloj yinh heb' naj ti'.

¹⁸Yinhxa ya' tu' tzujantij ya' Jozabad, ha' ya' aykoj swi'aloj yinh 180 mil heb' naj soldado listonheb'il sb'ah yuh, yuh stoh yinh howal.

¹⁹Smunlawom ya' rey Josafat yeh sunil heb' ya' ti' b'et Jerusalén, nantik'a yepax heb' ya' xatoj ya' yul sunil hej skonhob'al Judá kawxeb'ilkoj speyab'il.

**Xaltij Komam Yahveh tet
ya' Micaías tzet xhtanhoj ya' Acab**

(1 R. 22.1-40)

18¹Kaw xq'alomb'ikanh ya' Josafat tu' b'oj kaw x'alaxkoj smay ya'; xmohb'anpax ya' sk'ahol b'oj skutz'in ya' Acab.

²Lawi yek'toj hayeb' hab'il, x'aytoj ya' Josafat tu' yilnoj ya' Acab b'et Samaria. Kaw tx'ihal no' kaneluh b'oj no' wakax xpotx' ya' Acab tu' tet ya' Josafat b'oj tet heb' naj smunlawom ya' tzujan yinh; haktu' xuh yanikoj ya' Acab tu' yinh yanma ya' Josafat yinh stoh heb' ya' yanojkoj howal yinh Ramot yet Galaad.

³Xq'amb'en ya' Acab sreyal Israel tu' tet ya' Josafat sreyal Judá:

—¿Chawochetoj winh yinh howal b'et Ramot yet Galaad han?, xhi ya'.

Xta'wi ya' Josafat tu':

—Ho'. Hakpaxtu' hinkonhob' han. Chonh toj hawetb'ihoj yinh howal han, xhi ya'.

⁴Xto kam yalni ya' Josafat tu' tet ya' sreyal Israel:

—Chin q'an tawet han, ta b'ab'el xhkoq'amb'e tet Komam Yahveh tzet chute Komam yalni, xhi ya'.

⁵Haktu' xuh syamb'ankoj ya' sreyal Israel tu' kanheb' ciento heb' ya' profeta, xq'amb'en ya' tet heb' ya':

—¿Tom yetwanoj ay kotoh janojkoj howal yinh Ramot yet Galaad han, mato machoj?, xhi ya'.

—Asi' mamin rey, haxkam chaha'koj Komam Dios konhob' tu' yul haq'ab', xhi heb' ya' tet ya'.

⁶ Yaja' xq'amb'epax ya' Josafat:

—¿Taxka ayto hunujxa sprofeta Komam Yahveh b'ay chuh koq'amb'enpax hune' ti' b'et ti'?, xhi ya'.

⁷ Xta'wi ya' sreyal Israel tu', xalni ya':

—Ayto hune'xa ya' b'ay chuh koq'amb'eni, ya' Micaías sk'ahol ya' Imla. Yaja' mach xhwoche ya' han, haxkam stx'ojalnhetik'a chal ya' wet yinh sb'ih Komam Yahveh han, maxhto hunekoj chal ya' sk'ulal wet han, xhi ya'.

—Mach chawal yinh haktu' mamin rey, jab'e'pax tzet chal ya', xhi ya' Josafat tu'.

⁸ Haktu' xuh schejnitoj ya' sreyal Israel tu' hune' naj smunlawom yawtenojtij ya' Micaías sk'ahol ya' Imla tu'.

⁹ Hat tz'onhanayoj ya' Josafat sreyal Judá tu' b'oj ya' sreyal Israel tu' b'ay txonhb'al sti' spultahil Samaria, tz'onhanayoj heb' ya' skawanhil yul stz'onhob'al, aykoj xil sq'ap heb' ya' yet rey yinh, stzotelkanoj heb' ya' profeta tu' yinh sat heb' ya'.

¹⁰ Watx'eb'ilxatik'a hunq'ahan haka' yuk'a' no' toro yinh ch'en hierro yuh ya' Sedequías sk'ahol ya' Quenaana, xalni ya' yinh kaw ip: «Hakti' yalni Komam Yahveh: Ha' hunq'ahan yechel yuk'a' no' toro ti' chachuku'koj yinh heb' naj sirio, masantotik'a chatanhtze'kaniloj heb' naj», xhi ya'.

¹¹ Lahan-nhetik'a yalnikanoj sunil heb' ya' profeta tu', chalni heb' ya': «Ahanhtoj b'et konhob' Ramot yet Galaad, chach i'wahoj, haxkam ha' Komam

Yahveh ch'anojkoj konhob' tu' yul haq'ab'», xhi heb' ya'.

¹²Wal ya' xb'ey awtenojtij ya' Micaías xin, hakti' xute ya' yalni:

—Lahan-nhetik'a tzet chalkanoj sunil heb' ya' profeta ti', k'ulnhetik'a tzet chal heb' ya' yinh ya' rey; oxhimi hakti' chawute'pax hawalnoj, xhi ya' tu'.

¹³Xta'wi ya' Micaías tu', xalni ya':

—¡Chin ta'wekoj yul hinti' yinh sb'ih Komam Yahveh han, ta hanhk'anhe tzet chala' Komam wet han, hanhk'anhe xhwala' han!, xhi ya'.

Yet x'apni ya' sk'atanh ya' rey tu', ¹⁴xq'amb'en ya' rey tu' tet ya':

—Micaías, ¿tom yetwanoj ay kotoh janojkoj howal yinh konhob' Ramot yet Galaad han, mato machoj?, xhi ya'.

Xta'wi ya' Micaías tu':

—Aswej, chex i'wahoj, haxkam chaha'koj Komam Yahveh konhob' tu' yul heq'ab', xhi ya'.

¹⁵Xalni ya' rey tu':

—Hayeltam el xax hinq'an tawet han, ta chawaliloj syelal wet yinh sb'ih Komam Yahveh han, xhi ya'.

¹⁶Haktu' xuh yalni ya' Micaías tu':

—Haka' no' kaneluh mach mak xhtanheni, haktu' xuh wilni Israel ti' han, tixhankantoj sunil anma tu' xol hej telaj. Haktu' xuh yalni Komam Yahveh: “Paxojab'toj sunil anma ti' yatut, matzet chakoj yinh sk'ul, xax potx'laxtoj yahaw”, xhi Komam, xhi ya' Micaías tu'.

¹⁷Xalni ya' sreyal Israel tu' tet ya' Josafat:

—Xaxtik'a wal tawet han. Stx'ojalnhetik'a tzet chal ya' wet yinh sb'ih Komam han, maxhtotik'a hunekoj chal ya' sk'ulal wet han, xhi ya'.

¹⁸Xto kam yalni ya' Micaías tu':

—Ab'e tzet chal Komam Yahveh: “Xwil Komam Yahveh han, tz'onhanayoj YA' yul stz'onhob'al, hoyankoj sunil heb' ya' ángel ay satkanh sk'atanh YA', aykoj heb' ya' yinh swatx' q'ab' YA' b'oj yinh smek q'ab' YA'. ¹⁹Xalni Komam Yahveh: ¿Maktaxka chuh yanikoj yinh sk'ul ya' Acab ta xhtoh ya' yaha'koj howal yinh Ramot yet Galaad, kat spotx'laxkantoj ya' b'et tu'?”, xhi Komam; yaja' nanan-nhe yalni hunun heb' ya' ángel tu'. ²⁰Haktu' xuh sb'ab'inatoj hune' espíritu yinh sat Komam Yahveh, xalni tet Komam: “Hayin xhwaha'koj yinh sk'ul ya' stoj han”, xhi tet Komam. Xq'amb'en Komam Yahveh tu': ¿Tzet chuh hawanojkoj yinh sk'ul ya' hawalni?, xhi Komam. ²¹Xta'wi hune' espíritu tu': “Leq'ti'al xhwala' tet sunil heb' ya' profeta han, kat stzoteloj heb' ya' tet ya'”, xhi. Haktu' xuh yalnikanh Komam: “Haktu' chuh hawanojkoj yinh sk'ul ya' xin; asi”, xhi Komam. ²²Yuxin hawohtajxa ti'nanh, ta ha' hune' espíritu tu' xalni leq'ti'al tet sunil heb' ya' haprofeta, haxkam xax yal Komam Yahveh tzet chach tanhoj, xhi ya' Micaías tu' tet ya' rey.

²³Haktu' xuh shitzkoj ya' Sedequías sk'ahol ya' Quenaana sk'atanh ya' Micaías tu', xa'ni tz'itlahoj ya' yinh sat ya', xalni ya' tet ya':

—¿Tzet yuh chawala ta matxakoj Yespíritu Komam Yahveh winh han, kat hawalni ta tawinhxa stzotel Komam?, xhi ya'.

²⁴Xta'wi ya' Micaías tu':

—Chawohtajne'iloj yet ch'apnoj stz'ayikal b'ay nananxanhe nhahil b'ay chaweb'a'toj hab'ah, xhi ya'.

²⁵ Haktu' xuh yalni ya' sreyal Israel tu':

—Tzab'wejayoj ya' Micaías ti', kat heyinitoj ya' yinh sat ya' Amón aykoj yahawoj konhob', kat heyinipaxtoj ya' yinh sat ya' Joás hink'ahol han.

²⁶ Cheyala' tet heb' ya' ta hayin kaw xhwal teyet han, ta chaktoj heb' ya', ya' Micaías ti' yul preso; pan-nhe b'oj ha' ha' chaha' heb' ya' yuk'u' ya' masantotik'a chin meltzohoj yinh tzalalal han, xhi ya' rey tu'.

²⁷ Xta'wi ya' Micaías, xalni ya':

—Ta k'ulnhe chuh hameltzohoj, mataj Komam Yahveh xtzotel yinh hinti' han, xhi ya'.

Xto kam yalni ya':

—Ab'ewej hehunil tzet lanhan walni ti' han, xhi ya'.

²⁸ Haktu' xuh stoh ya' sreyal Israel b'oj ya' Josafat sreyal Judá tu' yanojkoj howal yinh konhob' Ramot yet Galaad. ²⁹ Xalni ya' sreyal Israel tu' tet ya' Josafat:

—Chin hela'iloj xil hinq'ap han, yunhe mach mak chin txumnuj han, kat wokojoj xol howal han; wal hach, akoj xil haq'ap yet rey ti' tawinh, xhi ya'.

Haktu' xuh shelniloj ya' sreyal Israel tu' xil sq'ap, x'oktoj ya' xol howal.

³⁰ Yaja' ya' sreyal Siria, xa' ya' schejb'anil heb' naj aykoj yahawoj yinh heb' naj soldado ch'inik'oj hej scarro yet howal, ta yinh-nhe ya' rey chaha'koj heb' naj howal, mach hunujxa mak b'ay chaha'koj heb' naj. ³¹ Yet xilni heb' naj aykoj yahawoj heb' naj soldado ch'inik'oj hej carro yet howal tu' ya' Josafat, x'ok surnuj heb' naj yinh ya', xalni heb' naj:

«Ay ya' sreyal Israel la», xhi heb' naj. Xshoynihayoj heb' naj ya', yunhe yanikoj heb' naj howal yinh ya'; yaja' x'ah yaw ya' Josafat tu' tet Komam Yahveh, xkolni Komam ya', xpohnihiloj Komam heb' naj yinh ya'. ³² Yet xilni heb' naj aykoj yahawoj yinh heb' naj soldado ch'inik'oj hej carro yet howal, ta mataj ya' sreyal Israel hune' tu', matxa x'ok surnuj heb' naj yinh ya'.

³³ Yaja' ay hune' naj soldado tanhetik'a xulwatoj yinh sflecha, k'uxan xij ya' sreyal Israel tu' yuh naj xol heb' naj soldado israelita. Hat x'ek'toj sb'aq' sflecha naj tu' yul sholanil hej tzetet aykoj yinh ya' rey tu' yuh spahni flecha; haktu' xuh yalni ya' tet naj ch'inik'oj scarro yet howal:

—Xax wij yuh flecha han, meltzohojonhto, ihiniloj xol howal ti' han, xhi ya'.

³⁴ Kaw aykanoj yip xuh yok howal yet hune' tz'ayikal tu', yuxin toxanhe q'eb'ilkanojkanh ya' rey tu' yul scarro yet aykoj howal tu' b'oj heb' naj sirio, masanta yinh sk'ejb'alil. Yet xtoh tz'ayik, ha' tu' xkamayoj ya' rey tu'.

Xkachwa ya' profeta Jehú yinh ya' Josafat

19 ¹ Kaw aq'ank'ulal xuh smeltzo ya' Josafat sreyal Judá yul spalacio b'et Jerusalén. ² Yaja' x'eltoj ya' Jehú vidente, sk'ahol ya' Hanani schab' ya', xalni ya':

—¿Tzet yuh xach kolwa yinh anma tx'oj, xawanikoj lahk'ulal haxol b'oj yenemigo Komam Yahveh? Xtit lemna chil Komam Yahveh tawinh yuh hune' tzet xawuh ti'. ³ Yaja' ayto sk'ulal ch'ilchahiloj tawinh, haxkam xawiloj hej yechel ich ix tiyoxh Asera ay sat

tx'otx' tx'otx' ti', chasaypax Komam Dios yinh sunil hawanma, xhi ya'.

Xakoj ya' Josafat heb' ya' Juez

⁴Hat x'ehayoj ya' Josafat tu' b'et Jerusalén; yaja' nanan-nhe xhb'eyk'oj ya' yilnoj yet konhob', ch'ichitij ya' b'et Beerseba masanta b'ay q'eb'tajlaj yet ya' Efraín, yunhe yalni ya' tet anma ta chiyoj sb'ah tet Komam Yahveh, sDiosal yichmam. ⁵Xakoj ya' heb' ya' juez yul sunil hej skonhob'al Judá kawxeb'ilkoj speyab'il b'oj hunun hej konhob' aykoj speyab'il; ⁶xalni ya' tet heb' ya' juez tu': «Nan-nhe heyuh yinh tzeh cheyuh, haxkam yinh sb'ih Komam Yahveh chewatx'e' hej tzetet yinh st'inhanil, mataj yinh sb'ih anma. Ha' Komam ch'okoj heyetb'ihoj yet chewatx'enoj hej tzetet tu'. ⁷Yuxin xiwanhwej tet Komam Yahveh, nan-nhe heyuh yinh tzet cheyuh, haxkam mach xhcha swi' Komam Yahveh koDiosal, ta ch'etalaxtoj hej st'inhanil, yilal lahan-nhe chuh hewatx'enoj hej tzetet, mach mak ch'a'noj txonho' sb'ah yet xhwatx'enoj hej tzetet tu'», xhi ya' rey tu'.

⁸Xapaxkoj ya' Josafat tu' haywanh heb' ya' yik'al ya' Leví b'et Jerusalén, heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj yinh hej familia smam smi', yunhe smunlanhen heb' ya' schejb'anil Komam Yahveh, kat swatx'en heb' ya' hej sya'tajil ch'ek'ayoj xol anma. B'et Jerusalén ch'ehayoj sunil heb' ya' ti'.

⁹Xa'ni ya' Josafat tu' schejb'anil heb' ya', xalni ya': «Uwej hemunil ti' yinh k'ul, xiwanhwej tet Komam Dios; mach hojab' stx'ojal ch'ilchahiloj teyinh. ¹⁰Yet chuluj heb' ya' heyuxhtaj speto yul hej konhob' yaha' watx'e' hunuj sya'tajil teyet, haka' hunuj potx'wal,

yinh smanhk'olax hej chejb'anile yilal syijyelaxi b'oj yet mach ch'ulax hej tzetet yetwanoj ay yulaxi, yilal hekachnoj heb' ya', yunhe mach chaha'koj heb' ya' smul tet Komam Yahveh; haximwal mach xhtitoy lemna chil Komam Dios teyinh b'oj yinh heb' ya' heyuxhtaj. Ta cheyub' hune' ti', mach hemul cheyaha'koj. ¹¹ Ya' Amarías sacerdote ch'okoj ijb'alomal teyinh yet chewatx'enoj hej sya'tajil; ya' Zebadías sk'ahol ya' Ismael ijb'alom yinh Judá, ha' ya' chex ijb'anoj yinh sunil smunil ya' rey; ch'okojpax heb' ya' yik'al ya' Leví heyetb'ihoj yet chewatx'enoj hej tzetet yinh st'inhanil. Iwejtij heyanna teyinh kat heyuni sunil munil ti'. Ha' Komam Yahveh ch'okoj yetb'ihoj mak ch'unuj hej sk'ulal», xhi ya' Josafat tu'.

X'i'wa ya' Josafat yinh Moab b'oj yinh Amón

20 ¹ Lawi yek'kantoj hunq'ahan tzetet tu', xb'eyk'oj heb' naj moabita, heb' naj amonita b'oj heb' naj meunita^p yaha'koj howal yinh ya' Josafat. ² Haktu' xuh yapni hunq'ahan heb' naj chejab'lom yalnoj tet ya' Josafat tu', xalni heb' naj: «Ay hun tenan heb' naj soldado xtit b'et sq'axepal ha' Mar Muerto b'oj b'et Edom,^q chul heb' naj yaha'koj howal tawinh; hat-xa ay heb' naj b'et Hazon-tamar, ha'tik'apax En-gadi», xhi heb' naj tet ya'.

³ Xiwkanojkanh ya' Josafat tu' yinh kaw k'ul, x'ok ya' sq'an-noj tet Komam Yahveh ta xhkolwa Komam

^p20:1 *heb' naj meunita* Haywanh-nhe heb' naj amonita, haktu' yeyoj yinh hebreo.

^q20:2 *Edom* Hakti' yeyoj hune' b'ihe ti' yinh hunq'ahan te' hum tz'ib'nheb'il yet kaw payxa; wal yinh hebreo Aram yeyoj, ha'tik'apax Siria.

yinh ya'; xchejni ya' sunil heb' ya' ah Judá yaha' ayuno. ⁴Haktu' xuh syamikoj sunil anma ay yul hej skonhob'al Judá, yunhe sq'an-ni skolwal Komam Yahveh.

⁵X'ah linhnoj ya' Josafat tu' yinh sat heb' ya' ah Judá b'oj Jerusalén yamankoj tu', hat x'ah linhnoj ya' yinh sat yamaq'il yatut Komam Dios ak'to, ⁶xalni ya':

«Mamin Yahveh sDiosal jichmam han, hachnhe Dios hach ayach satkanh; hachnhe yahaw hawekoj yinh sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' ti'. Kaw ay hawip b'oj skanhil hamay, mach hunuj mak xhk'ojkijoj tawinh. ⁷Hach koDiosal han, ¿Tom mataj hach xawiloj anma ay sat hune' tx'otx' tx'otx' ti' yinh sat hakonhob' Israel? ¿Tom mataj hach xawa' tx'otx' tet yik'al ya' Abraham hawamigo yinh stohb'al q'inal? ⁸Hat x'ehayoj hakonhob' b'et ti', xanikanh heb' ya' hune' nhah ti' yuh hawehayoj, xalni heb' ya': ⁹“Yet chuluj sya'tajil jinh han, yala'tik'a ta howal, yab'il mato nhohchalal, hat chonh huluj yinh sat hune' te' nhah b'ay chach ehayoj ti' han, kat jawoj tawet yuh hune' sya'tajil tu' han, chawab'e'toj tzet xhkoq'ana' han, kat honh hakolnoj han”, xhi heb' ya'. ¹⁰»Yet x'eltij heb' ya' israelita b'et Egipto, mach xachak'tij heb' ya' sat stx'otx' heb' naj amonita, heb' naj moabita b'oj heb' naj ay b'ay q'eb'tajlaj Seir. Yuxin nanxa b'ehal b'ay xka hawinitoj heb' ya', yunhe mach stanhtzeloj heb' ya' hunq'ahan konhob' tu'. ¹¹Ti'nanh xin, ilk'anab'i tzet cha' heb' naj spaj sheleloj jet han, choche heb' naj honh yiha'loj sat tx'otx' tx'otx' xawa' jerenciahoj han. ¹²Hach koDiosal han, uh

tzet st'inhanil yinh heb' naj, haxkam mach chonh k'oji yinh hun tenan heb' naj soldado lanhanxa yul yanojkoj howal jinh ti' han. Mach stxumcha juh han tzet wal juni han, yuxin tawinh aykoj skawxob'al kok'ul han», xhi ya' Josafat tu' tet Komam.

¹³ Yet linhankanh heb' ya' ah Judá tu' yinh sat Komam Yahveh, yixal heb' ya', yuninal heb' ya' b'oj somanta nixhtej yuninal heb' ya' q'a' tz'ulikto, ¹⁴ xul Yespíritu Komam Yahveh yinh ya' Jahaziel sk'ahol ya' Zacarías, titnaj yinh yik'al ya' Benaía, ya' Jeiel, ya' Matanías sk'ahol ya' Asaf yik'al ya' Leví. Hat ayiktoj ya' Jahaziel tu' xol heb' ya' yamankoj tu', ¹⁵ xalni ya': «Ab'ewej tzet xhwal han hex ah Judá hex ti', hex ah Jerusalén hex ti', kat yab'empax ya' rey Josafat tzet xhwal han; hakti' yalni Komam Yahveh: “Mach chex xiwi, mach xhpaxiloj heyip xiwkilal tet hun tenan heb' naj soldado ti', haxkam mach heyetoj yeh hune' howal ti' to wet yeh han. ¹⁶ Chex ayojtij heyaha'koj howal yinh heb' naj hekal; hat chechab'ayoj heb' naj yinh sk'ul witz b'et Sis, b'ay snuq' ha' ni'an ha' aykoj yetk'ulal desierto b'et Jeruel. ¹⁷ Yaja' mach cheyaha' howal hunek ti', chewatx'e'koj heb'ah yinh howal, yaja' mach cheb'ile' heb'ah. Tonhe cheyila' tzet chuh wi'wahoj hayin Yahveh hin ti' han. Ayinkoj heyetb'ihoj han konhob' Judá b'oj Jerusalén. Mach chex xiwi, mach xhpaxiloj heyip xiwkilal. Chex elojtoj heyaha'koj howal yinh heb' naj hekal, hayin Yahveh hin ti' chin okoj heyetb'ihoj han”», xhi Komam, xhi ya' Jahaziel tu'.

¹⁸ Haktu' xuh yay jahnoj ya' Josafat tu' b'oj sunil heb' ya' ah Judá b'oj Jerusalén, x'aykanoj spalanh heb' ya' sat tx'otx', yuh shaq'en heb' ya' Komam Yahveh. ¹⁹ Lawitu' x'ah linhnoj heb' ya' yik'al ya' Leví yinh sfamilia ya' Coat b'oj yinh sfamilia ya' Coré, xanikoj heb' ya' smay Komam Yahveh sDiosal Israel tu' yinh kaw ip.

²⁰ Yet xsajb'iloj yinh hunxa tz'ayik, kaw sab' xtoh heb' ya' b'et sdesiertohal Tecoa. Yet aykoj heb' ya' yinh b'el, xkan linhnoj ya' rey Josafat, xalni ya': «Ab'ewej tzet xhwal han konhob' Judá b'oj Jerusalén. Jaha'wejkoj skawxob'al kok'ul yinh Komam Yahveh koDiosal, haktu' chuh honh skolnojiløj Komam. Jaha'wej yuluj kok'ul yinh tzet chal heb' ya' sprofeta Komam, haximwal k'ul ch'elojkoj tzet xhjub'», xhi ya'.

²¹ Lawi sq'umlan ya' rey Josafat tu' konhob', xsik'len ya' heb' ya' xhb'itnoj yinh sat heb' naj soldado, yunhe yanojkoj heb' ya' smay Komam Yahveh, kat sb'itnhenojtoj heb' ya' sq'aq'al smay Komam.^r Chalnoj heb' ya' yinh hakti': «Jaha'wejkoj smay Komam Yahveh, haxkam chonh yoche YA' yinh stohb'al q'inal», xhinahoj heb' ya'.

²² Yet x'ichikoj heb' ya' sb'itni, xsomchantoj Komam snab'al heb' naj soldado amonita, moabita b'oj heb' naj ay b'ay q'eb'tajlaj Seir, heb' naj xul yanojkoj howal yinh Judá; xpotx'penkantoj sb'ah heb' naj. ²³ Heb' naj soldado amonita b'oj heb' naj moabita x'anikoj howal yinh heb' naj ay b'ay q'eb'tajlaj Seir, xtanhtzenkaniloj heb' naj sunil heb'

^r20:21 *sq'aq'al smay Komam*. Mach kaw stxumlaxi tzet choche' yala'iloj hebreo b'et ti'.

naj tu'. Lawi stanhtzenkaniloj heb' naj sunil heb' naj ay b'ay q'eb'tajlaj Seir tu', xpotx'penpaxkantoj sb'ah heb' naj.

²⁴ Yet x'apni heb' ya' ah Judá tu' b'ay q'a' nahat yekanh yul desierto, yuh yilni heb' ya' heb' naj soldado enemigo tu', nab'a' kamomxanhe b'ejankantoj sat tx'otx'. Sunil mak xkami, mach hunuj mak x'elkanh. ²⁵ Haktu' xuh stoh ya' Josafat tu' b'oj soldado yinojkaniloj stzitet heb' naj; tx'ihal hej q'alomal xchalo yuh heb' ya' b'ay b'ejantoj kamom tu', hej xilq'ape b'oj hej tzetet kaw ay stohol. Kaw tx'ihalkanoj tzetet tu', matxa chuh yinikantoj heb' ya'. Oxeb'k'a tz'ayik xa' heb' ya' skutxb'ankoj, haxkam kaw tx'ihalkanoj.

²⁶ Yinhxa skanh tz'ayik xyamb'akoj sb'ah heb' ya' b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet Beraca, xanikoj heb' ya' smay Komam Yahveh b'et tu' yuh stxahyeb'al xayoj yib'anh heb' ya'; yuxin Yak'alil sti' ha' ha' yet Beraca^s xakankoj heb' ya' sb'ihoj hune' lugar tu', haktokantu' sb'ih ti'nanh. ²⁷ Lawitu' xmeltzo sunil heb' ya' ah Judá tu' b'oj heb' ya' ah Jerusalén tu' b'et Jerusalén; ya' Josafat aykoj swi'aloj yinh heb' ya'; kaw stzalakanoj heb' ya', haxkam xa' i'wahoj Komam heb' ya' yinh yenemigo. ²⁸ Yet x'apni heb' ya' b'et Jerusalén, x'oktoj heb' ya' yul yatut Komam Yahveh; ch'ok-kanoj hej arpa, hej lira b'oj hej trompeta.

²⁹ Yet xab'eniloj hej konhob' aykoj shoyanil Judá tu', ta ha' Komam Yahveh x'a'ni howal yinh yenemigo Israel, xiwkanokanhe heb' naj tet Komam Dios. ³⁰ Yuxin kaw aq'ank'ulal xilkanokanhe ya' Josafat tu'

^s20:26 Beraca Txahyeb'al mato janikoj smay chaliloj hune' tzoti' ti' yinh hebreo.

yet aykoj ya' reyal, haxkam ha' Komam Dios x'a'ni xewoj ya' yinh sunil hej konhob' aykoj skawilal.

Yet aykoj ya' Josafat reyal

(1 R. 22.41-50)

³¹ 35 hab'il ya' Josafat tu' yet x'ok ya' reyal yinh Judá; 25 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. Azuba sb'ih smi' ya', ya' skutz'in ya' Silhi. ³² Lahan xuh yehik'oj ya' Josafat tu' b'oj ya' Asa smam. Mach xpohiltoj sb'ah ya' yinh sb'eyb'al smam tu', k'ul xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh. ³³ Yaja' mach x'ilaxiloj sunil b'ay xhaq'elax hej komon dios, haxkam mach suniloj anma x'ok tzujnuj yinh Komam sDiosal yichmam yinh sunil yanma.

³⁴ Sunil yaq'b'ilxa hej tzetet xuh ya' Josafat tu', yet-taxtik'a x'ok ya' reyal masantotik'a x'el ya', hat xtz'ib'nhelaxayoj yul te' hum tz'ib'nheb'il yuh ya' Jehú sk'ahol ya' Hanani. Aykoj te' stz'ajoj te' hum b'ay ayayoj tzet-taj ch'ek'toj yinh sq'inal heb' ya' sreyal Israel.

³⁵ Lawi yek'kantoj hunq'ahan tzetet ti', xanikoj ya' Josafat sreyal Judá tu' hune' lahk'ulal xol b'oj ya' Ocozías sreyal Israel, k'ajam stx'ojalnhe chuh ya' Ocozías tu'. ³⁶ Xunb'ah sb'ah heb' ya', yuh swatx'en heb' ya' hej te' barco xhtoj txonhoj b'oj loq'oj b'et Tarsis. Hat xwatx'ehayoj heb' ya' te' b'et Ezión-geber. ³⁷ Haktu' xuh yalni ya' Eliezer, sk'ahol ya' Dodava ah Maresa, tzet yalni Komam Dios yib'anhihoj ya' Josafat tu', xalni ya': «Yuh xahunb'ah hab'ah hamunla b'oj ya' Ocozías ti', cheta'toj Komam Yahveh tzet lanhan hawatx'eni», xhi ya'. Haktu' xuh spaxkan huyna hej te' barco tu', matxatik'a xuh stoh te' b'et Tarsis.

X'ok ya' Joram sreyaloj Judá

21 ¹ Yet xkam ya' Josafat, hat xmujlaxaytoj ya' sk'atanh yichmam yul Skonhob' ya' David, haxa ya' Joram sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj. ² Sk'ahol ya' Josafat tu' yeh heb' ya' ti', yuxhtaj ya' Joram tu' heb' ya': ya' Azarías, ya' Jehiel, ya' Zacarías, ya' Azarías, ya' Micael b'oj ya' Sefatías. Sk'ahol ya' Josafat sreyal Judá^t yeh heb' ya' ti'. ³ Kaw tx'ihal ch'en oro, ch'en plata, hej tzetet kaw ay stohol b'oj hej konhob' kawxeb'ilkoj speyab'il yet Judá xa' smam heb' ya' tu' tet, yaja' ya' Joram xakoj ya' Josafat tu' reyal, haxkam ha' ya' b'ab'el k'ahole. ⁴ Yet xax kawxikankoj reino tu' yul sq'ab' ya' Joram, xpotx'kantoj ya' sunil heb' ya' yuxhtaj yinh ch'en espada b'oj haywanh heb' ya' swi'al Israel. ⁵ 32 hab'il ya' Joram tu' yet x'oktoj ya' reyal, waxajeb' hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. ⁶ Yaja' tx'oj xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh, lahan xuh yehik'oj ya' b'oj heb' ya' sreyal Israel; lahan xute ya' b'oj sfamilia ya' Acab. Skutz'in ya' Acab tu' xi' ya' yixaloj. ⁷ Yaja' yuh ya' David schejab'lom Komam Yahveh, mach xoche Komam stanhtze'iloj Judá, haxkam xwatx'e Komam hune' lahk'ulal b'oj ya' David, xalni Komam ta chaha'koj Komam yik'al ya' reyal, haka' hunuj lámpara yinh stohb'al q'in al. ⁸ Yulb'al ayiktoj ya' Joram reyal, xikanh sb'ah Edom yinh Judá, xanihaktoj srey. ⁹ Yuxin xtoh ya' Joram b'oj sunil hej scarro yet howal yaha'koj howal yinh heb' naj edomita tu'. Aq'b'alil x'ah wanoj ya' b'oj

^t21:2 *Judá* Hakti' yeyoj yinh griego, wal yinh hebreo Israel yeyoj. Haktu' yepaxayoj yinh 2 Cr. 28:19, 27

sunil heb' naj soldado aykoj swi'aloj yinh hej carro yet howal, xanikoj ya' howal yinh heb' naj edomita xshoynihayoj tu' b'oj heb' naj aykoj yahawoj hej carro yet howal. ¹⁰ Yaja' xtik'a yinh-nhekaniloj sb'ah Edom tu' yinh Judá, masanta ti'nanh. Yinhtik'apax hunq'ahan tz'ayik tu' xipaxiltij sb'ah Libna yalanh schejb'anil Judá tu', haxkam xakanoj ya' Joram Komam Yahveh sDiosal yichmam.

¹¹ Xwatx'epaxkanh ya' Joram tu' b'ay xhaq'elax hej komon dios b'et Judá, xijb'an ya' heb' ya' ah Judá b'oj heb' ya' ah Jerusalén shaq'enoj hej komon dios, xanikanoj heb' ya' Komam Yahveh.

¹² Haktu' xuh yanitoj ya' Elías profeta hune' hum tet ya' b'ay chala:

«Hakti' yalni Komam Yahveh, sDiosal ya' David hawichmam: “Yuh mach xach ek' hawiha' sb'eyb'al ya' Josafat hamam b'oj ya' Asa sreyal Judá,

¹³ xach ok tzujnuj yinh sb'eyb'al heb' ya' sreyal Israel, xawijb'an heb' ya' ah Judá b'oj heb' ya' ah Jerusalén yinh shaq'en hej komon dios, haka' xute ya' Acab b'et Israel. Xapotx'nikantoj heb' ya' hawuxhtaj q'a' k'ultu hasataj. ¹⁴ Yuxin ha' Komam Yahveh ch'anojayoj hune' niman sya'tajil hawib'anh b'oj hakonhob', yib'anh hawuninal, yib'anh hej hawixal b'oj yib'anh sunil tzet ayach.

¹⁵ Wal hach, chaha'koj Komam hune' yab'il kaw tx'oj yul hak'ul, kat hatojkanoj niman hunun tz'ayik, masantotik'a ch'elojkaniloj q'uyna yul hak'ul”», xhiahayoj yinh te' hum tu'.

¹⁶ Lawitu' xanikoj Komam Yahveh yinh sk'ul heb' naj filisteo b'oj heb' naj árabe ay skawilal heb' naj etíope ta chakoj heb' naj howal yinh ya' Joram.

¹⁷ Haktu' xuh yahtoj heb' naj yanojkoj howal yinh Judá, x'oktoj heb' naj sat stx'otx' heb' ya', xinikantoj heb' naj hej tzetet ay stohol ayiktoj yul spalacio ya' rey, yuninal ya' b'oj hej yixal ya'; haxanhe ya' Joacaz q'a' txanto xakanoj heb' naj. ¹⁸ Lawi yek'kantoj hunq'ahan tzetet ti', xanikoj Komam Yahveh hune' yab'il matxa yanhal yul sk'ul ya' Joram. ¹⁹ Hunun tz'ayik stokanoj niman ya'. Yet kab'xa hab'il yok hune' yab'il tu' yinh ya', x'elkaniloj q'uyna yul sk'ul ya' yuh yab'il tu', kaw x'ek'kanoj ya' yanma ya', haktu' xuh skamkanoj ya'. Mach x'alaxkoj q'a' q'a' yuh yalaxkoj smay ya', haka' x'utelax yichmam.

²⁰ 32 hab'il ya' Joram tu' yet x'ok ya' reyal; waxajeb' hab'il x'ek ya' reyal b'et Jerusalén. Mach ninoj mak x'oq' yinh ya' yet xkam ya'; yul Skonhob' ya' David xmujlaxaytoj ya', yaja' mataj b'ay mujb'ilaytoj heb' ya' rey.

X'ok ya' Ocozías sreyaloj Judá

(2 R. 8.25-29)

22 ¹ Haxa ya' Ocozías^u sk'ahol ya' Joram q'a' txanto x'alaxkoj reyal shelb'aloj smam, yuh heb' ya' ah Jerusalén; haxkam ay hune' majan heb' naj soldado ib'il sch'en yet howal yuh, tzujan yinh heb' naj árabe yet x'apni heb' naj b'ay ch'ehayoj heb' ya' israelita, xtanhtzenkaniloj heb' naj sunil yuxhtaj ya' Ocozías tu' b'ab'el sataj; yuxin haxa ya'

^u22:1 Ocozías Ha'tik'apax ya' Joacaz.

x'ok-kanoj sreyaloj Judá. ² 22 hab'il^v ya' Ocozías tu' yet x'oktoj ya' reyal, hune'nhe hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. Atalía sb'ih smi' ya', yihtxikin ya' Omri yeh smi' ya' tu'.

³ Haka'tik'a stx'ojal xuh sfamilia ya' Acab, haktik'apaxtu' stx'ojal xuh ya' Ocozías tu', haxkam smi' ya' ch'alni tet ta chuh ya' hej stx'ojal.

⁴ Stx'ojalnhe xuh ya' yul sat Komam Yahveh haka' xute sfamilia ya' Acab, haxkam lawi skamtoj smam ya', ha' heb' naj sfamilia ya' Acab tu' ch'alni tzet yetwanoj ay yuni ya', haktu' xuh yetankantoj sb'ah ya'. ⁵ Yuh yab'entoj ya' Ocozías tu' tzet chal heb' naj, x'ok ya' yetb'ihoj hune'xa ya' Joram skahol ya' Acab sreyal Israel, yunhe yanikoj heb' ya' howal yinh ya' Hazael sreyal Siria, b'et Ramot yet Galaad; b'et tu' x'ok lahwilal yinh ya' Joram tu' yuh heb' naj sirio.

⁶ Yuxin xmeltzotoj ya' b'et Jezreel, yunhe yanhten ya' slahwilal x'ok b'et Ramot tu', yet xa'ni ya' howal b'oj ya' Hazael sreyal Siria. Yuh tx'oj yeh ya' Joram sk'ahol ya' Acab tu', yuxin xtoh ya' Ocozías sk'ahol ya' Joram sreyal Judá yila' ya'.

Xpotx'toj ya' Jehú ya' Ocozías

(2 R. 9.27-29)

⁷ Ayxatik'ahiktoj yul snab'al Komam Dios, ta yet ch'apnoj ya' Ocozías yilnoj ya' Joram, kat skamoj ya'. Lanhantotik'a yapni ya' Ocozías tu', x'elnaoj ya' b'oj ya' Joram schanoj sb'ah b'oj ya' Jehú sk'ahol ya' Nimsi. Sik'leb'ilxatik'a ya' Jehú tu' yuh Komam Dios yunhe ha' ya' xhtanhtzenojiloj sfamilia ya' Acab.

^v22:2 22 hab'il Hakti' yalni tx'ihal hej te' hum tz'ib'nheb'ilayoj yinh gregio; wal hebreo chala ta 42 hab'il ya'.

⁸ Yet aykoj ya' Jehú tu' yunuj st'inhanil yinh sfamilia ya' Acab tu', xchanihayoj sb'ah ya' b'oj hunq'ahan heb' ya' aykoj swi'aloj Judá b'oj sfamilia ya' Ocozías xhmunla yinh, xpotx'nikantoj ya' Jehú tu' heb' ya' tu' sunil. ⁹ Lawitu' xanitoj ya' saylaxoj ya' Ocozías tu'. Hat xchalo ya' b'et Samaria, haxkam b'et tu' xeb'atoj sb'ah ya'; x'ilaxtoj ya' yinh sat ya' Jehú, xpotx'nikantoj ya' Jehú tu' ya'. Yaja' xmujlax ya' Ocozías tu', haxkam x'al-laxi: «Sk'ahol ya' Josafat yet ya' ti', ya' xsayni Komam Yahveh yinh sunil yanma», xhi anma. Matxa hunujxa sfamilia ya' Ocozías tu' xuh yok reyal.

X'ok ya' Atalía reinahil b'et Judá

(2 R. 11.1-21)

¹⁰ Yet xilni ya' Atalía smi' ya' rey Ocozías ta xax potx'laxtoj yunin ya', x'ok ya' stanhtzenojiloj yaq'b'ilxa sfamilia ya' rey tu' b'et Judá. ¹¹ Yaja' xkoliltij ya' Josabet skutz'in ya' rey Joram^w naj ni'an Joás, xol yaq'b'ilxa sk'ahol ya' rey lanhan spotx'laxtoj, xeb'antoj ya' naj tet ya' Atalía yul hune' cuarto b'oj ya' xhch'ib'tzen naj, yunhe mach xhpotx'laxtoj naj. Yixal ya' Joiada sacerdote yeh ya' Josabet tu', yanab' ya' Ocozías yeh ya'. ¹² Wajeb' hab'il x'eb'alaxkantoj naj ni'an tu' yul yatut Komam Dios, yet aykoj ya' Atalía reinahil yinh konhob'.

23 ¹ Yinh shuj hab'il xikanh sb'ah ya' Joiada, xyamb'ankoj ya', heb' ya' aykoj swi'aloj yinh cien heb' naj soldado: ya' Azarías sk'ahol ya' Jeroham, ya' Ismael sk'ahol ya' Johanán, ya'

^w22:11 *Joram* Ya' Joram xhb'ina b'et ti', ha' ya' sreyal Judá kamnajxa.

Azarías sk'ahol ya' Obed, ya' Maasías sk'ahol ya' Adaía b'oj ya' Elisafat sk'ahol ya' Zicri. ²Ha' heb' ya' ti' xb'eyk'oj yul sunil hej skonhob'al Judá, xyamb'ankoj heb' ya' sunil heb' ya' yik'al ya' Leví ay yul hej skonhob'al Judá b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj hej sfamilia Israel, yunhe stoh heb' ya' b'et Jerusalén. ³Sunil heb' ya' xyamikoj tu' x'anikoj hune' lahk'ulal xol b'oj ya' rey b'ay yatut Komam Dios. Xalni ya' Joiada tet heb' ya': «Ay naj sk'ahol ya' rey la, ha' naj yetwanoj ay yok reyal, haka' xute Komam Yahveh yalni yinh yik'al ya' David. ⁴Ti'nanh xin, ha' ti' cheyub': yet chex okoj tanhewal yinh sábadó xewb'al tz'ayik, hex sacerdote hex ti' b'oj hex yik'al ya' Leví hex ti', hune' majan hex chex kanoj hetanhe' spultahil yatut Komam Dios. ⁵Hune' majan hex chetanhe' yatut ya' rey, yok hune'xa majan hex chetanhe' hune' pultah Sxe' sb'ih. Wal sunil yaq'b'ilxa mak xin, hat xhkanoj yamaq'il yatut Komam Yahveh. ⁶Hanhk'anhe heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví xhmunlahoj hune' tz'ayik tu', hanhk'anhe heb' ya' chuh yokojtoj yul yatut Komam Yahveh, haxkam hanhe heb' ya' pohb'ililoj. Wal yaq'b'ilxa Konhob', yilal syijyenoj schejb'anil Komam Yahveh. ⁷Cheyiha'tij hech'en yet howal, kat heyokoj hoynoj hetanhenoj ya' rey hex yik'al ya' Leví hex ti'; maktik'a swihe'nhe' sb'ah yokojtoj yul yatut Komam Dios, chepotx'o'. Tzantik'a b'ay xhtoj ya' rey, chex okoj tzujnuj yinh ya' yuh hetanhenoj», xhi ya'.

⁸Haktu' xuh syijyen sunil heb' ya' yik'al ya' Leví tu' b'oj sunil heb' ya' ah Judá tu' yuni tzet xal ya' Joiada sacerdote. Xyamb'akoj heb' ya' aykoj swi'aloj tu' heb' ya' xhtanhewi yinh sábadó b'oj heb' ya'

mach lanhanoj stanhewi. Mach hunuj mak xchatoj ya' Joiada tu' pax lawi stanhk'okanoj stanhewi.

⁹Xa'nipax ya' Joiada sacerdote tu' hej ch'en lanza b'oj hej ch'en pahb'al lanza tet heb' naj aykoj swi'aloj yinh cienhal heb' naj soldado, ch'en tz'ulik b'oj ch'en nimej yet-tik'a ya' rey David, ch'en k'ub'ab'ilkantoj yul yatut Komam Dios. ¹⁰Lawitu', xwatx'enkoj ya' Joiada tu' heb' naj soldado yinh stxol, lapan ib'il sch'en heb' naj yet howal yuh. Hat x'ichitij heb' naj stxolb'antij sb'ah yetk'ulal sur yinh yatut Komam Dios masanta yetk'ulal norte yinh yatut Komam b'oj shoyanil b'ay ch'ahtoj xahanb'al, shoyanil ya' rey tu'; sunil b'ay xakankoj ya' heb' naj. ¹¹Lawitu' xinihaltij ya' Joiada naj ni'an sk'ahol ya' rey tu', xanikoj ya' hune' corona yinh swi' naj, xanipaxk'oj ya' hune' yechel chejb'anile yilal syijyelax tet naj; xanihatoj ya' te' aceite yinh swi' naj, x'ok-kanoj naj reyal, chalni heb' ya' yinh kaw ip: «¡Okojab' smay korey!», xhi heb' ya'.

¹²Yet xab'en ya' Atalía yawi sunil anma ch'ek' yinh anhe tu', xtoh ya' yinh anhe yul yatut Komam Yahveh yilnoj tzet lanhan yuni. ¹³Ha' yet xilni ya' ta linhankanh ya' rey tu' b'ay pilal, b'ay ch'ah linhnoj heb' ya' rey yet ch'alaxkoj heb' ya' reyal. Hoyb'ilkanayoj ya' rey tu' yuh heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado b'oj yuh heb' ya' ch'oq'tzen ch'en trompeta; sunil anma ay yul konhob' tu' stzalakanoj, choq'tzenkanoj ch'en trompeta, chanikoj heb' naj b'itnom hej b'it yinh hej tzetet ch'eltoj b'it yinh, ch'ijb'ali heb' naj yinh yalaxkoj b'it. Haktu' xuh shatz'nitoj ya' Atalía xil sq'ap yuh b'isk'ulal, x'ah yaw ya', xalni ya': «¡Xeyamb'a heb'ah, xin hetzumb'eniloj

reinahil han, xin hetzumb'ehiloj reinahil han!», xhi ya'.

¹⁴Lawitu' xalni ya' Joiada sacerdote tet heb' ya' aykoj swi'aloj yinh heb' naj soldado: «Iwejltoj ya' yul yatut Komam Dios ti'. Yinh ch'en espada chepotx'o'toj maktik'a ch'ochenoj kolnoj ya'», xhi ya'. Xaxtik'a yal ya' sacerdote tu' ta mach xhpotx'lax ya' yul yatut Komam Dios. ¹⁵Haktu' xuh stzab'nihayoj heb' naj soldado tu' ya', xinitoj heb' naj ya' b'ay sb'elal b'ay ch'oktoj no' cheh b'ay spalacio ya' rey; b'et tu' xpotx' heb' naj ya'.

¹⁶Lawitu', xanikoj ya' Joiada tu' hune' lahk'ulal xol b'oj ya' rey, b'oj sunil konhob', ta mach b'aq'inh spoho'iloj sb'ah heb' ya' yinh Komam Yahveh.

¹⁷Lawitu', xtoh sunil anma yul yatut ich dios Baal, xetankantoj heb' ya'. Xmaq'nikan tixhchahoj heb' ya' sunil yechel ich Baal tu' b'oj b'ay ch'alaxatoj xahanb'al tet; xpotx'nikantoj heb' ya', ya' Matán sacerdotehal ich Baal tu' yinh sat b'ay ch'alaxkoj xahanb'al tet.

¹⁸Xakoj ya' Joiada tu' heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví stanhe' yatut Komam Yahveh. Ha' heb' ya' ti' xwatx'ekoj ya' David yinh stxol, yuh yanikoj heb' ya' xahanb'al xnhuslaxkantoj sunil tet Komam Yahveh, haka' yalni kuyb'anile tz'ib'nheb'il yuh ya' Moisés, kat sb'itni heb' ya' yinh tzalalal tet Komam haka' xute ya' David yalnikanoj.

¹⁹Xanipaxkoj ya' Joiada tu' mak xhtanhen spultahil yatut Komam Yahveh, yunhe mach hunuj mak chuh yoktoj b'et tu' ta mach tx'ahtx'eb'iloj sb'ah yuh.

²⁰Lawitu', xyamb'ankoj ya' Joiada tu' sunil heb' ya' aykoj swi'aloj yinh cienhal heb' naj soldado, heb' naj

winaj nimej yelapnojal yeyi, heb' ya' aykoj yahawoj konhob' b'oj sunil anma, xinitij heb' ya', ya' rey tu' yatut Komam Yahveh, x'ek'toj heb' ya' yul pultah nahat yekanh, masanta yul palacio; haktu' xuh yay tz'onhnoj ya' rey tu' b'ay stz'onhob'al heb' ya' rey. ²¹ Sunil anma ay b'et Judá tu' stzalakanoj. Mach ninoj tzet chakankoj anma ay yul konhob' tu' yinh sk'ul, haxkam xax potx'laxtoj ya' Atalía yinh ch'en espada.

X'ok ya' Joás sreyaloj Judá

(2 R. 12.1-21)

24 ¹ Hujeb' hab'il ya' Joás yet x'oktoj ya' reyal. ⁴⁰ hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. Sibia sb'ih smi' ya', ah Beerseba smi' ya' tu'. ² Kaw k'ul xuh yehik'oj ya' Joás tu' yul sat Komam Yahveh, yulb'al x'ehik'oj ya' Joiada sacerdote. ³ Kawanh yixal ya' Joás tu' xsay ya' Joiada, ay sk'ahol ya' b'oj skutz'in ya' xil yinh b'oj heb' ix.

⁴ Lawitu' xanikoj ya' Joás tu' yinh sk'ul swatx'enkanh yatut Komam Yahveh. ⁵ Xyamb'ankoj ya' heb' ya' sacerdote b'oj yaq'b'ilxa heb' ya' yik'al ya' Leví, xalni ya' tet heb' ya': «Elanhwejtoj heyiha'kanh ch'en melyuh yinh sunil heb' ya' israelita ay yul hej skonhob'al Judá, yunhe hunun hab'il swatx'elaxkanh yatut koDiosal. Awejnako yinh hek'ul heyuni», xhi ya'. Yaja' mach xanako heb' ya' yik'al ya' Leví tu' yinh sk'ul yuni. ⁶ Haktu' xuh yawtentij ya' rey tu' ya' Joiada aykoj swi'aloj heb' ya' sacerdote, xalni ya' tet ya': «¿Tzet yuh maxhto chawakoj yinh sk'ul heb' ya' yik'al ya' Leví yinh stoh yinojkanh ofrenda b'et Judá b'oj Jerusalén, haka'

xute ya' Moisés schejab'lom Komam Yahveh yalni, yet xchilni ya' ilaxojtij ofrenda yinh te' Pat xikiltaj yeyi?»), xhi ya'.

⁷Yuh xetatoj ya' ixnam Atalía kaw tx'oj yatut Komam Dios b'oj heb' naj yunin, lawitu' x'oknikoj hej netb'al xikiltaj yeh ch'oknikoj yinh yatut Komam Yahveh yuh heb' naj, yet cha'ni heb' naj xahanb'al tet ichamta yechel ich dios Baal. ⁸Yuxin xchej ya' rey tu' watx'elaxoj hunuj ni'an kaxhah b'ay ch'aytoj ch'en melyuh, kat yalaxayoj b'ay spultahil yatut Komam Yahveh. ⁹Lawitu' xpujb'ank'oj ya' b'et Judá b'oj Jerusalén, ta yilal yilaxtij ch'en ofrenda tet Komam Yahveh, ch'en xchilayoj ya' Moisés schejab'lom Komam Dios yul desierto, tet sunil heb' ya' ah Judá b'oj Jerusalén.

¹⁰Sunil heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' b'oj konhob' tu' kaw stzalakanoj, xinitoj heb' ya' yofrenda, xanihaytoj heb' ya' yul ni'an kaxhah tu', masantotik'a xnohkanoj. ¹¹Yet xhnohiloj ni'an kaxhah tu', kat yinitoj heb' ya' yik'al ya' Leví tet heb' ya' xhmunlahiktoj sk'atanh ya' rey, yuh yilni heb' ya' hantajxa ch'en. Ya' stz'ib'nhen hej te' hum yuh ya' rey b'oj hune' ya' oficial aykoj swi'aloj yuh ya' swi'al heb' ya' sacerdote, ha' heb' ya' xhamni ni'an kaxhah tu', kat yinipaxtoj heb' ya' b'aytik'a ayah. Haknhetik'atu' xute heb' ya' hunun tz'ayik, yuxin tx'ihal ch'en melyuh xikanojkanh heb' ya'. ¹²Ya' rey b'oj ya' Joiada ch'anik'oj ch'en melyuh tu' tet heb' ya' aykoj yahawoj yinh swatx'elaxkanh yatut Komam Yahveh; ha' heb' ya' sayni heb' ya' pohom ch'en, heb' ya' hosom te', heb' ya' helan swatx'en hej tzetet yinh ch'en hierro b'oj yinh bronze, yunhe swatx'en heb'

ya' hej tzetet ch'oknikoj yinh yatut Komam Dios.

¹³Kaw xakoj heb' ya' munlawom tu' smunil yinh sk'ul, kaw lemb'il xwatx'i munil tu'. Xwatx'ekanh heb' ya' yatut Komam Dios, lahan xukanoj b'oj haka'tik'a yekanh yet yalanhto, xkawxenkanokjanh heb' ya'. ¹⁴Lawi swatx'ikanoj munil tu', xinitoj heb' ya' ch'en melyuh xtoh kan tet ya' rey b'oj ya' Joiada; yinh ch'en xwatx'elax hej tzetet ch'oknikoj yinh yatut Komam Yahveh, hej netb'al ch'oknikoj yet ch'alaxkoj xahanb'al, hej cucharón b'oj hej vaso nab'a' plata b'oj oro. Hunun tz'ayik yalaxkoj xahanb'al xnhuslaxkantoj sunil yul yatut Komam Yahveh, yulb'al x'ehik'oj ya' Joiada sacerdote.

¹⁵Yet kaw ichamxakanoj ya' Joiada, kaw ayxakanoj sq'in'al ya', 130 hab'ilxa ya' yet xkam ya'. ¹⁶Hat xmujlaxaytoj ya' yul skonhob' ya' David, sk'atanh heb' ya' rey, haxkam kaw k'ul xuh yehik'oj ya' b'et Israel, yul sat Komam Dios, b'oj yinh yatut Komam Yahveh.

Niman stx'ojal tzet xuh ya' Joás

¹⁷Lawi skamtoj ya' Joiada tu', xb'eyk'oj heb' ya' aykoj swi'aloj Judá yila' ya' rey Joás, x'ay jahnoj heb' ya' yinh sat ya', xmonten heb' ya', ya' rey, yunhe yab'entoj ya' tzet chal heb' ya'. ¹⁸Xtinhchankanoj heb' ya' yatut Komam Yahveh sDiosal yichmam, x'ok heb' ya' shaq'enoj hej yechel ich ix tiyoxh Asera b'oj yaq'b'ilxa hej tiyoxh. Yuh hune' mule tu', xtit lemna chil Komam Dios yinh Judá b'oj yinh Jerusalén.

¹⁹Xatij Komam Yahveh sprofeta, yunhe smeltzo heb' ya' yinh Komam Yahveh, xkachlax heb' ya' yuh heb'

ya' profeta tu', yaja' maxhtik'a xab'etoj heb' ya' tzet xal heb' ya'.

²⁰ Haktu' xuh yul Yespíritu Komam Dios yinh ya' Zacarías, sk'ahol ya' Joiada sacerdote, x'ah linhnoj ya' yinh sat konhob', xalni ya': «Hakti' yalni Komam Dios: ¿Tzet yuh chemanhk'o hinchejb'anil han? Yuh hune' tzet cheyuh ti', matzet k'ul ch'elojkoj heyuh. Yuh xin heyakanoj han, chex waha'paxkanoj han», xhi Komam; xhi ya'.

²¹ Yaja' xikanh sb'ah heb' ya' yinh ya' Zacarías tu', xchejni ya' rey tu' k'ojlaxojkamoj ya', b'ay yamaq'il yatut Komam Yahveh. ²² Xnahulnhetoj ya' rey Joás tu' sk'ulch'anil sk'ul ya' Joiada smam ya' Zacarías, k'ajam xkol ya' sq'inal ya', lawitu' xpotx'nipaxkantoj ya' rey tu' sk'ahol ya'. Ha' hunq'ahan ti' stzoti' ya' Zacarías xalkanoj, yet skamojxahayoj ya': «¡Ha' hojab' Komam Yahveh ch'ilnoj hune' ti', kat spajtzenoj Komam hinkamikal han!», xhi ya'.

²³ Yet xax ek'toj hune' hab'il, x'ahtoj heb' naj soldado sirio yaha'koj howal yinh ya' Joás, x'oktoj heb' naj b'et Judá b'oj Jerusalén, xtanhtzenkaniloj heb' naj sunil heb' ya' aykoj swi'aloj konhob', xanikantoj heb' naj sunil hej tzetet xetnhe yinh howal tet ya' sreyal Damasco. ²⁴ Waxamkami mach tx'ihaloj heb' naj soldado sirio x'apni anojkoj howal tu', yaja' xakoj Komam Yahveh sDiosal yichmam heb' ya' yul sq'ab' heb' naj, haxkam xakanoj heb' ya' Komam Yahveh. Haktu' xuh schani ya' Joás tu' spaj tzet xuh tu'.

²⁵ Yet xax tokanoj heb' naj sirio tu', kaw tx'oj xukankoj lahwilal yinh ya' Joás, xinikanh sb'ah heb' naj schejab'lom ya' yinh, haxkam xpotx'toj ya'

sk'ahol ya' Joiada sacerdote, xpotx'nikantoj heb' naj ya' yet ayatoj ya' yib'anh stx'at. Hat xmujlaxaytoj ya' yul Skonhob' ya' David, yaja' mach sk'atanhoj heb' ya' rey. ²⁶ Heb' naj xpotx'nitoj ya' Joás tu', ha' naj Zabad sk'ahol ya' Simeat amonita, b'oj naj Jozabad sk'ahol ya' Simrit moabita. ²⁷ Hej tzetet x'ek'toj yinh sq'inal heb' naj sk'ahol ya' Joás tu', hej tzetet xal Komam Dios yinh ya'^x b'oj tzet xuh swatx'ikanh yatut Komam Dios, hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul te' hum b'ay tz'ib'nheb'ilayoj hej tzetet ch'ek'toj yinh sq'inal heb' ya' rey. Haxa ya' Amasías sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

X'ok ya' Amasías sreyaloj Judá

(2 R. 14.1-22)

25 ¹ 25 hab'il ya' Amasías yet x'oktoj ya' reyal, ²⁹ hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén; Joadán sb'ih smi' ya', ah Jerusalén smi' ya' tu'. ² Kaw k'ul xuh yehik'oj ya' Amasías tu' yul sat Komam Yahveh, waxamkami mach suniloj yanma ya' xuni ya'. ³ Yet xax yi'kanh yip sreino ya' Amasías tu', xpotx'nitoj ya' heb' naj chejab'lom xpotx'nitoj ya' rey smam. ⁴ Yaja' mach xpotx'toj ya' yuninal heb' naj, haxkam haktu' yalni kuyb'anile tz'ib'nheb'ilkanoj yuh ya' Moisés, yet xalni Komam Yahveh tet ya': «Mach chepotx'o'toj mame mi'e yuh smul yuninal, mach chepotx'o'paxtoj uninale yuh smul mame mi'e; lapan stohla' hunun mak tu' smul, kat skamoj yuh smul chaha'koj tu'», xhi Komam.

^x24:27 *yinh ya'* Mach kaw stxumlaxi tzet choche' yala'iloj hebreo b'et ti'.

⁵ Lawitu' xyamb'ankoj ya' Amasías tu' sunil heb' naj winaj yet Judá b'oj Benjamín, xpohnihayoj ya' heb' naj yinh huntaj majan familia, xanikoj ya' heb' naj swi'aloj yinh cienhal b'oj smilal heb' naj soldado. Lawitu' xinikanh ya' sb'ih heb' naj winaj 20 hab'il sq'inal b'oj heb' naj xhpalk'onkantoj sq'inal yib'anh 20 tu'; 300 mil heb' naj soldado xahuh stoh yinh howal xikanh ya' sb'ih, kaw helan heb' naj yanikoj hej lanza b'oj hej pahb'al lanza. ⁶ Lawitu' xtohlan ya' 100 mil heb' naj soldado kaw k'ul yinh howal ah Israel; 70 quintal^y ch'en plata xa' ya' stoholoj heb' naj.

⁷ Yaja' ay hune' ya' winaj schejab'lom Komam Dios x'apni ilnoj ya', xalni ya' tet ya' rey tu':

—Mamin rey, mach chawitoj heb' naj soldado ah Israel tawinh, haxkam machkoj Komam Yahveh yetb'ihoj Israel, machkoj Komam yetb'ihoj sunil heb' naj yik'al ya' Efraín ti'. ⁸ Yuxin ta tonhe chawila' xhtoj heb' naj yinh howal yetb'ihoj hasoldado, chex k'aywahoj yuh heyenemigo, waxamkami kaw k'ul heya'noj howal. Ay skanhil smay Komam Dios hex ya'ni i'wahoj, hakpaxtu' yinh hex ya'ni k'aywahoj, xhi ya'.

⁹ Xq'amb'en ya' Amasías tu' tet ya' winaj schejab'lom Komam Dios:

—¿Tzet xin xhtanhoj ch'en 70 quintal plata xwa' stoholoj heb' naj soldado ah Israel tu' han xin?, xhi ya'.

Xta'wi ya' winaj schejab'lom Komam Dios tu':

Q'a' ek'b'alto chuh ya'noj Komam Yahveh shelel ch'en tawet, xhi ya'.

^y25:6 70 quintal Cien talento, yeyoj hune' ti' yinh hebreo.

¹⁰ Haktu' xuh schejnitoj ya' Amasías tu' heb' naj soldado pax, heb' naj speto b'et Efraín, xtokanoj heb' naj yatut. Lemankantij chil heb' naj soldado tu' yinh Judá yet xpaxkantoj heb' naj.

¹¹ Xitij ya' Amasías tu' yanma yinh, x'ok ya' ijb'alomal yinh heb' naj soldado, xtoh heb' ya' yinh howal hat-ta b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet Atz'am Atz'am, xpotx'nikantoj heb' ya' 10 mil heb' naj winaj ah Seir. ¹² Xtzab'chapax 10 mil xah heb' naj soldado tu' yuh heb' ya' ah Judá tu', xinihatoj heb' ya' heb' naj swi' hune' niman ch'en b'ay pahaw, b'et tu' xb'ejaytij heb' ya' heb' naj, sq'alxanhe heb' naj x'ayiloj.

¹³ Wal heb' naj soldado xchejtoj ya' Amasías tu' pax, yunhe mach xtoh heb' naj yetb'ihoy ya' yinh howal, x'oktoj heb' naj yul hej skonhob'al Judá aykoj xolb'al Bet-horón b'oj Samaria. Xpotx'nikantoj heb' naj oxeb' mil anma; kaw tx'ihal hej tzetet xikantoj heb' naj.

¹⁴ Yet xmeltzo ya' Amasías yinh sb'eyk'oj spotx'nojtoj heb' naj edomita tu', xinitij ya' hej sdios xiloj tet heb' naj ah Seir, xanikoj ya' sdiosoj; xshaq'e ya', xnhusni ya' incienso tet. ¹⁵ Haktu' xuh stit lemna chil Komam Yahveh yinh ya' Amasías tu', xanitoj Komam hune' ya' profeta yilnoj ya', xalni ya' profeta tu':

—¿Tzet yuh xach ok hahaq'e' ichamta sdios hej konhob' mach xk'oji skolni hej konhob' tu' yul haq'ab'?, xhi ya'.

¹⁶ Yet lanhan yalni ya' profeta tu' hunq'ahan tzetet tu', xalnikanh ya' rey tu':

—¿B'aq'inh xwal han ta b'oj hach chin q'umla hinb'ah han? Q'an hawawi; ta mach chawoche chach potx'laxi, ahinkanoj han, xhi ya'.

Matxa tzet xal ya' profeta tu', toxanhe xalkanoj ya':

—Wohtaj han, ta xax yaktoj Komam Dios yul snab'al hach stanhtzeniloj, haxkam xawuh hune' ti' b'oj mach xawab'etoj tzet xwal han, xhi ya'.

¹⁷Lawi sq'umlan sb'ah ya' Amasías sreyal Judá tu' b'oj heb' naj b'ay sq'umla sb'ah, xalnitoj ya' tet ya' Joás sk'ahol ya' Joacaz, yihtxikin ya' Jehú, sreyal Israel yinh hakti': «Hulanh hink'atanh han kat janikoj howal», xhitoj ya'. ¹⁸Haktu' xuh yalnitij ya' Joás sreyal Israel tet ya' Amasías sreyal Judá: «Ay hune' te' ni'an komon telaj ay xol q'eb'tajlaj Líbano, xatoj te' hune' ab'ix tet hune' te' ich niman tzis ay b'et Líbano tu', chalni te' yinh hakti': “A' hakutz'in yixalaj hink'ahol han”, xhitoj te'. Yaja' yet lanhan yalni te' yinh haktu', x'ek'toj hune' no' xol-telajil noq' ay b'et Líbano, xanhnikantoj no' te' ni'an tx'ix tu'. ¹⁹Hach ti', chawala: “Xk'aywa Edom wuh yinh howal han”, kachi, yuxin kaw chawakoj hamay; yaja' q'a' k'ultu hakan yul hawatut. ¿Tzet yuh chawaktoj hab'ah yinh sya'tajil hawalni? Stx'ojalhe tzet chawiha'tij hawib'anh b'oj yib'anh Judá», xhitoj ya'.

²⁰Yaja' mach xab'etoj ya' Amasías tu' tzet xal ya' Joás, haxkam ayxahiktoj yul snab'al Komam Dios yanojkoj ya' yul sq'ab' yenemigo, haxkam xshaq'e ya' hej sdios heb' naj ah Edom. ²¹Haktu' xuh yahtoj ya' Joás sreyal Israel tu' yanojkoj howal yinh ya' Amasías tu' b'et Bet-seses yet Judá. ²²Xk'aywa heb' ya' ah Judá tu' yinh howal yuh heb' naj soldado israelita, x'elkanojkanh heb' ya', xtokanoj heb'

ya' yatut. ²³ B'et Bet-semes xtzab'kantoj ya' Joás sreyal Israel tu' ya' Amasías sreyal Judá; sk'ahol ya' Joás yeh ya' Amasías tu', yihtxikin ya' Joacaz yeh ya'. Lawitu' xinitoj ya' Joás tu' ya' b'et Jerusalén, xmaq'nikan tixhchahoj ya' 180 metro speyab'il konhob'; hat x'ichitij ya' b'ay pultah yet ya' Efraín masanta b'ay pultah Ángulo sb'ih. ²⁴ Xinikantoj ya' sunil ch'en oro, ch'en plata b'oj sunil netb'al xnacha yul yatut Komam Yahveh, hunq'ahan k'ub'ab'iltoj yuh ya' Obed-edom b'oj hej sq'alomal yatut ya' rey, xtzab'nikantoj ya' heb' naj sk'ahol heb' ya' q'alom chejab'lomal; lawitu' xmeltzokantoj ya' b'et Samaria.

²⁵ 15 hab'ilto x'ehik'oj ya' Amasías sk'ahol ya' Joás sreyal Judá tu', lawi skamtoj ya' Joás, sk'ahol ya' Joacaz sreyal Israel. ²⁶ Wal yaq'b'ilxa tzetet xuh ya' Amasías tu', yet-taxtik'a x'oktoj ya' reyal masanta yet x'elkanoj ya', hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul te' hum b'ay ch'alaxayoj sunil hej tzetet ch'ek'toj yinh sq'inah heb' ya' sreyal Judá b'oj Israel. ²⁷ Yet-taxtik'a xpohnihiloj sb'ah ya' Amasías tu' yinh Komam Yahveh, x'ichikoj yalaxkoj howal yinh ya' b'et Jerusalén; haktu' xuh yelkanh ya', xtoh ya' b'et Laquis; yaja' x'ok tzujnuj heb' naj yinh ya', xpotx'nikanoj heb' naj ya' b'et Laquis tu'. ²⁸ Yib'anh cheh xitoj heb' naj ya' b'et Jerusalén; hat xmujlaxaytoj ya' b'et Judá sk'atanh yichmam.

X'oktoj ya' Uzías sreyaloj Judá

(2 R. 15.1-7)

26 ¹ Lawitu', xanikoj sunil anma ay b'et Judá tu' ya' Uzías sreyaloj, shelb'aloj ya' Amasías

smam; 16 hab'il ya' Uzías² tu' yet x'ok ya' reyal.

²Lawi skamtoj ya' rey Amasías smam ya' Uzías tu', xwatx'enkanh ya' konhob' Elot, xanikoj ya' stz'ajoj Judá hunekxa,

³16 hab'il ya' Uzías tu' yet x'oktoj ya' reyal, 52 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén; Jecolías sb'ih smi' ya', ah Jerusalén smi' ya' tu'. ⁴Kaw k'ul xuh yehik'oj ya' Uzías tu' yul sat Komam Yahveh, haka' xuh yehik'oj ya' Amasías smam ya'. ⁵Xsay ya' Komam Dios, yulb'al x'ehik'oj ya' Zacarías, haxkam ha' ya' xkuyni ya' yinh tzet chuh yay ni'anb'ahil^a tet Komam Dios. Yuxin yet xsayni ya' rey tu' Komam Yahveh, k'ul x'elikoj sunil tzet xuh ya' yuh Komam.

⁶X'eltoj ya' Uzías tu' yaha'koj howal yinh heb' naj filisteo, xetankantoj ya' speyab'il Gat, Jabnia b'oj Asdod. Lawitu' xanikanh ya' hej konhob' b'et Asdod b'oj b'ay yaq'b'ilxa stx'otx'al heb' naj filisteo. ⁷Ha' Komam Dios xkolwa yinh ya' yet xanikoj ya' howal yinh heb' naj filisteo, yinh heb' naj árabe ah Gur-baal b'oj yinh heb' naj meunita. ⁸Xa' heb' naj amonita tu' stohlab'al tet ya' Uzías tu'; kaw x'ahkanojkanh smay ya', x'ab'elaxkaniloj smay ya' tu' b'ay snajachil Egipto.

⁹Xanipaxkanh ya' Uzías tu' hej torre kaw k'ul xukanh b'et Jerusalén, hat xakanh ya' skawilal b'ay pultah Ángulo sb'ih, xapaxkanh ya' skawilal pultah Yak'alil sti' ha' ha' b'oj skawilal hej stxikinb'al peyab'. ¹⁰Xanipaxkanh ya' hej torre yul desierto,

²26:1 Uzías Ha'tik'apax ya' Azarías xhb'ina yinh 2 R. 14:21

^a26:5 tzet chuh yay ni'anb'ahil Chuh stxumlaxpax hebreo yinh hakti': Ya' Zacarías tu' xkuyni ya' yinh tzet chuh stxumni tzetet syeh Komam Dios tet ya'.

xk'ajni ya' tx'ihal hej oq', haxkam kaw tx'ihal hej swakax ya' ay yinh sk'ul hej witz b'et Sefela b'oj satlaj ak'al. Aypax smunlawom ya' xhmunla sat tx'otx' tx'otx' b'oj yinh yuxni hej te' uva b'ay q'eb'tajlaj b'oj b'ay tx'otx' k'ul-la tx'otx'. Kaw xochekanoj ya' Uzías tu' smunlanhe' tx'otx' tx'otx'.

¹¹ Aypax soldado ya' Uzías tu' kaw k'ul yinh howal, nanantajnhe majan yeh heb' naj, yet ch'eltoj heb' naj yinh howal. Ya' Jeiel stz'ib'nhen hej te' hum, ha' ya' x'inikanh sb'isil heb' naj, ya' Maasías aykoj yahawoj konhob' xkolwa yinh ya'. Yalanh schejb'anil ya' Hananías, smunlawom ya' rey aykoj sunil heb' naj soldado tu'. ¹² 2 mil 600 heb' ya' aykoj swi'aloj yinh sfamilia smam smi' tu'; ay yip heb' ya', k'ul heb' ya' yinh howal. ¹³ Yalanh schejb'anil heb' ya' tu' aykoj 307 mil 500 heb' naj soldado kaw ay yip, k'ul yinh howal, xhkolwa yinh ya' rey yet ch'a'ni ya' howal b'oj hej yenemigo. ¹⁴ Xa' ya' Uzías tu' spahb'al lanza sunil heb' naj soldado tu', xa' ya' slanza heb' naj, scasco heb' naj yet howal, scoraza^b heb' naj, yarco heb' naj b'oj yulah heb' naj ch'aniltoj ch'en ch'en.

¹⁵ Xwatx'empax ya' hunq'ahan hej ch'en máquina xichekanh hunq'ahan heb' naj winaj kaw ay yitz'atil swi', xanikoj ya' ch'en yinh hej torre b'oj yinh stxikinb'al speyab'il konhob', yunhe stz'utb'alax hej flecha yinh k'ul b'oj yinh yeltoj ch'en nimejtaj ch'en. Kaw nimej yelapnojal xukuj ya' Uzías ti' yuh skolwal Komam Dios; nahat-ta x'ab'elaxkaniloj yelapnojal yeh ya'.

^b26:14 *scoraza* Ha' hune' haka' chaleco chakoj heb' naj soldado yinh, yuh spahni hej lanza mato hunujxa ch'en ch'en yet howal. Ilwejk'anab' yinh 1 S. 17:5

¹⁶ Yaja' yet q'a' xi'nikanh ya' Uzías tu' yip, q'a' x'oktoj lolo'al yinh ya', ha' x'etankantoj ya'. Xikanh sb'ah ya' yinh Komam Yahveh, sDiosal yichmam, x'oktoj ya' snhusnuj incienso yul yatut Komam Yahveh yib'anh b'ay xhnhuslax incienso xahanb'alil tet Komam. ¹⁷ Tzujan xuh yoktoj ya' Azarías b'oj 80 heb' ya' sacerdote mach ninoy xiw yinh ya', ¹⁸ x'ok heb' ya' skachnoj ya' rey Uzías tu', xalni heb' ya' tet ya': «Mamin rey Uzías, mataj hach yetwanoj ay hanhusni incienso ti' tet Komam Yahveh, hanhe heb' ya' sacerdote yik'al ya' Aarón yetwanoj ay snhusni, haxkam ha' heb' ya' pohb'ililoy. Elanhtoj yul yatut Komam Dios ti', haxkam xax hawakoj hamul. Mach chaha'koj Komam Yahveh hamay yuh hune' ti'», xhi heb' ya'.

¹⁹ Xtit lemna chil ya' Uzías tu' yinh heb' ya' sacerdote; ib'il hune' netb'al yuh ya', yunhe snhusnuj ya' incienso tu'. Yaja' hatik'atu' x'ahiloy yab'il yinh spalanh ya' yinh sat heb' ya' sacerdote tu', yet linhankanh heb' ya' b'ay yatut Komam Yahveh, yinh sat b'ay xhnhuslax incienso xahanb'alil tet Komam.

²⁰ Yet xilni heb' ya' sacerdote b'oj ya' Azarías aykoj swi'aloj heb' ya' sacerdote, ta ayxahatij yab'il yinh spalanh ya', yinhxanhe anhe xtzumb'eltij heb' ya' ya' yul yatut Komam Dios. Yinhxanhe anhe x'eltij ya' rey b'et tu', haxkam xax yayoj Komam Yahveh sya'tajil yib'anh ya'.

²¹ Haktu' xuh yahkaniloj yab'il tu' yinh snimanil ya' rey Uzías, masantotik'a xkam ya'. Schukilxanhe ya' x'eh yul hune' nhah, lawitu' xkachlax ya' yoktoj yul yatut Komam Yahveh. Haxa ya' Jotam sk'ahol ya' x'ok-kanoy yahawoj spalacio; ha'pax ya' Jotam tu'

x'ok-kanoj yahawoj yinh sunil konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' tu'.

²² Wal sunil yaq'b'ilxa hej tzetet xuh ya' Uzías yet-taxtik'a x'oktoj ya' reyal masantotik'a x'elkanoj ya', ya' Isaías profeta, sk'ahol ya' Amoz, ha' ya' xtz'ib'nhenkanayoj. ²³ Yet xkam ya' Uzías tu', hat xmujlaxaytoj ya' sk'atanh heb' ya' yichmam yul hune' panteón skawilal b'ay mujb'ilaytoj heb' ya' rey, haxkam xal heb' ya': «Ayatij yab'il yinh snimanil ya'», xhi heb' ya'. Haxa ya' Jotam sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

X'ok ya' Jotam sreyaloj Judá

(2 R. 15.32-38)

27 ¹ 25 hab'il ya' Jotam yet x'oktoj ya' reyal, 16 hab'il x'ek ya' reyal b'et Jerusalén. Jerusa sb'ih smi' ya', skutz'in ya' Sadoc yeh smi' ya' tu'.

² Kaw k'ul xuh yehik'oj ya' Jotam tu' yul sat Komam Yahveh, lahan xuh yehik'oj ya' b'oj ya' Uzías smam; tonhe mach xb'eyk'oj ya' yul yatut Komam Yahveh. Wal konhob' xin, xto kam yetakantoj sb'ah.

³ Ya' Jotam tu' xwatx'enkoj hune' spultahil yatut Komam Yahveh kaw nimejal yekanh, kaw tx'ihal hej tzetet xwatx'ekanh ya' yib'anh speyab'il Ofel.

⁴ Xwatx'ekanh ya' hej konhob' swi'laj witz b'et Judá, xwatx'enkanh ya' hej konhob' kawxeb'ilkoj speyab'il xol hej q'eb'tajlaj, xanipaxkanh ya' hej torre b'et tu'. ⁵ Xapaxkoj ya' Jotam tu' howal b'oj heb' naj yik'al ya' Amón, x'i'wa ya' yinh heb' naj; xa'ni heb' naj stohlab'al tet ya'. Xa' heb' naj 75 quintal ch'en plata tet ya', 48 mil 500 quintal ixim trigo yok 48 mil 500 quintal ixim cebada. Haktik'apaxtu' x'a'lax

yinh skab' b'oj yinh syox hab'il. ⁶ Kaw xi'kanojkanh ya' Jotam tu' yip, haxkam yijjom xute sb'ah ya' tet Komam Yahveh sDiosal.

⁷ Wal sunil yaq'b'ilxa tzet xuh ya' Jotam tu' b'oj sunil tzet xwatx'e ya', hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul te' hum b'ay ch'alaxayoj sunil tzet ch'ek'toj yinh sq'inah heb' ya' sreyal Israel b'oj Judá. ⁸ 25 hab'il ya' Jotam tu' yet x'oktoj ya' reyal, 16 hab'il x'ek ya' reyal b'et Jerusalén. ⁹ Yet xkam ya' Jotam tu', hat xmujlaxaytoj ya' yul Skonhob' ya' David, haxa ya' Acaz sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

X'ok ya' Acaz sreyaloj Judá

(2 R. 16.1-20)

28 ¹ 20 hab'il ya' Acaz tu' yet x'oktoj ya' reyal, 16 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén; yaja' tx'oj xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh, mach lahanoj xuh yehik'oj ya' b'oj ya' David yichmam. ² Haka'tik'a stx'ojal xuh heb' ya' sreyal Israel, ha'tik'apax xuh ya' Acaz tu'; xa'pax ulujtuj ya' ch'en metal, xwatx'enayoj ya' hej yechel ich dios Baal. ³ Xnhus ya' incienso b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet sk'ahol ya' Hinom, somanta hej sk'ahol ya' xnhustuj xahanb'alil xol q'a' q'a', haka' skistalil xute hej konhob' xiloj Komam Yahveh yinh sat heb' ya' israelita. ⁴ Xb'eypaxk'oj ya' Acaz tu' yaha'koj xahanb'al b'ay xhaq'elax hej komon dios, b'ay hej tz'ulik witz b'oj yalanh hej te' te' hupan yeyi; xnhusnipax ya' incienso b'et tu'.

⁵ Yuxin xakoj Komam Yahveh ya' yul sq'ab' ya' sreyal heb' naj sirio, xk'aywa ya' yuh heb' naj, xinikantoj heb' naj hun tenan anma schejab'lomoj

b'et Damasco. X'alaxpaxk'oj ya' Acaz tu' yul sq'ab' ya' sreyal Israel, kaw tx'oj xuh sk'aywakanoj ya' yuh ya' sreyal Israel tu'. ⁶Yinh-nhe hune' tz'ayik xtanhtzeloj ya' Peka sk'ahol ya' Remalías, 120 mil heb' naj soldado yet Judá kaw k'ul yinh howal, haxkam xpohiloj sb'ah heb' ya' yinh Komam Yahveh sDiosal yichmam. ⁷Hakpaxtu' naj Zicri, hune' naj soldado kaw k'ul yinh howal xol yik'al ya' Efraín, xpotx'toj naj ya' Maasías sk'ahol ya' rey, ya' Azricam aykoj yahawoj spalacio ya' rey b'oj ya' Elcana skab' yetij yinh ya' rey tu'. ⁸Xtzab'nikantoj heb' ya' israelita tu' 200 mil anma ay b'et tu', aykoj heb' ix ix xol b'oj nixhtej unin. Hun tenan hej tzetet xi'kanoj heb' ya' yinh howal, xinikantoj heb' ya' b'et Samaria.

⁹Yet xmeltzo heb' naj soldado israelita tu', ay hune' ya' sprofeta Komam Yahveh Obed sb'ih ay b'et Samaria, x'eltij chawal yinh heb' naj, xalni ya':

—Komam Yahveh sDiosal heyichmam x'anikoj heb' ya' ah Judá tu' yul heq'ab', haxkam xtit showal Komam yinh heb' ya'; yaja' xpalk'on xuh heyinitij hehowal yinh heb' ya', xetanhtzenkaniloj heb' ya', yuxin x'ahkanapnoj yul satkanh tzet xeyuh ti'.

¹⁰Ti'nanh xin, cheyocephax heyaha'koj anma ah Judá b'oj Jerusalén ti' hechejab'lomoj. ¿Tom mach ninnoj hemul cheyakoj tet Komam Yahveh heDiosal?

¹¹Ab'ewej tzet xhwal ti'nanh han, awejtoj paxoj anma xeyitij ti', heyuxhtaj heb'ah. Lemanaxtij chil Komam Yahveh teyinh, xhi ya' profeta tu'.

¹²Haktu' xuh yinikanh sb'ah haywanh heb' ya' swi'al yekoj yinh yik'al ya' Efraín yinh heb' naj speto yinh howal tu'; ya' Azarías sk'ahol ya' Johanán, ya' Berequíás sk'ahol ya' Mesilemot, ya' Ezequíás sk'ahol

ya' Salum b'oj ya' Amasa sk'ahol ya' Hadlai; ¹³ xalni heb' ya' tet heb' naj:

—Mach cheyitij anma xetzab'tij tu' b'et ti', haxkam xhjaha'koj komul yul sat Komam Yahveh. Q'a' yahojnhetik'akanojkanh smalil komul yul sat Komam. Kaw tx'ihalxakanoj komul, xax tit lemna chil Komam Yahveh jinh hayonh israelita honh ti', xhi heb' ya'.

¹⁴ Haktu' xuh sb'ejtzon heb' naj soldado anma xtzab'toj tu', xanihayoj heb' naj hej tzetet xi' yinh howal tu' yinh sat heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' b'oj yinh sat sunil anma tu'. ¹⁵ Lawitu' x'ok hunq'ahan heb' ya' winaj xsik'lelax skolo' heb' ya', x'ek'toj heb' ya' yinh sat anma, x'ok heb' ya' yitxq'anojtoj xilq'ape aykoj xol hej tzetet xitij heb' naj soldado tu', xa'ni heb' ya' xil sq'ap anma ch'ob'an. Xa' heb' ya' sxanhob', xa' heb' ya' yitah b'oj tzet chuk'u; xanhten heb' ya' slahwilal yinh te' aceite yet te' olivo. Mak matxa yip, yib'anh hej no' burro xahtoj heb' ya', xinitoj heb' ya' sunil anma tu' paxoj b'et Jericó stx'otx'al te' palma, b'ay ay yet konhob' heb' ya' x'ilaxtoj tu'. Lawitu' xmeltzotoj heb' ya' winaj tu' b'et Samaria.

¹⁶ Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', xq'an ya' rey Acaz ta xhkolwa heb' ya' sreyal Asiria yinh ya', ¹⁷ haxkam xb'eyk'oj heb' naj edomita yaha'koj howal yinh Judá, xtzab'nikantoj heb' naj hun tenan anma schejab'lomoj. ¹⁸ Hakpaxtu' heb' naj filisteo, x'oktoj heb' naj eleq' yul hej skonhob'al Judá ay yinh sk'ul hej witz b'et Sefela b'oj b'et Neguev yet Judá, xetnhenkanoj heb' naj Bet-semes, Ajalón, Gederot, Soco, Timna b'oj Gimzo b'oj sunil swayanhb'alil,

xkankanoj heb' naj ehoj b'et tu'. ¹⁹ Komam Yahveh x'inikaniloj stx'ixwilal Judá, yuh smul ya' Acaz sreyal Judá, haxkam xijb'a ya' konhob' yinh mule, xpohnikaniltoj sb'ah ya' yinh Komam Yahveh.

²⁰ X'apnipax ya' Tiglat-pileser sreyal Asiria yaha'koj howal yinh ya' Acaz tu', mach xkol ya', ya', xanikankoj ya', ya' Acaz tu' yinh sya'tajil.

²¹ Xaxtik'a yiltij ya' Acaz tu' sunil hej tzetet ay stohol ayiktoj yul yatut Komam Yahveh, hej q'alomal ayiktoj yul spalacio ya' b'oj hej q'alomal ayiktoj yul yatut heb' ya' xhmunlahiktoj sk'atanh ya', xa'ni ya' tet ya' sreyal Asiria tu'; yaja' maxhtik'a xkolwa ya' yinh ya'. ²² Waxamkami tx'ojxa yekankoj ya' Acaz tu', xto kam yakankoj ya' smul tet Komam Yahveh. ²³ Xapaxkoj ya' hej xahanb'al tet hej sdiosal Damasco, ichamta x'a'ni k'aywahoj ya', haxkam xal ya': «Hunq'ahan dios ti' xkolni heb' naj sreyal Siria; waha'paxkoj xahanb'al tet han, yunhe hin skolni han», xhi ya'; yaja' ha' x'etankantoj ya' b'oj sunil Israel. ²⁴ Xkutxb'akoj ya' Acaz tu' tx'ihal hej stzetetal Yatut Komam Dios, xmaq'nikan tixhchahoj ya', xpeb'ankanoj ya' spultahil yatut Komam Yahveh, xanikanh ya' hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet hej komon dios b'ay sunil hej stxikinb'al Jerusalén. ²⁵ Xapaxkanh ya' b'ay xhaq'elax hej komon dios, yul sunil hej skonhob'al Judá, yunhe snhuslax incienso tet hej komon dios b'et tu', xinikantij ya' showal Komam Yahveh sDiosal yichmam.

²⁶ Wal yaq'b'ilxa tzet xuh ya' Acaz tu', yet-taxtik'a x'oktoj ya' reyal masantotik'a x'elkanoj ya' b'oj tzet xuh yehik'oj ya', hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul te' hum b'ay ch'alaxayoj sunil tzet ch'ek'toj yinh sq'inial

heb' ya' sreyal Judá b'oj Israel. ²⁷ Yet xkam ya' Acaz tu', hat xmujlaxaytoj ya' b'et Jerusalén, yaja' mach x'alaxiktoj ya' yul spanteón heb' ya' sreyal Israel; haxa ya' Ezequías sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

X'oktoj ya' Ezequías sreyaloj Judá

(2 R. 18.1-3)

29 ¹ 25 hab'il ya' Ezequías yet x'oktoj ya' reyal, 29 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén; Abías sb'ih smi' ya', skutz'in ya' Zacarías yeh smi' ya' tu'. ² Kaw k'ul xuh yehik'oj ya' Ezequías tu' yul sat Komam Yahveh, haka' xuh yehik'oj ya' David yichmam.

Xapaxkoj ya' Ezequías yatut Komam Dios yinh smunilal

³ Yinh sb'ab'el x'ahaw, yet sb'ab'el hab'il yoktoj ya' Ezequías tu' reyal, xshajni ya' spultahil yatut Komam Yahveh hunekxa, xwatx'enkanh ya'. ⁴ Xa' tij ya' heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví, xyamb'ankoj ya' heb' ya' b'ay hune' amaq' aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, ⁵ xalni ya' tet heb' ya': «¡Ab'ewej tzet xhwal han, hex yik'al ya' Leví hex ti'! Tx'ahtx'ewej heb'ah, kat hetx'ahtx'enpax yatut Komam Yahveh sDiosal jichmam. Iwejiltij sunil hej tzetet kistal yeh ayiktoj yul yatut Komam. ⁶ Yinh kaw yeli, xikanh sb'ah heb' ya' jichmam yinh Komam, xuni heb' ya' stx'ojal yul sat Komam Yahveh koDiosal; xakanoj heb' ya' Komam b'oj yatut Komam b'ay ch'ehayoj, xa'ni heb' ya' stel yinh tet Komam. ⁷ Xpeb'akanoj heb' ya' spultahil yamaq'il

yatut Komam, xb'utni heb' ya' hej candil ayiktoj
yul yatut Komam, xb'ejnikanoj heb' ya' snhusni
incienco tet Komam, matxa xakoj heb' ya' xahanb'al
xnhhuslaxkantoj sunil b'ay yatut Komam sDiosal
Israel.

⁸»Yuxin xtit lemna chil Komam Yahveh yinh
Judá b'oj Jerusalén, xanikankoj YA' heb' ya' yinh
tx'ixwilal, xah xiwkanoj anma yilni tzet x'utelax heb'
ya' yuh Komam, stzeyelaxkanoj heb' ya'; kaw hesat
ch'ilni tzet xhwal ti' han. ⁹Yuh hune' tu', xkamkantoj
heb' ya' jichmam yinh howal, xtzab'laxkantoj juninal
b'oj jixal chejab'lomal.

¹⁰»Yuxin ti'nanh, xax wakoj yinh hink'ul wanikoj
hunuj lahk'ulal b'oj Komam Yahveh sDiosal Israel
han, yunhe stanhayoj showal Komam jinh. ¹¹K'ahol,
munlahanhwej, mach chex xewi, haxkam ha' Komam
Yahveh xex sik'leni yunhe hemunla yinh sat Komam,
heya'ni q'ana' heb'ah tet YA', kat henhusni incienco
tet YA'», xhi ya' rey tu'.

¹²Ha' heb' ya' yik'al ya' Leví ti' x'lok yinh smunil:

Xol sfamilia ya' Coat: ya' Mahat sk'ahol ya' Amasai
b'oj ya' Joel sk'ahol ya' Azarías.

Xol sfamilia ya' Merari: ya' Cis sk'ahol ya' Abdi b'oj
ya' Azarías sk'ahol ya' Jehalelel.

Xol sfamilia ya' Gersón: ya' Joa sk'ahol ya' Zima
b'oj ya' Edén sk'ahol ya' Joa.

¹³Xol sfamilia ya' Elizafán: ya' Simri b'oj ya' Jeiel.

Xol sfamilia ya' Asaf: ya' Zacarías b'oj ya' Matanías.

¹⁴Xol sfamilia ya' Hemán: ya' Jehiel b'oj ya' Simei.

Xol sfamilia ya' Jedutún: ya' Semaías b'oj ya' Uziel.

¹⁵ Xyamb'akoj heb' ya' ti' heb' ya' yet ik'alehal, xtx'ahtx'en sb'ah heb' ya', lawitu' x'oktoj heb' ya' stx'ahtx'enoj yatut Komam Yahveh haka' xute ya' rey yalni. Haka' yalni schejb'anil Komam Yahveh, haktu' xute heb' ya' smunil tu'.

¹⁶ X'oktoj heb' ya' sacerdote yul yatut Komam Dios yuh stx'ahtx'en heb' ya'. Xiltij heb' ya' sunil hej tzetet kistal yeh xnacha yuh b'ay yamaq'il tu'; haxa heb' ya' yik'al ya' Leví x'initoj hej tzetet tu' b'ay snuq' ha' Cedrón. ¹⁷ Yinh sb'ab'el tz'ayik yet sb'ab'el x'ahaw yet hab'il, x'ichikoj heb' ya' stx'ahtx'en yatut Komam; yet x'ek'toj waxajeb' tz'ayik, hat x'apnikanoj heb' ya' stx'ahtx'en yatut Komam b'ay yamaq'il sti' yatut Komam Yahveh. Waxajeb'topax tz'ayik xa' heb' ya' stx'ahtx'en yul yatut Komam; yinhxa tz'ayik 16 xtanhk'okanoj heb' ya' stx'ahtx'en sunil.

¹⁸ Haktu' xuh stoh heb' ya' yilnoj ya' rey Ezequías, xalni heb' ya' tet ya': «Xax kotx'ahtx'e sunil yatut Komam Yahveh han, xkotx'ahtx'e b'ay ch'ahtoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil han, b'oj sunil hej stzetetal, xkotx'ahtx'enpax te' mexhah b'ay ch'ahtoj ixim pan pohb'ililoj tet Komam Dios han b'oj sunil hej stzetetal. ¹⁹ Xkowitz'enpaxayoj sunil hej netb'al xiloj ya' rey Acaz yinh smunil han, yet xpohnihiloj sb'ah ya' yinh Komam Yahveh yuh swi'ehal, yulb'al ayiktoj ya' reyal, xkotx'ahtx'enkanh sunil han, xjanikaniktoj yinh sat b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet Komam Yahveh han», xhi heb' ya' tet ya' rey tu'.

²⁰ Kaw sab' x'ah wanoj ya' Ezequías tu' xyamb'ankoj ya' sunil heb' ya' aykoj swi'aloj konhob', xtoh ya' yinh heb' ya' b'ay yatut Komam Yahveh. ²¹ Xinitoj heb' ya' hujk'onh no' tzeh wakax, hujk'onh no' winaj

kaneluh, hujk'onh no' tzeh kaneluh yok hujk'onh no' winaj kaplaxh, yuh yokoj no' xahanb'alil tet Komam Dios, kat stanhoj smul hej skonhob'al Judá b'oj heb' ya' aykoj yahawoj konhob' tu', kat stx'ahtx'elax yatut Komam. Xalni ya' rey tu' tet heb' ya' sacerdote yik'al ya' Aarón, ta chakoj heb' ya' no' xahanb'alil tet Komam Yahveh yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al.

²² Lawi spotx'ni heb' ya' sacerdote tu' hej no' tzeh wakax, xchani heb' ya' schik'il no', stxihnihayoj heb' ya' yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al; xpotx'nipax heb' ya' no' winaj kaneluh, xtxihnipaxayoj heb' ya' schik'il no' yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu', hakpaxtu' xute heb' ya' yet xpotx'ni heb' ya' no' tzeh kaneluh, xtxihpaxayoj heb' ya' schik'il no' yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al.

²³ Lawitu' xinitoj heb' ya' no' winaj kaplaxh yinh sat ya' rey b'oj yinh sat sunil anma yamankoj, no' ch'alaxkoj xahanb'alil yunhe stanh mule, xanikoj heb' ya' sq'ab' yib'anh no'. ²⁴ Xpotx' heb' ya' sacerdote tu' no', xanikoj heb' ya' no' xahanb'alil tet Komam, xtxihnipaxayoj heb' ya' schik'il no' yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al, yunhe stanh smul sunil konhob' Israel; xaxtik'a yal ya' rey ta yuh konhob' Israel, yuxin ch'alaxojkoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil b'oj xahanb'al yuh stanh mule.

²⁵ Lawitu' xwatx'enpaxkoj ya' rey Ezequías tu' heb' ya' yik'al ya' Leví yinh smunil yul yatut Komam Yahveh, xa'ni ya' hej címbalo tet heb' ya', hej arpa b'oj hej lira, haka' xuh yalnikanoj ya' David, ya' Natán profeta, b'oj ya' Gad vidente xhmunla yinh ya' rey. Komam Yahveh x'anitij hune' chejb'anile ti' tet heb' ya' sprofeta.

²⁶ Linhankanh heb' ya' yik'al ya' Leví tu', ib'il hej tzetet yuh heb' ya' b'ay chiloj b'it, hunq'ahan yet ya' David; wal heb' ya' sacerdote, ch'en trompeta ib'il yuh heb' ya'. ²⁷ Haktu' xuh schejni ya' Ezequías ta ch'alaxkoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al. Yet x'alaxkoj xahanb'al tu', x'ichikoj sb'itni heb' ya' tet Komam Yahveh, chanikoj heb' ya' ch'en trompeta b'oj yaq'b'ilxa hej tzetet b'ay ch'ilaxiltoj b'it yet ya' David x'ek'le sreyaloj Israel. ²⁸ Sunil mak jahankanayoj shaq'enoj Komam Dios, xhb'itnikanoj heb' ya' b'itnom tet Komam, choq'tzenkanoj heb' ya' ch'en trompeta, masantotik'a xtanhkanayoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil tu'.

²⁹ Lawi yanikankoj heb' ya' xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil tu', x'ay jahnoj ya' rey shaq'enoj Komam b'oj sunil anma tzujan yinh ya'.

³⁰ Haktu' xuh yalni ya' rey Ezequías tu' b'oj heb' ya' aykoj swi'aloj konhob' tet heb' ya' yik'al ya' Leví, ta chakoj heb' ya' smay Komam Yahveh yinh hej b'it tz'ib'nheb'il yuh ya' David b'oj ya' Asaf vidente. Haktu' xuh shaq'en heb' ya' Komam yinh tzalalal, x'ay jahnoj heb' ya' shaq'enoj Komam.

³¹ Lawitu' xalni ya' Ezequías tet konhob': «Xax hetx'ahtx'e heb'ah tet Komam Yahveh ti'nanh, hitzanhwejtij kat heyinitij hexahanb'al b'oj heyofrenda b'ay yatut Komam Yahveh, yuh heya'ni yuch'antiyoxh», xhi ya'. Yuxin xakoj konhob' tu' hej sxahanb'al, xanikoj smay Komam; sunil mak xwayitij yinh yanma, xakoj sxahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil.

³² Hakti' sb'isil hej xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil xakoj sunil anma xyamikoj tet Komam Yahveh: 70 no' tzeh wakax, 100 no' winaj kaneluh, yok kab'

ciento no' tzeh kaneluh. ³³ Xipaxtoj heb' ya' wajeb' ciento no' buey xahanb'alil, yok oxeb' mil no' kaneluh.

³⁴ Yuh mach xk'oji heb' ya' sacerdote swatx'enkanoj sunil xahanb'al xnhuslaxkantoj sunil tu', yuxin x'ok heb' ya' yik'al ya' Leví sfamiliato heb' ya' skolo', masantotik'a xtanhk'okanoj munil tu'; b'oj masantotik'a xtx'ahtx'ekanoj sb'ah yaq'b'ilxa heb' ya' sacerdote, haxkam q'a' xtoh yako'j heb' ya' yik'al ya' Leví yinh sk'ul stx'ahtx'en sb'ah sataj heb' ya' sacerdote.

³⁵ Kaw tx'ihal hej xahanb'al xnhuslaxkantoj sunil x'alaxkoj b'oj sxhepuhal xahanb'al yet aq'ank'ulal b'oj ofrenda yet vino x'a'lax yinh hunun xahanb'al xnhuslaxkantoj sunil tu'. Haktu' xuh yokpaxkanoj yatut Komam Yahveh tu' yinh smunilal hunekxa.

³⁶ Kaw xtzalakanoj ya' Ezequías tu' b'oj sunil konhob' yuh tzet xukanoj Komam Yahveh yinh konhob', haxkam kaw lemb'il xijkanoj sb'ah sunil tzetet tu'.

Xek'tze ya' Ezequías q'inh Pascua

30 ¹ Xatoj ya' rey Ezequías heb' naj schejab'lom yul sunil hej skonhob'al Israel b'oj Judá, xtz'ib'nhenpaxtoj ya' hej te' hum tet heb' ya' yik'al ya' Efraín b'oj tet yik'al ya' Manasés, yuh yawten ya' heb' ya' yinh yek'tzen q'inh Pascua tet Komam Yahveh sDiosal Israel b'et Jerusalén. ² Xax sq'umla sb'ah ya' rey tu' b'oj heb' ya' smunlawom, b'oj sunil anma ay b'et Jerusalén, yinh yek'tzen Pascua tu' yinh skab' x'ahaw. ³ Mach xuh yek'tzen heb' ya' yinh stz'ayikalil b'ay yetwanoj ay yek'tzelaxi, haxkam tx'ihal heb' ya' sacerdote maxhto tx'ahtx'eb'iloj sb'ah

yuh, b'oj maxhto syamb'apaxkoj sb'ah anma b'et Jerusalén. ⁴Xchah swi' ya' rey hune' ti' b'oj sunil anma. ⁵Xpujb'ank'oj heb' ya' hune' ab'ix tu' yul sunil Israel, x'ichitij b'et Dan masanta b'et Beerseba, yunhe yapni sunil anma tu' yek'tzenoj q'inh Pascua tet Komam Yahveh sDiosal Israel b'et Jerusalén, haxkam nahatilxa mach ch'ek'tzelaxkanoj Pascua tu' yuh anma, haka' xuh stz'ib'nhelaxkanoj.

⁶Haktu' xuh yeltoj heb' naj chejab'lom tu' yul sunil Israel b'oj Judá, yuh stoh heb' naj ya'noj hej te' hum xwatx'e ya' rey tu' b'oj heb' ya' smunlawom, chalni heb' naj schejb'anil ya' rey tu' yinh hakti':

«Hex israelita hex ti', meltzohanhwejkoy yinh Komam Yahveh sDiosal ya' Abraham, ya' Isaac b'oj ya' Israel, haximwal xhmeltzohojpax Komam yila' haywanhxa mak xkolchakanoj yul sq'ab' heb' ya' sreyal Asiria. ⁷Mach cheyute haka' xute heb' ya' heyichmam b'oj haka' xute heb' ya' heyuxhtaj, yet xinikanh sb'ah heb' ya' yinh Komam Yahveh sDiosal yichmam. Yuxin xah xiwkanoj anma yilni tzet x'utelax heb' ya' yuh Komam, haka' chuh heyilni ti'nanh. ⁸Ti'nanh xin, mach cheyute wi'ehal haka' xute heb' ya' heyichmam; awejiktoj heb'ah yalanh schejb'anil Komam Yahveh, kat hetit yatut Komam xikiltajnheb'il yuh yinh stohb'al q'inal. Haq'ewej Komam Yahveh heDiosal, haximwal xhtanhojayoj showal Komam teyinh. ⁹Ta chex meltzokoy yinh Komam Yahveh, kaw k'ulch'an ch'il-laxoj heb' ya' heyuxhtaj b'oj heyuninal yuh heb' naj x'initoj heb' ya' chejab'lomal, kat smeltzohojtij heb' ya' sat tx'otx' tx'otx' ti'. Tzet stz'a' sk'ul Komam Yahveh, heDiosal. Ta chex meltzokoy yinh Komam, mach

b'aq'inh chex yaha'kanoj Komam», xhihayoj ya' rey tu' b'oj smunlawom sat te' hum tu'.

¹⁰ X'ek' heb' naj chejab'lom tu', yul sunil hej skonhob'al stx'otx' yik'al ya' Efraín b'oj ya' Manasés, x'apnikanoj heb' naj b'ay stx'otx' yik'al ya' Zabulón; yaja' tonhe xtzeb'i anma ay b'et tu' yinh heb' naj, chinikaniloj stx'ixwilal heb' naj. ¹¹ Yaja' ay haywanh heb' ya' yik'al ya' Aser, ya' Manasés b'oj yik'al ya' Zabulón, xiyoj sb'ah, xtoh heb' ya' b'et Jerusalén. ¹² Hakpaxtu' heb' ya' ay b'et Judá, xakoj Komam Dios yinh yanma heb' ya', hune'nhe xute heb' ya' snab'al, xyijyen heb' ya' schejb'anil ya' rey b'oj smunlawom, haka' xute Komam Yahveh yalni.

¹³ Kaw tx'ihal anma xyamikankoj b'et Jerusalén yinh skab' x'ahaw, yuh yek'tzen sq'inh ixim pan machkoj sipk'ab'anil. ¹⁴ Xikaniloj heb' ya' hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al ay b'et Jerusalén, b'oj b'ay xhnhuslax incienso, xb'ejnikanaytoj heb' ya' b'ay snuq' ha' Cedrón.

¹⁵ Yinh tz'ayik 14, yet skab' x'ahaw, ha' tu' xek'tzen heb' ya' q'inh Pascua. Xtx'ixwikanojkanh heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví, xtx'ahtx'enkanoj sb'ah heb' ya', xinitoj heb' ya' hej xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil b'ay yatut Komam Yahveh. ¹⁶ Lawitu' x'ok heb' ya' yinh smunil haka'tik'a yetwanoj ay yuni, haka' yalni schejb'anil ya' Moisés schejab'lom Komam Dios. Heb' ya' yik'al ya' Leví ch'anik'oj chik' tet heb' ya' sacerdote, haxa heb' ya' sacerdote tu' stxihnikoj chik' tu'.

¹⁷ Yuh tx'ihal mak mach tx'ahtx'eb'iloj sb'ah yuh xyamb'akoj sb'ah b'et tu', x'ok heb' ya' yik'al ya' Leví

yaha'koj no' tzeh kaneluh yet Pascua xahanb'alil yuh heb' ya'. ¹⁸Tx'ihal mak mach tx'ahtx'eb'iloj sb'ah yuh xloni itah yet Pascua tu', anma xtit yul hej konhob' yet yik'al ya' Efraín, ya' Manasés, yul skonhob' ya' Isacar b'oj ya' Zabulón. Mach xuh heb' ya' haka' yetwanoj ay yuni, haka' xuh stz'ib'nhelaxkanoj. Yaja' xtxahli ya' Ezequías yinh heb' ya', xalni ya': «Mamin Yahveh, kaw k'ulch'an hak'ul, a' nimank'ulal yinh sunil heb' ya' chach sayni yinh sunil yanma; ¹⁹hach sDiosal yichmam heb' ya', waxamkami mach stx'ahtx'e sb'ah heb' ya' haka' chuh stx'ahtx'elax hawatut», xhi ya'. ²⁰Xab'etoj Komam Yahveh tzet xal ya' Ezequías, xa'ni nimank'ulal Komam yinh konhob'.

²¹Kaw tzalalal xuh yek'tzen heb' ya' israelita ay b'et Jerusalén hune' q'inh yet ixim pan machkoj sipk'ab'anil yulb'al hujeb' tz'ayik. Chanikankoj heb' ya' yik'al ya' Leví b'oj heb' ya' sacerdote smay Komam Yahveh yulb'al hujeb' tz'ayik tu', chinikaniltoj heb' ya' b'it yinh hej tzetet chuh yeltoj b'it yinh. ²²Xa' felicitar ya' Ezequías tu' heb' ya' yik'al ya' Leví, haxkam xshinh sb'ah heb' ya' ya'ni q'ana' sb'ah tet Komam Yahveh.

Hujeb' tz'ayik xek'tze heb' ya' q'inh tu', xsloni heb' ya' itah yet Pascua, xanikoj heb' ya' xahanb'al yet aq'ank'ulal, xa'ni heb' ya' yuch'antiyoxh tet Komam Yahveh sDiosal yichmam. ²³Yaja' xalpax sunil anma yamankoj tu', ta xhto ek'tzelax hujeb'ojxa tz'ayik q'inh tu'; yuxin xtoh ek'tzelax hujeb'xa tz'ayik q'inh tu' yinh tzalalal. ²⁴Xa' ya' Ezequías sreyal Judá tu', hune' mil no' tzeh wakax tet anma yamankoj tu' yok hujeb' mil no' kaneluh; xa'pax heb' ya' smunlawom

ya' rey tu' hune' mil no' tzeh wakax tet konhob' yok lahunheb' mil no' kaneluh yunhe yok no' xahanb'alil; kaw tx'ihalxa heb' ya' sacerdote xax stx'ahtx'e sb'ah.

²⁵ Stzalakanoj sunil anma ay b'et Judá tu', hakpaxtu' heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví, b'oj sunil anma xtit b'et Israel; stzalapax anma nan konhob'al titnaj b'et Israel b'oj anma ay b'et Judá.

²⁶ Kaw tzalalal xuh yek'tzelaxkanoj q'inh tu', haxkam maxhtotik'a hunekoj ch'ek'tzelaxkoj hunuj q'inh haka' hune' tu' b'et Jerusalén, yet-tax ayiktoj ya' Salomón sk'ahol ya' David sreyaloj Israel. ²⁷ Lawitu' x'ah linhnoj heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví, stxahyenkanoj heb' ya' konhob', xab'entoj Komam Dios tzet xal heb' ya'. X'ahkanapnoj tzet xal heb' ya' tu' hat-ta satkanh, b'ay lugar xikiltaj yeh b'ay ay Komam Dios.

31 ¹ Yet xtanhk'okanoj q'inh tu', sunil heb' ya' israelita xb'eyk'oj b'et tu', xtoh heb' ya' yul sunil skonhob'al Judá, xmaq'nikanpohoj heb' ya' hej ch'en ch'en xikiltaj yeh tet komon dios, xetankantoj heb' ya' b'ay aykoj hej yechel ich ix tiyoxh Asera. Xetapaxkantoj heb' ya' hej b'ay xhaq'elax hej komon dios, yul sunil skonhob'al Judá b'oj Benjamín, yul hej skonhob' yik'al ya' Efraín b'oj ya' Manasés, masanto xetakantoj heb' ya' sunil. Lawitu' xmeltzotoj sunil heb' ya' israelita tu' yul hej skonhob', xpaxtoj heb' ya' yatut.

**Xwatx'ipaxkoj heb' ya' sacerdote b'oj
heb' ya' yik'al ya' Leví yinh smunil**

² Xitxq'atoj ya' Ezequías heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví yinh smunil, yunhe yuni

heb' ya' smunil yetwanoj ay yuni, kat yanikoj
 heb' ya' xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil b'oj hej
 ofrenda yet aq'ank'ulal; kat yijb'an heb' ya' anma
 yinh shaq'en Komam, xhb'itni heb' ya' tet Komam
 Yahveh yuliktoj b'ay ay spultahil yamaq'il yatut
 Komam. ³Xa' ya' rey tu' hune' majan tzet ayah, yuh
 yoknikoj yinh hej xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil
 ch'ok yinh sab'sahk'alil b'oj yinh sk'ejb'alil, b'oj
 pax xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil yinh sábadó;
 xahanb'al ch'alaxkoj yinh q'inh x'ahaw b'oj hej q'inh
 xikiltaj yeh ch'ek'tzelaxi, haka' yalni schejb'anil
 Komam Yahveh. ⁴Xchejnipax ya' Ezequías tu' anma
 ay b'et Jerusalén, ta cha' heb' ya' hej tzetet yetwanoj
 ay schani heb' ya' sacerdote b'oj heb' ya' yik'al
 ya' Leví, yunhe yuni heb' ya' smunil, haka' yalni
 schejb'anil Komam Yahveh. ⁵Xinhetik'a yab'eloj
 heb' ya' israelita hune' chejb'anile tu', xa'ni heb'
 ya' tx'ihal hej sat b'ab'el stz'unub': xa' heb' ya' ixim
 trigo, vino, aceite, no' kab' b'oj sat hej stz'unub'
 heb' ya' ch'ah sat tx'otx' tx'otx'. Kaw tx'ihal hej
 diezmo yet sunil hej tzetet xa' heb' ya'. ⁶Hakpaxtu'
 heb' ya' israelita b'oj heb' ya' ch'ehayoj yul hej
 skonhob'al Judá, xa'pax heb' ya' sdiezmohal no'
 wakax b'oj no' kaneluh; xinitij heb' ya' sdiezmohal
 tzet pohb'ilxahiloj tet Komam, hej tzetet xax ta'wekoj
 heb' ya' yib'anh ya'ni tet Komam Yahveh sDiosal;
 hun tenan xk'ub'akantoj heb' ya'. ⁷Yinh syox x'ahaw
 x'ichikoj heb' ya' skutxb'ankan hej tzetet tu',
 yinhxa shuj x'ahaw xtanhk'o heb' ya'. ⁸Yet xilni
 ya' Ezequías hun tenan tzetet tu' b'oj smunlawom,
 xa'ni heb' ya' yuch'antiyoxh tet Komam Dios b'oj tet
 konhob' Israel.

⁹ Haktu' xuh sq'amb'en ya' Ezequías tu' tet heb' ya' sacerdote b'oj tet heb' ya' yik'al ya' Leví yib'anhiloj hunq'ahan tzetet tenankanh tu'. ¹⁰ Xta'wi ya' Azarías sacerdote titnaj yinh yik'al ya' Sadoc, xalni ya': «Yet-taxtik'a x'ichikoj yilaxtij ofrenda yul yatut Komam Yahveh, mach xhmahlan tzet xhkoloh han, kaw tx'ihaltokanoj xhkani, haxkam xax yayoj Komam Yahveh stxahyeb'al yib'anh skonhob'. Ha' hun tenan tzetet ti' xhto kankanoj yinh tzet xhlolaxi», xhi ya'.

¹¹ Haktu' xuh schejni ya' Ezequías tu' swatx'elaxoj hunuj b'ay xhk'ub'alaxtoj hej tzetet tu' b'ay yatut Komam Yahveh. Haktu' xuh swatx'elaxi. ¹² Sunil anma x'initoj hej yofrenda, hej sdiezmo b'oj sunil hej tzetet pohb'ilxahiloj tet Komam. Yul sq'ab' ya' Conanías yik'al ya' Leví, aykoj sunil hej tzetet tu', xhkolwa ya' Simei yuxhtaj ya' yinh. ¹³ Ya' rey Ezequías b'oj ya' Azarías aykoj yahawoj yinh yilni yatut Komam Dios, ha' heb' ya' x'anikoj heb' ya' ti' stanhenoj hej tzetet: ya' Jehiel, ya' Azazías, ya' Nahat, ya' Asael, ya' Jerimot, ya' Jozabad, ya' Eliel, ya' Ismaquías, ya' Mahat b'oj ya' Benaía, ha' heb' ya' ti' x'oktoj yalanh schejb'anil ya' Conanías b'oj ya' Simei yuxhtaj. ¹⁴ Ya' Coré sk'ahol ya' Imna, yik'al ya' Leví, ya' xhtanhen pultah aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, yul sq'ab' ya' aykoj hej ofrenda xhwayitij yinh yanma anma ya'ni tet Komam Dios, ha' ya' Coré tu' ch'ilni tzet chuh yitxq'alaxtoj hej ofrenda pohb'ilililoj tet Komam Yahveh b'oj hej tzetet q'a' xikiltajto yeyi. ¹⁵ Yalanh schejb'anil ya' aykoj ya' Edén, ya' Miniamín, ya' Jesúa, ya' Semaías, ya' Amarías b'oj ya' Secanías. Hat x'ehayoj heb' ya' tu' yul hej skonhob' heb' ya' sacerdote; haka' yekoj heb'

ya' yinh stxolil smunil, haktu' chuh yitxq'antoj heb' ya' hej ofrenda xol yetb'i. Lahan cha' heb' ya' tet mak ayxa sq'inal b'oj mak txanto. ¹⁶ Chitxq'atoj heb' ya' sab'ehal tu' xol sunil heb' naj winaj oxeb' hab'il sq'inal b'oj heb' naj xhpalk'ontoj sq'inal yib'anh oxeb' hab'il tu', heb' naj tz'ib'nheb'ilayoj sb'ih xol yik'al. Ch'itxq'alaxtoj hej tzetet tu' xol sunil mak xhb'eyk'oj b'ay yatut Komam Yahveh, yuh syijyen yuni hej smunil yetwanoj ay yuni hunun tz'ayik, haka' yekoj stxolil smunil. ¹⁷ Ch'itxq'alaxpaxtoj sab'ehal tu' tet heb' ya' sacerdote ayayoj sb'ih yinh hej sfamilia smam smi', b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví 20 hab'il sq'inal b'oj heb' ya' xhpalk'ontoj sq'inal yib'anh 20 tu', haka' stxolil smunil heb' ya', b'oj smajanil smunil heb' ya'. ¹⁸ Ch'alaxpaxayoj sb'ih nixhtej unin q'a' tz'ulikto, heb' ix ix, heb' naj k'ahole b'oj heb' ix kutz'ine; sunil mak ch'alaxkanayoj sb'ih xol sfamilia, haxkam tx'ahtx'eb'il sb'ah yuh sunil yinh kaw k'ul. ¹⁹ Aypax heb' ya' winaj sik'leb'il yul sunil hej konhob', yunhe yitxq'antoj heb' ya' hej tzetet tet heb' naj winaj aykoj xol sfamilia heb' ya' sacerdote yik'al ya' Aarón; chitxq'apaxtoj heb' ya' tet sunil heb' ya' yik'al ya' Leví tz'ib'nheb'ilayoj sb'ih xol sfamilia, heb' ya' ch'ehayoj sat tx'otx' tx'otx' b'ay chuh slow no' noq' b'ay skonhob' heb' ya' sacerdote.

²⁰ Ha' ti' xuh ya' Ezequías yul sunil Judá. Kaw k'ulch'an xute ya' sk'ul, k'ul xuh yehik'oj ya'; mach xpohiltoj sb'ah ya' yinh Komam Yahveh sDiosal.

²¹ Sunil tzet xuh ya' Ezequías tu' yinh smunilal yatut Komam Dios, yinh syijyen ya' kuyb'anile b'oj hej chejb'anile, xuh ya' yinh sunil yanma; xsay

ya' Komam Dios yinh sunil yanma, yuxin kaw k'ul x'elikankoj sunil tzet xuh ya'.

X'apni ya' Senaquerib yaha'koj howal yinh Judá

(2 R. 18.13-37; Is. 36.1-22)

32 ¹ Lawi yek'kantoj hunq'ahan tzetet ti' b'oj tzet xuh yuni ya' Ezequías smunil yinh k'ul, x'apni ya' Senaquerib sreyal heb' naj asirio yaha'koj howal yinh Judá. Xshoyayoj ya' hej konhob' k'ul yekoj speyab'il, yuh yetnhen ya'. ² Yet xilni ya' Ezequías, ta xtopax ya' Senaquerib tu' b'et Jerusalén yuh yanikoj ya' howal yinh, ³ xsq'umlan sb'ah ya' b'oj heb' naj smunlawom, b'oj heb' naj winaj k'ul yinh howal, xalni ya' ta xhmajchelaxtoj hej snuq' ha' ha' ayiltoj yinhtaj konhob', haktu' xuh yok heb' naj yetb'ihoj ya'. ⁴ Haktu' xuh syamikoj tx'ihal anma, xmajchentoj sunil snuq' ha' ha' b'oj hune' snuq' ha' ha' ch'ek'toj sat tx'otx' tx'otx', haxkam mach choche heb' ya' ta xhchalo ha' ha' yuh heb' ya' sreyal Asiria, yet ch'apnoj heb' ya' b'et tu'.

⁵ Ay yip xute sb'ah ya' Ezequías tu', xwatx'enkanh ya' sunil hej peyab' huyb'ilxakanayoj, xanikanh ya' torre yib'anh hej peyab' tu'; xapaxkanh ya' hune'xa peyab' ayiltij yinhtaj; xkawxenkej ya' Milo b'ay Skonhob' ya' David. Kaw tx'ihal lanza xwatx'e ya' b'oj hej ch'en pahb'al lanza. ⁶ Xakoj ya' heb' ya' aykoj swi'aloj heb' naj soldado, ijb'alomal yinh konhob'; lawi syamb'ankoj ya' anma b'ay txonhb'al, b'ay spultahil konhob', xa'ni ya' yip anma, xalni ya': ⁷ «Ay yip cheyute heb'ah, iwejtij heyanma teyinh. Mach chex xiwi, mach xhpaxiloj heyip xiwkilal tet ya' sreyal Asiria b'oj tet hun tenan soldado ya' tzujan

yinh, haxkam q'a' ayto skanhil smay mak tzujan jinh sataj ya'. ⁸Yinh yip anma xhkawxi sk'ul ya', wal honh aykoj Komam Yahveh koDiosal jetb'ihøj, ha' Komam chonh kolnoj, ha' YA' ch'a'noj howal kohelb'aløj», xhi ya'. Yet xab'en konhob' tu' tzet xal ya' Ezequías sreyal Judá, xinitij yanma yinh.

⁹Yet hoyb'ilayøj Laquis yuh ya' Senaquerib sreyal heb' naj asirio b'øj sunil soldado, xanitij ya' heb' naj smunlawom yalnoj tet ya' Ezequías sreyal Judá, b'øj tet sunil heb' ya' ah Judá ay b'et Jerusalén, chalni heb' naj yinh hakti':

¹⁰«Hakti' yalni ya' Senaquerib, sreyal heb' naj asirio: ¿Tzet b'ay aykoj skawxob'al hek'ul, yuxin ayextokank'øj b'et Jerusalén ti?', hoyb'ilxahayøj wuh han. ¹¹¿Tom mach cheyila ta chex kamojtoj nhohchalal b'øj tajinhti'al yuh ya' Ezequías ti'? Tonhe ch'etli ya' teyinh, yet chalni ya' ta Komam Yahveh heDiosal chex kolnoj yul hinq'ab' hayin sreyal Asiria hin ti' han. ¹²¿Tox mataj ya' Ezequías tu' x'inikaniloj hej b'ay xhaq'elax heDios, b'øj b'ay ch'ahtøj xahanb'al tet xin? Xalni ya' tet heb' ya' ah Judá b'øj tet heb' ya' ah Jerusalén, ta hune'xanhe b'ay xhaq'e heb' ya', ta yib'anhxanhe hune' b'ay ch'ahtøj xahanb'al xhnhuslaxøj incienso. ¹³¿Tox maxhto cheyililoj tzet xutekantoj heb' ya' wichmam b'øj hayin sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' han xin? ¿Tox xuh skolni hunq'ahan dios tu' sunil hej konhob' tu' yul hinq'ab' han xin? ¹⁴Mach hunuj sdiosal hej konhob' xtanhtzekaniloj heb' ya' wichmam xuh skolniloj skonhob' yul hinq'ab' han. Mach chuh hex skol-nojpaxiloj hedios tu' yul hinq'ab' han. ¹⁵Mach cheya' sub'u' heb'ah tet ya'

Ezequías tu'. Mach cheya' yuluj hek'ul tzet chal ya'. Ta mach hunuj sdiosal hej konhob' tu' xk'oji skolniloj skonhob' yul hinq'ab' b'oj yul sq'ab' heb' ya' wichmam han, hak'anab' heDios tu' xhk'ojoj hex skolnojiloj yul hinq'ab' han», xhi ya'.

¹⁶ Xto kam stzeyekanoj heb' naj smunlawom ya' Senaquerib tu' Komam Dios Yahveh b'oj ya' Ezequías schejab'lom Komam. ¹⁷ Xto stz'ib'nhepaxtoj ya' Senaquerib tu' hunq'ahan te' hum b'ay tx'oj stzotel ya' yinh Komam Yahveh sDiosal Israel, xhb'ahwa ya' yinh hakti': «Haka'tik'a sdiosal hej yaq'b'ilxa konhob', mach xk'oji skolniloj skonhob' yul hinq'ab' han, hakpaxtu' sDiosal ya' Ezequías tu', mach chuh skolnojiloj skonhob' yul hinq'ab' han», xhi ya'.

¹⁸ Lawitu' x'ah yaw heb' naj smunlawom ya' Senaquerib tu', chalni heb' naj tet anma ah Jerusalén ayatoj b'ay speyab'il konhob'; ip xhpohlik'toj heb' naj yinh hebreo, yunhe sxib'tenkanh heb' naj heb' ya', kat xiwkanojkanh heb' ya', haximwal chuh yetnhenoj heb' naj konhob'. ¹⁹ Lahan stzotel heb' naj yinh sDiosal Jerusalén, b'oj haka' stzotel heb' naj yinh hej sdiosal hej yaq'b'ilxa konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' ti', ichamta dios watx'eb'il yuh anma.

²⁰ Haktu' xuh yah yaw ya' rey Ezequías b'oj ya' Isaías profeta sk'ahol ya' Amoz tet Komam sDiosal satkanh, xq'an-ni heb' ya' skolwal Komam:

²¹ Haktu' xuh yanitij Komam Yahveh hune' ángel, xtanhtzenkaniloj sunil heb' naj soldado, heb' naj aykoj yahawoj heb' naj soldado b'oj heb' naj aykoj swi'aloj heb' naj soldado ya' sreyal Asiria. Yuxin kaw tx'ixwilal xuh smeltzokantoj ya' rey tu' sat stx'otx';

yet x'okapnoj ya' yul yatut ich sdios, xpotx'laxkantoj ya' yuh heb' naj sk'ahol yinh ch'en espada.

²² Haktu' xuh skolni Komam Yahveh ya' Ezequías b'oj sunil mak ay b'et Jerusalén yul sq'ab' ya' Senaquerib sreyal Asiria, b'oj yul sq'ab' sunil heb' naj ch'a'ni howal yinh heb' ya', xa'ni Komam aq'ank'ulal tet heb' ya' yinh sunil b'ay xhtanhk'o snajachil stx'otx'. ²³ Kaw tx'ihal mak x'initoj yofrenda tet Komam Yahveh b'et Jerusalén; x'ilaxpaxtoj hej sab'ehal kaw ay stohol tet ya' Ezequías sreyal Judá. Kaw xnimej hitzanhelaxiloj ya' yinh sat sunil konhob' lawi yunikaniloj hune' ti'.

X'ok yab'il yinh ya' Ezequías

(2 Cr. 32.24-33; 2 R. 20.1-21; Is. 37.21-38; Is. 38.1-8)

²⁴ Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', kaw tx'oj xuh stx'obj'ikanh sk'ul ya' Ezequías, etza xkam ya'. Haktu' xuh stxahli ya' tet Komam Yahveh, xab'entoj Komam tzet xal ya', xyeni Komam hune' k'ayb'alk'ule tet ya'. ²⁵ Yaja' mach k'uluj tzet xuh schani ya' Ezequías hune' sk'ulal tzet xuh Komam tu' yinh, x'oktoj lolo'al yinh ya'. Haktu' xuh stit lemna chil Komam Yahveh yinh ya', yinh Judá b'oj yinh Jerusalén. ²⁶ Lawitu' xiniloj ya' Ezequías tu' lolo'al yinh b'oj heb' ya' ay b'et Jerusalén, xinihayoj sb'ah heb' ya' tet Komam Dios; yuxin matxa xayoj Komam Yahveh showal yib'anh heb' ya', yulb'al x'ehik'oj ya' Ezequías tu'.

Sq'alomal ya' Ezequías b'oj skamikal ya'

²⁷ Kaw xq'alomb'ikanojkanh ya' Ezequías tu' yinh machnhe hanik'oj, x'alaxkankoj smay ya'. Kaw

tx'ihal hej tzetet plata, oro b'oj hej ch'en ch'en kaw k'ulch'an xtenb'akanoj ya', b'oj hej perfume, hej pahb'al lanza b'oj sunil hej tzetet kaw ay stohol.

²⁸ Xwatx'e ya' b'ay xhk'ub'alax ixim trigo, vino b'oj aceite; xwatx'epax ya' hej b'ay ch'eh hej no' noq' nanan-nhe smajanil, b'oj hej peyab' b'ay ch'oktoj no' kaneluh. ²⁹ Xapaxkanh ya' tx'ihal konhob'; x'ok ya' yahawoj yinh hun tenan no' kaneluh b'oj no' wakax, haxkam xa' Komam Dios hun tenan sq'alomal ya'.

³⁰ Ha' ya' Ezequías tu' xmajchenpax hej snuq' ha' ha' yet Gihón ayatoj yib'anh, sb'eytzentoj ya' ha' ha' tu' yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik b'ay ay Skonhob' ya' David. Kaw k'ul x'elikankoj sunil tzet xuh ya' Ezequías tu'. ³¹ Yet xanitoj heb' naj aykoj swi'aloj Babilonia, hunq'ahan heb' naj chejab'lom ay yelapnojal yeyi, yunhe yohtajnheniloj heb' naj k'ayb'alk'ule xuh yul konhob' tu', xanikanoj Komam Dios ya' Ezequías, yunhe yilwen Komam ya', kat yohtajnheniloj Komam sunil tzet ch'ek'aytoj yinh yanma ya'.

³² Wal sunil yaq'b'ilxa hej tzetet xuh ya' Ezequías yet ayiktoj ya' reyal b'oj hej sk'ulal xuh ya', hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul te' hum b'ay ayayoj hej stzoti' Komam xul yul tet ya' Isaías profeta, sk'ahol ya' Amoz, b'oj yul te' hum b'ay stz'ib'nhelaxayoj hej tzetet ch'ek'toj yinh sq'in al heb' ya' sreyal Judá b'oj Israel. ³³ Yet xkam ya' Ezequías tu', hat xmujlaxaytoj ya' b'ay hune' lugar q'a' ayto yelapnojal yeyi, yet yik'al ya' David. Sunil heb' ya' ay b'et Judá b'oj Jerusalén x'anikankoj smay ya' Ezequías tu'. Haxa ya' Manasés sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

X'ok ya' Manasés sreyaloj Judá

(2 Cr. 33.1-10; 2 R. 21.1-10)

(2 Cr. 33.18-20; 2 R. 21.17-18)

33 ¹ 12 hab'il ya' Manasés yet x'oktoj ya' reyal; 55 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. ² Tx'oj xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh, ha'tik'a ichamta skistalil xuh hej konhob' xiloj Komam Yahveh sat tx'otx' tx'otx', yet xa'ni Komam tx'otx' tet yik'al Israel, ha'tik'a xupax ya'. ³ Xwatx'ekanh ya' b'ay xhaq'elax hej komon dios, hunq'ahan xaxtik'a yetatoj ya' Ezequías smam ya', xanikanh ya' hej b'ay ch'alaxkoj xahanb'al tet ich dios Baal, xwatx'en ya' hej te' oy b'ay aykoj yechel ich ix tiyoxh Asera. Xshaq'e ya' sunil hej tzetet ayatoj satkanh. ⁴ Lawitu' xwatx'enspax ya' hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al yul yatut Komam Yahveh; ha'tik'a hune' yatut Komam b'ay xala ta hat ch'ehojk'oj Komam b'et Jerusalén yinh stohb'al q'inal. ⁵ Xwatx'enspaxkanh ya' hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet sunil hej tzetet ay satkanh, yul skab'il yamaq'il yatut Komam Yahveh. ⁶ Xnhusnitoj ya' hej sk'ahol xahanb'alil tet hej komon dios, b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet sk'ahol ya' Hinom; xkunli ya', x'ahb'eli ya', xq'amb'en sb'ah ya' tet anma stzotel b'oj kamom b'oj heb' naj xhyeni hej k'ayb'alk'ule. Tx'ihal hej stx'ojal xuh ya' yul sat Komam Yahveh, xinikantij ya' showal Komam. ⁷ Xitij ya' hune' tiyoxh watx'eb'ilxatik'a yuh, xanihaktoj ya' yul yatut Komam Dios; ha' yatut Komam Yahveh tu' yalnaj tet ya' David b'oj tet ya' Salomón sk'ahol, ta hat ch'ehojk'oj Komam b'et Jerusalén, haxkam ha'

Jerusalén tu' xpohiloj Komam xol sunil yik'al Israel, yunhe shaq'elaxoj YA' b'et tu'. ⁸Xalni Komam ta matxa b'aq'inh chiha'loj YA' heb' ya' israelita sat tx'otx' tx'otx' ab'il tet yichmam heb' ya', ta syijye'k'oj heb' ya' sunil schejb'anil Komam ab'ilkanoj tet ya' Moisés schejab'lom, kuyb'anile, tzet yetwanoj ay yulaxi b'oj hej chejb'anile yilal syijyelaxi. ⁹Yaja' xijb'a ya' Manasés heb' ya' ah Judá b'oj Jerusalén yuni hej tzetet q'a' tx'ojto sataj tzet xuh hej konhob' xtanhtzeloj Komam Yahveh yinh sat heb' ya' israelita.

¹⁰Xtzotel Komam Yahveh tet ya' Manasés b'oj tet skonhob', yaja' mach xab'etoj ya' tzet xal Komam. ¹¹Yuxin xatij Komam Yahveh heb' naj aykoj swi'aloj yinh heb' naj soldado asirio, xtzab'nitoj heb' naj ya' Manasés tu', xanikoj heb' naj ch'en gancho yinh ya', xk'alnihayoj heb' naj ya' yinh ch'en cadena, xinitoj heb' naj ya' b'et Babilonia. ¹²Yaja' yet ayxakoj ya' Manasés tu' yinh sya'tajil, xtxahli ya' tet Komam Yahveh sDiosal, xinihayoj sb'ah ya' yinh kaw k'ul tet Komam sDiosal yichmam. ¹³Xtxahli ya' tet Komam, xab'entoj Komam Dios tzet xal ya', xa'ni meltzohojtij Komam ya' b'et Jerusalén, x'okpax ya' reyal hunekxa. Haktu' xuh stxumnihiloj ya' Manasés tu', ta Dios Komam Yahveh.

¹⁴Lawi yek'kantoj hunq'ahan tu', xwatx'enkanh ya' Manasés tu' speyab'il Skonhob' ya' David ayiltij yinhtaj; hat x'ichitoj b'et Gihón yinh yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik, yib'anh snuq' ha' ha', masanta b'ay ch'oktoj sb'elal b'ay spultahil yet no' Kay, ch'ek'pax shoyo' witz Ofel; kaw nahat xukanh stel peyab' tu'. Xanipaxkoj ya' heb' naj aykoj swi'aloj heb' naj soldado yinh sunil hej konhob' kaw k'ul

yekoj speyab'il yet Judá. ¹⁵ Xipaxiltij ya' Manasés tu' hej sdiosal anma nan konhob'al yul yatut Komam Yahveh, b'oj hune' tiyoxh xa' watx'e ya'; xyumnihaltij ya' yinhtaj Jerusalén sunil hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al watx'eb'il swi' witz b'ay aykanh yatut Komam Yahveh b'oj b'et Jerusalén. ¹⁶ Lawitu' xwatx'enkanh ya' b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet Komam Yahveh, xanikoj ya' xahanb'al yib'anh: ofrenda yet aq'ank'ulal b'oj ofrenda yuh ya'ni ya' yuch'antiyoxh tet Komam; Xchejni ya' anma ay Judá, ta hanhe Komam Yahveh sDiosal Israel yilal shaq'eni. ¹⁷ Yaja' mach xb'ejkanoj anma tu' yanikoj sxahanb'al b'ay xhaq'elax hej komon dios; waxamkami tet Komam Yahveh sDiosal xakoj xahanb'al tu'.

¹⁸ Wal yaq'b'ilxa tzet xuh ya' Manasés tu' yulb'al ayiktoj ya' reyal, tzet xuh stxahli ya' tet Komam Dios, hej stzoti' heb' ya' profeta xal tet ya' yinh sb'ih Komam Yahveh sDiosal Israel, hat tz'ib'nheb'ilkanayoj yul hej te' hum b'ay tz'ib'nheb'il sunil tzet ch'ek'toj yinh sq'inal heb' ya' sreyal Israel. ¹⁹ Tzet xq'an ya' Manasés tu' tet Komam, tzet xuh ya'ni Komam spaj tzet xq'an ya', sunil hej stx'ojal xuh ya', hej smul ya' xakoj tet Komam Dios, sunil hej b'ay xhaq'elax hej komon dios xakanh ya', xanikanh ya' hej yechel ich ix tiyoxh Asera b'oj hej tiyoxh yalanhto maxhto chiyoj sb'ah ya' tet Komam, hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul te' hum b'ay ayayoj tzet ch'ek'toj yinh sq'inal heb' ya' profeta. ²⁰ Yet xkam ya' Manasés tu', hat xmujlaxaytoj ya' b'ay tz'unb'ilayoj te' lob'ehal skawilal spalacio; haxa ya' Amón sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

X'ok ya' Amón sreyaloj Judá

²¹ 22 hab'il ya' Amón yet x'oktoj ya' reyal; kab' hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. ²² Tx'oj xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh, haka' xuh yehik'oj ya' Manasés smam, xanikoj ya' xahanb'al tet sunil hej tiyoxh xwatx'e smam, xshaq'en ya' hej tiyoxh tu'. ²³ Yaja' maxhtik'a xiyoj sb'ah ya' tet Komam Yahveh haka' xuh yinihayoj sb'ah ya' Manasés smam ya'; q'a' xto ahkanojkanh smalil smul ya'. ²⁴ Xikanh sb'ah heb' naj smunlawom ya' yinh, spotx'nitoy heb' naj ya' yul spalacio. ²⁵ Xpotx'nipaxkantoj anma ay yul konhob' tu', sunil heb' naj winaj x'inikanh sb'ah yinh ya' rey Amón tu'; haxa ya' Josías sk'ahol ya', x'ok-kanoy reyal shelb'aloj.

X'ok ya' Josías sreyaloj Judá

(2 Cr. 34.1-13; 2 R. 22.1-7)

34 ¹ Waxajeb' hab'il ya' Josías yet x'oktoj ya' reyal; 31 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén.

² Kaw k'ul xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh haka' xuh yehik'oj ya' David yichmam; mach ninoy xpohiloj sb'ah ya' yinh sb'eyb'al ya' David tu'.

³ Yet waxajeb'xa hab'il yok ya' Josías tu' reyal, kaw tzehto ya' yet x'ichikoj ya' sayni Komam sDiosal ya' David yichmam; 12 hab'ilxa yektoj ya' reyal, yet x'ichikoj ya' stx'ahtx'en Judá b'oj Jerusalén, xinikaniloj ya' b'ay xhaq'elax hej komon dios, hej yechel ich ix tiyoxh Asera, hej tiyoxh b'oj yechel tiyoxh watx'eb'ilayoj b'oj hej tiyoxh watx'eb'il yinh ch'en metal ulinajtoj. ⁴ Yinh sat ya' Josías tu'

x'etalaxtoj b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet ich dios Baal, b'oj hej b'ay xhnhuslax incienso;^c xtzeplaxkantoj hej te' oy b'ay aykoj yechel ich Asera, hej tiyoxh watx'eb'il b'oj hej yechel tiyoxh watx'eb'il yinh ch'en metal ulinajtoj. Xkok'tzelaxkantoj hunq'ahan tu', xtixhlaxkanayoj yib'anh hej spanteón maktaj x'anikoj xahanb'al tet ichamta tu'. ⁵Xnhusnitoy ya' Josías tu' sb'ajil heb' ya' sacerdote yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu', xtx'ahtx'enkanoy ya' konhob' Judá b'oj Jerusalén. ⁶Haktik'atu' xutepax ya' yinh konhob' Manasés, Efraín, Simeón masanta b'et Neftalí, b'oj yinh shoyanil sunil skonhob' heb' ya' tu'.^d ⁷Xetakantoj ya' sunil b'ay xhaq'elax komon dios b'oj hej oy b'ay aykoj yechel ich ix tiyoxh Asera, xkok'tzenkantoj ya' hej tiyoxh, pojoj xukantoj, xetanpaxkantoj ya' b'ay xhnhuslax incienso. Lawitu' xmeltzotoj ya' b'et Jerusalén.

⁸Yet 18 hab'ilxa yektoj ya' Josías reyal, lawi stx'ahtx'enkanoy ya' konhob' Judá b'oj yatut Komam Dios, xanitoj ya', ya' Safán sk'ahol ya' Azalía, ya' Maasías aykoj yahawoj konhob' Jerusalén b'oj ya' Joa stz'ib'nhen hej te' hum sk'ahol ya' Joacaz, yuh swatx'enkanh heb' ya' yatut Komam Yahveh sDiosal. ⁹Haktu' xuh yapni heb' ya' yinh sat ya' Hilcías aykoj swi'aloj yinh heb' ya' sacerdote, xanik'oj heb' ya' ch'en melyuh x'a'lax yinh yatut Komam Dios, ch'en x'alaxk'oj tet heb' ya' yik'al ya' Leví tanhehom pultah yuh heb' ya' yik'al ya' Manasés, ya' Efraín b'oj

^c34:4 *b'ay xhnhuslax incienso* Ya'taj stxumlax tzet choche yala'iloy hebreo b'et ti'.

^d34:6 *heb' ya' tu'* Ya'taj stxumlax tzet choche yala'iloy hebreo b'et ti'.

sunil konhob' Israel, Judá, Benjamín b'oj sunil anma ay b'et Jerusalén. ¹⁰ Lawitu' x'alaxk'oj ch'en melyuh tu' tet heb' ya' ch'ilni tzet chuh munil yinh yatut Komam Yahveh, yunhe stohlanoj heb' ya' heb' ya' xhmunla swatx'enkanh yatut Komam. ¹¹ X'a'laxpax ch'en melyuh tet heb' ya' hosom te' b'oj tet heb' ya' ahomkanh nhah, yunhe sloq'ni heb' ya' ch'en ch'en watx'eb'ililtoj ch'oknikoj yinh te' nhah b'oj hej ste'al te' nhah ch'i'nikanh te' patzab' x'etaxtoj yuh heb' ya' sreyal Judá.

¹² Kaw k'ul xuh smunla heb' ya' tu' yalanh schejb'anil heb' ya' yik'al ya' Leví, mach x'elq'ankoj heb' ya'. Xol sfamilia ya' Merari, ya' Jahat b'oj ya' Abdías; xol sfamilia ya' Coat, ya' Zacarías b'oj ya' Mesulam. Heb' ya' yik'al ya' Leví helan yanikoj tzantik'a tzetetal b'ay ch'eltoj b'it, ¹³ ha' heb' ya' aykoj swi'aloj yinh heb' ya' ijom ijatz b'oj yinh sunil heb' ya' xhmunla yinh yatut Komam, tzantik'a tzet munilal. Ay heb' ya' stz'ib'nhen hej te' hum xol heb' ya' yik'al ya' Leví tu', ay heb' ya' aykoj yahawoj hej konhob' b'oj heb' ya' tanhehom pultah.

Xnacha te' hum b'ay ayayoj kuyb'anile

(2 Cr. 34:14-32; 2 R. 22:8—23:1-3)

¹⁴ Ha' yet x'ilaxiltij ch'en melyuh xkutxikanh yul yatut Komam Yahveh, xnacha te' hum yuh ya' Hicías sacerdote, te' b'ay ayayoj kuyb'anile yet Komam Yahveh tz'ib'nheb'il yuh ya' Moisés. ¹⁵ Haktu' xuh yalni ya' Hicías tet ya' Safán stz'ib'nhen hej te' hum: —«Xnacha te' hum b'ay ayayoj kuyb'anile yul yatut Komam Yahveh wuh han», xhi ya'. Xanik'oj ya' te'

tet ya' Safán. ¹⁶ Xinitoj ya' Safán tu' te' tet ya' rey, xalni ya' tet ya' rey tu':

—Mamin rey, lanhan yuni heb' ya' hachejab'lom ti' sunil tzet x'a'lax yub' heb' ya'. ¹⁷ Xax yak'oj heb' ya' hachejab'lom tu' ch'en melyuh xikanh yul yatut Komam Dios tet heb' ya' ch'ilni tzet chuh munil b'oj tet heb' ya' xhwatx'en munil, xhi ya'.

¹⁸ Xalnipax ya' Safán stz'ib'nhen hej te' hum tu' tet ya' rey:

—Xak'oj ya' Hilcías sacerdote hune' te' hum wet han, xhi ya'. Haktu' xuh yok ya' ya'noj leer te' yinh sat ya' rey.

¹⁹ Yet xab'en ya' rey tzet ayayoj yul te' hum tu', xatz'nitoj ya' xil sq'ap yuh b'isk'ulal, ²⁰ xa'ni ya' schejb'anil ya' Hilcías, ya' Ahicam sk'ahol ya' Safán, ya' Abdón sk'ahol ya' Micaía, ya' Safán stz'ib'nhen hej te' hum b'oj ya' Asaías smunlawom ya' rey, xalni ya':

²¹ —As q'amb'ewej tet Komam Yahveh winh b'oj yinh anma xhto ehayoj b'et Israel ti' han b'oj anma ay Judá, yib'anhiloj tzet chal te' hum xnacha ti'. Lemanmikantij chil Komam Yahveh jinh, haxkam mach xyijyek'oj heb' ya' jichmam stzoti' Komam ayayoj yul hune' te' hum ti', xhi ya'.

²² Haktu' xuh stoh ya' Hilcías tu' yilnoj ya' Hulda profetisa b'oj yaq'b'ilxa heb' ya' xchejtoj ya' rey tu'. Ya' Salum xhk'ub'an xilq'ape ch'oknikoj yinh yatut Komam, ya' sk'ahol ya' Ticva, yihtxikin ya' Harhas, ha' ya' yichamil ya' Hulda tu'. Hat ch'ehayoj ya' Hulda tu' b'ay skab' cantón yet Jerusalén, xq'amb'en heb' ya' tu' yib'anhiloj hej tzetet tu', ²³ xta'wi ya' Hulda tu' tet heb' ya':

Hakti' yalni Komam Yahveh sDiosal Israel: “Alwej tet naj winaj xex anitij heq'amb'enoj wet han, ta hakti' xhwute walni hayin Yahveh hin ti' han: ²⁴Xhwaha'tij hune' sya'tajil yib'anh hune' lugar ti' han b'oj yib'anh anma ay b'et ti', haka' yalni sunil hej tz'akti' tz'ib'nheb'ilayoj yul hune' te' hum x'a'lax leer yinh sat ya' sreyal Judá, ²⁵haxkam xin stinhchakanoj heb' ya' han, xanikoj heb' ya' xahanb'al tet hej komon dios, xinikantij heb' ya' hin-howal yinh tzet chuh han; yuxin lemankantij xhwil yinh hune' lugar ti' han, mach xhtanhk'ohoj hin-howal han”, xhi Komam. ²⁶Yaja' cheyala' tet ya' sreyal Judá xex anitij heq'amb'enoj tet Komam Yahveh: Hakti' yalni Komam Yahveh sDiosal Israel: “Yet xawab'en tzet ayayoj yul te' hum tu', ²⁷xahelnitoj hanab'al, xawinihayoj hab'ah wet hayin Yahveh hin ti' han, haxkam xawab'e tzet xhwub' yinh hune' konhob' b'oj anma ay b'et ti' han. Xahatz'toj xil haq'ap, xach oq' wet han, yuxin xwab'etoj tzet xaq'an han. ²⁸Mach chawila' sya'tajil xhwaha'ayoj yib'anh hune' konhob' ti' b'oj anma ay b'et ti' han; yet xax hach kamtoj, kat-to wanojayoj han. Kaw aq'ank'ulal chuh hamujlaxojtoj”, xhi Komam, xhi ya' profetisa tu'.

Haktu' xuh smeltzotoj heb' ya' yalnoj hune' tu' tet ya' rey.

Ch'ak'b'i lahk'ulal

²⁹Haktu' xuh syamb'ankoj ya' rey tu' sunil heb' ya' icham winaj ay b'et Judá b'oj Jerusalén. ³⁰X'ahtoj ya' b'oj sunil anma ah Judá b'oj anma ah Jerusalén b'ay yatut Komam Yahveh, heb' ya' sacerdote, heb'

ya' yik'al ya' Leví b'oj sunil konhob'. Ch'ichitij yinh anma mach yelapnojal yeyi masanta yinh mak ay yelapnojal yeyi. B'et tu' xa' leer ya' rey tu' te' hum yet lahk'ulal yinh sat sunil anma, kaw ip xal ya' sunil tzet ayayoj yul te' hum xnacha yul yatut Komam Yahveh tu'. ³¹ Lawitu' x'ah linhnoj ya' rey tu' b'ay hune' pilal, xak'nhen ya' hune' lahk'ulal yinh sat Komam Yahveh. Xta'wenkankoj heb' ya' yib'anh syijyenoj tzet chal Komam, kat syijyenojk'oj heb' ya' sunil schejb'anil Komam yinh sunil sk'ul b'oj yinh sunil yanma: hej chejb'anile ab'ilkanoj yuh Komam yuh snalaxtij b'oj hej chejb'anile yilal syijyelaxi, kat yehojk'oj heb' ya' yinh tzet chalayoj sat te' hum yet lahk'ulal tu'. ³² Lawitu' xchejni ya' rey tu' sunil anma ay b'et Jerusalén b'oj yik'al ya' Benjamín, ta sta'wekankoj yib'anh yunuj tzet chal slahk'ulal Komam Dios, sDiosal yichmam heb' ya'. ³³ Xikaniloj ya' Josías tu' sunil hej ichamta tiyoxh kaw kistal ay sat sunil stx'otx'al Israel, xchejni ya' sunil anma shaq'enoj Komam Yahveh sDiosal. Yulb'al x'ehik'oj ya' Josías tu', mach xpohiltoj sb'ah heb' ya' tu' yinh Komam Yahveh sDiosal yichmam.

Xek'tze ya' Josías q'inh Pascua

(2 Cr. 35.1; 2 Cr. 35.18-19; 2 R. 23.21-23)

35 ¹ Xek'tze ya' Josías Pascua tet Komam Yahveh b'et Jerusalén; yinh tz'ayik 14 yet sb'ab'el x'ahaw, ha' tu' x'alaxkoj no' kaneluh xahanb'alil yinh q'inh Pascua tu'. ² Xakoj ya' heb' ya' sacerdote yinh smunil, xa'ni ya' yip heb' ya' yinh ya'ni q'ana' sb'ah yinh yatut Komam Yahveh. ³ Xalni ya' tet heb' ya' yik'al ya' Leví xhkuyni heb' ya' israelita, heb'

ya' pohb'ililøj tet Komam Yahveh: «Awejiktoj te' Kaxhah xikiltaj yeh yul yatut Komam, hune' xakanh ya' Salomón sk'ahol ya' David, sreyal Israel, yunhe matxa cheyijk'oj te' yib'anh hewixik'. A'wej q'ana' heb'ah tet Komam Yahveh heDiosal b'oj tet Israel skonhob' Komam. ⁴ Itxq'awejtoj heb'ah, kat hemunla haka' yeh stxolil hemunil yinh huntaj majan sfamilia hemam hemi', haka' yalni schejb'anil ya' David sreyal Israel b'oj ya' Salomón sk'ahol. ⁵ Kananhwej b'ay xikiltaj yeyi, haka' xuh yitxq'alaxtoj sfamilia hemam hemi' xol heb' ya' yuxhtaj israelita; hune' majan yik'al ya' Leví ch'ilnojtoj hunun majan familia ay yul konhob'. ⁶ Awejkøj no' kaneluh yet Pascua xahanb'alil; tx'ahtx'ewej heb'ah, kat hewatx'en sunil hej tzetet, haximwal chuh syijyenoj heb' ya' heyuxhtaj schejb'anil Komam Yahveh xakanoj tet ya' Moisés», xhi ya'.

⁷ Lawitu' xa'ni ya' rey Josías tu' 30 mil no' kaneluh kaw yet tet sunil anma ay yul konhob', yinh aykankøj no' nixhtej kaplaxh xol b'isb'al tu'; xa'nipax ya' 3 mil no' buey, yunhe yek'tzelax Pascua. ⁸ Hakpaxtu' heb' ya' smunlawom ya' rey, xa'pax heb' ya' sab'ehal tet konhob', tet heb' ya' sacerdote b'oj tet heb' ya' yik'al ya' Leví. Ya' Hilcías, ya' Zacarías b'oj ya' Jehiel aykoj yahawoj yatut Komam Dios, ha' heb' ya' x'a'ni 2 mil 600 no' kaneluh tet heb' ya' sacerdote, yok oxeb' ciento no' buey, yunhe yek'tzelax Pascua. ⁹ Hakpaxtu' ya' Conanías b'oj heb' ya' yuxhtaj: ya' Semaías b'oj ya' Natanael; b'oj pax ya' Hasabías, ya' Jeiel b'oj ya' Josabad, heb' ya' aykoj swi'aloj heb' ya' yik'al ya' Leví, xa'pax heb' ya' howeb' mil

no' kaneluh, yok wajejb' ciento no' buey tet heb' ya' yik'al ya' Leví, yunhe yoknikoj no' yinh Pascua tu'.

¹⁰ Yet xax watx'ikanoj sunil hej tzetet yuh yek'tzelaxoj Pascua, x'ok heb' ya' sacerdote munlahoj yinh smunil yetwanoj ay yuni; x'okpax heb' ya' yik'al ya' Leví swatx'enojkoj smunil yinh stxolal, haka' yalni schejb'anil ya' rey. ¹¹ Lawitu' xpotx'ni heb' ya' yik'al ya' Leví hej no' tzeh kaneluh yet Pascua, xanik'oj heb' ya' schik'il no' tet heb' ya' sacerdote, haxa heb' ya' sacerdote tu' stxihnikoj schik'il no' tu' yinh b'ay ch'ahtoj xahanb'al, heb' ya' yik'al ya' Leví tu' ch'iniloj stz'umal no' noq' tu'. ¹² Lawitu' xa'ni heb' ya' sacerdote tu' hunun majan no' tet hej sfamilia anma yinh smam smi', no' yetwanoj ay yalaxkoj xahanb'alil tet Komam Yahveh, haka' yalni yum ya' Moisés. Hakpaxtu' xute heb' ya' yinh hej no' buey. ¹³ Lawitu' xtxoni heb' ya' no' noq' x'alaxkoj xahanb'alil yinh Pascua tu', haka' yalni hej chejb'anile; xtxikni heb' ya' yaq'b'ilxa ofrenda yul xih, yul b'ay stxiklax tzet ay yal b'oj yul xhaltin, xitxq'antoj heb' ya' yinh anhe yinh sunil anma. ¹⁴ Lawitu' xwatx'en heb' ya' yik'al ya' Leví tzet yetwanoj ay ya'lax tet b'oj tet heb' ya' sacerdote, haxkam kaw aykankoj munil yuh heb' ya' sacerdote yik'al ya' Aarón tu' yet x'aykanoj aq'b'al, yinh yanikankoj heb' ya' xahanb'al xnhuslaxkantoj sunil b'oj sxhepuhal xahanb'al tu'. Heb' ya' yik'al ya' Leví xwatx'en yet heb' ya' sacerdote tu'.

¹⁵ X'ok heb' ya' b'itnom yik'al ya' Asaf yinh smunil b'ay yetwanoj ay yoki, haka' yalni schejb'anil ya' David: x'ok ya' Asaf, ya' Hemán b'oj ya' Jedutún vidente xhmunla yinh ya' David. Hakpaxtu' tu' heb'

ya' tanhehom pultah, mach xakanøj heb' ya' smunil tu', haxkam heb' ya' yik'al ya' Leví yetb'i heb' ya', ha' heb' ya' xhwatx'en hune' majan yitah heb' ya' yetwanoj ay ya'laxi.

¹⁶ Haktu' xuh swatx'elaxkoj sunil anma yinh ya'ni q'ana' sb'ah tet Komam Yahveh, yuh yek'tzelax Pascua, kat yalaxkoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil yib'anh b'ay ch'ahtøj xahanb'al tet Komam Yahveh, haka' yalni schejb'anil ya' rey Josías. ¹⁷ Sunil heb' ya' israelita xyamikoj b'et Jerusalén tu' x'ek'tzen q'inh Pascua b'øj q'inh yet ixim Pan machkoj Sipk'ab'anil, yulb'al hujeb' tz'ayik. ¹⁸ Yet-tax x'ehik'øj ya' Samuel, maxhto hunekoje ch'ek'tzelaxkoj Pascua haka' xuh yek'tzelax hune' ti' b'et Israel. Mach hunuj heb' ya' rey x'ek'tzen Pascua haka' xute ya' Josías ti' yek'tzen b'øj heb' ya' sacerdote, heb' ya' yik'al ya' Leví, b'øj sunil anma ah Judá, Israel b'øj anma ay b'et Jerusalén. ¹⁹ 18 hab'ilxa yektoje ya' Josías tu' reyal, yet x'ek'tzelax hune' Pascua tu'.

Skamikal ya' Josías

(2 R. 23.28-30)

²⁰ Lawi yek'kantoje sunil hunq'ahan tzetet ti', yet xax swatx'ekanh ya' Josías yatut Komam Yahveh, x'ahtøj ya' Neco sreyal Egipto, yanojkoje howal b'et Carquemis skawilal ha' niman Éufrates; haktu' xuh yeltoje ya' Josías tu' yanojkoje howal yinh ya'.

²¹ Yaja' xatoje ya' Neco tu' heb' naj chejab'lom yala' tet ya' Josías tu': «Ahinkanoje yinh aq'ank'ulal han sreyal Judá. Mach hin-howal tawinh han. Nan hunxa konhob' b'ay chin toh waha'koje howal han. Komam Dios x'alni wet han, ta xhwanakoje yinh

hink'ul hintoh han. Mach chawikanh hab'ah yinh tzet choche Komam Dios yub', yunhe mach chach stanhtze'iloj Komam», xhi ya'.

²² Yaja' mach xab'etoj ya' Josías tu' tzet xaltij Komam Dios tet ya' Neco, mach xshek'iloj sb'ah ya'; ha' tzet xuh ya', nan xilq'apehal xakoj ya' yinh, xtoh ya' yinh howal yinh ya' Neco b'ay yak'alil Meguido. ²³ Xulwatoj heb' naj ib'il yarco yuh yinh ya' rey Josías tu'. Yuxin xal ya' tet heb' naj schejab'lom: «Ihinwejltoj b'et ti' han, haxkam kaw tx'oj xuh yok lahwilal winh han», xhi ya'. ²⁴ Haktu' xuh yilaxiltij ya' yul hune' carro yet howal yuh heb' naj schejab'lom, xanihaktoj heb' naj ya' yul hune'xa carro, xinitoj heb' naj ya' b'et Jerusalén, b'et tu' xkam ya'; hat xmujlaxaytoj ya' yul spanteón heb' ya' yichmam. Sunil heb' ya' ah Judá b'oj Jerusalén x'oq' yinh ya'.

²⁵ Xwatx'e ya' Jeremías hej b'it yuh skamikal ya' Josías. Xhto yakankoj heb' naj b'itnom b'oj heb' ix b'itnom hunq'ahan b'it yib'anhiltoj skamikal ya' Josías tu' ti'nanh. Kaw x'alaxkoj hunq'ahan b'it tu' b'et Israel, hat tz'ib'nheb'ilaytoj yul te' hum b'ay ayaytoj hej b'it kaw B'isk'ulal.

²⁶ Wal sunil yaq'b'ilxa hej tzetet xuh ya' Josías yulb'al ayiktoj ya' reyal, hej k'ul-la tzetet xuh ya' tet Komam Dios haka' yalni skuyb'anil Komam Yahveh, ²⁷ b'oj hej tzetet xwatx'e ya' yet x'oktoj ya' reyal b'oj yet x'el ya' reyal, hat xtz'ib'nhelaxkanaytoj yul te' hum b'ay ch'alaxaytoj tzet ch'ek'toj yinh sq'inal heb' ya' sreyal Israel b'oj Judá.

X'ok ya' Joacaz sreyaloj Judá

(2 R. 23.31-35)

36 ¹Haktu' xuh yanikoj anma ya' Joacaz sk'ahol ya' Josías reyal shelb'aloj smam b'et Jerusalén. ²23 hab'il ya' Joacaz tu' yet x'oktoj ya' reyal, oxeb'nhe x'ahaw x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. ³Ya' sreyal Egipto x'iniloj ya' reyal, yunhe matxa ch'ok ya' sreyaloj Jerusalén, xchilnihayoj ya' sreyal Egipto tu' 74 quintal ch'en plata tohlab'alil tet heb' ya' ah Judá, yok 74 libra ch'en oro. ⁴Haxa ya' Eliaquim yuxhtaj ya' Joacaz tu' xakoj ya' sreyal Egipto tu' sreyaloj Judá b'oj Jerusalén, xshelnitoy ya' sb'ih ya', xanikoj ya' Joacim sb'ihoy ya'. Xinikantoy ya' Neco tu' ya' Joacaz b'et Egipto,

X'ok ya' Joacim sreyaloj Judá

(2 R. 23.36—24.7)

⁵25 hab'il ya' Joacim tu' yet x'oktoj ya' reyal; 11 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. Tx'oj xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh sDiosal. ⁶Yuxin x'ahtoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia yaha'koj howal yinh ya', x'ok ch'en cadena nab'a' bronce yinh ya', xinikantoy ya' rey tu' ya' b'et Babilonia. ⁷Xipaxkantoy ya' Nabucodonosor tu' hej munlab'al ch'oknikoj yul yatut Komam Yahveh, xanihaktoj ya' yul yatut hej sdios b'et Babilonia.

⁸Wal sunil yaq'b'ilxa hej tzetet xuh ya' Joacim tu' yulb'al ayiktoj ya' reyal, hej kistal-la tzetet xuh ya', b'oj sunil tzet x'ek'toj yinh ya', hat xtz'ib'nhelaxkanayoj yul te' hum b'ay ch'alaxayoj sunil tzet ch'ek'toj yinh sq'inal heb' ya' sreyal Israel

b'oj Judá. Haxa ya' Joaquín sk'ahol ya' x'ok-kanoj reyal shelb'aloj.

X'ok ya' Joaquín sreyaloj Judá

(2 R. 24.8-17)

⁹ 18 hab'il^e ya' Joaquín yet x'oktoj ya' reyal, oxeb' x'ahaw yok lahunheb' tz'ayik x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. Tx'oj xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh. ¹⁰ Yinh yichob'al hune' hab'il tu', x'ilaxtoj ya' Joaquín b'et Babilonia yuh ya' rey Nabucodonosor. Xinipaxtoj ya' hej sq'alomal yatut Komam Dios; xanikankoj ya' Nabucodonosor tu' ya' Sedequías sfamilia ya' Joaquín tu' sreyaloj Judá b'oj Jerusalén.

X'ok ya' Sedequías sreyaloj Judá

(2 R. 24.18-20; Jer. 52.1-3)

¹¹ 21 hab'il ya' Sedequías tu' yet x'oktoj ya' reyal, 11 hab'il x'ek' ya' reyal b'et Jerusalén. ¹² Tx'oj xuh yehik'oj ya' yul sat Komam Yahveh sDiosal. Mach xiyoj sb'ah ya' tet ya' Jeremías profeta xtzotel yinh sb'ih Komam Yahveh. ¹³ Xipaxkanh sb'ah ya' yinh ya' rey Nabucodonosor lawi sta'wenkoj ya' yul sti' yinh sb'ih Komam Dios, ta mach chaha'kanoj ya', ya' rey tu'. Xwi'enhe sb'ah ya' Sedequías tu', maxhtik'a xiyoj sb'ah ya' tet Komam Yahveh sDiosal Israel.

¹⁴ Hakpaxtu' sunil heb' ya' aykoj swi'aloj heb' ya' sacerdote b'oj sunil konhob', kaw x'ahkanojkanh smalil stx'ojal heb' ya', haxkam x'ok heb' ya' yub' hej skistalil chuh hej konhob' mach Dios sat, ch'ehayoj

^e36:9 18 hab'il Hakti' yeyoj yinh griego; yaja' waxajeb' hab'il yeyoj yinh hebreo.

shoyanil heb' ya', xinikaniloj heb' ya' spixan yatut Komam Yahveh pohb'ililoj yuh b'et Jerusalén. ¹⁵ Yuh stz'a' sk'ul Komam yinh skonhob' b'oj yinh yatut b'ay ch'ehayoj, tx'ihalk'a el xatoj Komam Yahveh sDiosal yichmam heb' ya', hej schejab'lom, yunhe skachlax heb' ya'. ¹⁶ Yaja' tonhe xtzeyeh heb' ya', heb' ya' schejab'lom Komam Dios, mach xab'etoj heb' ya' tzet xal heb' ya'. Xtzeyekanoj heb' ya', heb' ya' profeta, masantotik'a xtitkanoj lemna chil Komam Yahveh yinh skonhob', matxa tzet xuh yuni heb' ya'.

X'ilaxtoj heb' ya' ah Judá chejab'lomal

(2 R. 25.8-21; Jer. 39.8-10; 52.12-30)

¹⁷ Haktu' xuh yanitij Komam Yahveh ya' sreyal heb' naj caldeo yanojkoj howal yinh heb' ya'. Xtanhtzekaniloj heb' naj, heb' naj tzehtaj ah Judá yinh ch'en espada, yul yatut Komam Dios. Mach xtz'a' sk'ul heb' naj spotx'nitoj mak tzeh b'oj mak q'opoh, mak yihla anma b'oj icham winaj. Xakoj Komam Dios sunil anma tu' yul sq'ab' heb' naj.

¹⁸ Xinikantoj ya' sreyal heb' naj caldeo tu' sunil hej netb'al ch'oknikoj b'ay yatut Komam Dios, hej tz'ulik netb'al b'oj nimej netb'al; xikantoj heb' naj hej sq'alomal yatut Komam b'et Babilonia, sq'alomal spalacio ya' rey b'oj yet heb' ya' xhmunlahiktoj sk'atanh ya'. ¹⁹ Xnhuskantoj heb' naj yatut Komam Dios, xetankantoj heb' naj speyab'il Jerusalén; xakoj heb' naj q'a' yinh sunil spalacio ya' rey, xetankantoj heb' naj sunil hej tzetet kaw ay stohol ay b'et tu'.

²⁰ Maktajto matxa xkami, xikantoj ya' rey tu' chejab'lomal b'et Babilonia, x'ok-kanoj schejab'lomoj ya' b'oj hej yuninal, masantotik'a x'ok heb' naj persa

yahawoj b'et tu'. ²¹ Haktu' xuh yijni sb'ah stzoti' Komam Yahveh xal tet ya' Jeremías. Xew tx'otx' tx'otx' yinh k'ul; mach mak xmunla sat tx'otx', masantotik'a x'ek'toj 70 hab'il.

Schejb'anil ya' Ciro

(Esd. 1.1-4)

²² Yuh yijni sb'ah stzoti' Komam Yahveh xal tet ya' Jeremías; yinh sb'ab'el hab'il yektoj ya' Ciro sreyaloj Persia, ha' kaw Komam Yahveh x'anikoj yinh yanma ya', xanihaltij ya' hune' chejb'anile, xalnitoj ya' tet sunil anma b'ay aykoj reyal, xtz'ib'nhenpaxtoj ya' hune' chejb'anile tu', chalni yinh hakti': ²³ «Hakti' yalni ya' rey Ciro yet Persia:

»Komam Yahveh sDiosal satkanh, ha' Komam x'anikoj sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' ti' yul hinq'ab' han, ha' YA' chin chejni wanojkanh hune' yatut Komam b'et Jerusalén stx'otx'al Judá han. Yuxin maktik'a skonhob' Komam Dios yeyi, paxojab'toj yub' hune' munil tu'; ha' hojab' Komam Dios xhkolwahoj yinh», xhihayoj ya' sat te' hum tu'.